

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

Lietuvos Respublikos Seimui

IŠVADA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS 2006 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO ĮVYKDYMO APYSKAITOS

2007 m. spalio 1 d. Nr. 9-54
Vilnius

Vykdydama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 134 straipsnio, Valstybės kontrolės įstatymo¹ ir Biudžeto sandaros įstatymo² nuostatas, Valstybės kontrolė atliko 2006 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos (toliau – Apyskaita) auditą ir valstybinius auditus pagal mastą, nustatytą metinėje valstybinio audito programoje. Valstybinių auditų tikslas – nustatyti, ar Apyskaita visais reikšmingais atžvilgiais parengta pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, nustatytus Apyskaitai, ir įvertinti, ar paskirti asignavimai panaudoti programose nustatytiems tikslams, galimu ekonomiškiausiu ir efektyviausiu būdu, ar naudojant asignavimus nepadaryta teisės aktų pažeidimų, taip pat kiek pasiekti programose nustatyti tikslai.

Pagal Biudžeto sandaros įstatymą, už Apyskaitos parengimą atsakinga Finansų ministerija, o už valstybės biudžeto asignavimų naudojimo teisėtumą, asignavimų naudojimą galimu ekonomiškiausiu ir efektyviausiu būdu, taip pat už programose nustatytų tikslų pasiekimą ir finansinės atskaitomybės sudarymą atsakingos asignavimų valdytojų vadovaujamos valstybės institucijos ir įstaigos. Valstybės biudžeto vykdymą organizuoja Vyriausybė, valstybės biudžeto kasos operacijų vykdymą – Finansų ministerija. Vyriausybės pareiga – pasibaigus biudžetiniams metams iki kovo 31 d. pateikti Seimui valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitą.

---

¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 9 str. 3 d. (2001-12-13 įstatymo Nr. IX-650 redakcija).

² Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 37 str. (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija).

Valstybės kontrolė valstybinius auditus atliko pagal Valstybės kontrolės įstatymo ir Biudžeto sandaros įstatymo reikalavimus. Valstybinius auditus suplanavome ir atlikome taip, kad turėtume pakankamą pagrindą nuomonei pareikšti. Įvertinome, ar Apyskaita visais reikšmingais atžvilgiais parengta pagal teisės aktų reikalavimus, reglamentuojančius Apyskaitos sudarymą, ar joje nėra reikšmingų iškreipimų, lyginant Apyskaitos duomenis su audituotų valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis sąmatų įvykdymo ataskaitomis ir kitais Finansų ministerijos tvarkomais duomenimis. Įvertinome Finansų ministerijos sukurtas ir taikomas kontrolės priemones tinkamai informacijai iš kitų subjektų gauti, vidaus kontrolės priemonių efektyvumą audituotuose subjektuose, asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą ir efektyvumą bei programose nustatytų tikslų pasiekimą. Valstybės kontrolė atliko 81 proc. valstybės biudžeto asignavimų panaudojusių valstybės institucijų / įstaigų, savivaldybių finansinius (teisėtumo) auditus. Atlikdami finansinius auditus savivaldybėse, vertinome tik iš valstybės biudžeto skirtų specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams panaudojimą. Savivaldybių biudžetų vykdymo auditas pagal įstatymus pavestas savivaldybių kontrolierių tarnyboms ir audito įmonėms. Mes tikime, kad atlikti auditai suteikia pakankamą pagrindą mūsų nuomonei pareikšti (*valstybinio audito apimtis plačiau – Išvados priedo II dalyje*).

Dėl asignavimų valdytojų finansinių ataskaitų pareikštos 45 besąlyginės, 35 sąlyginės, 2 neigiamos nuomonės, vienu atveju atsisakyta ją pareikšti. Dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams pareikštos 42 besąlyginės, 40 sąlyginių nuomonių ir vienu atveju atsisakyta ją pareikšti. Audituotos valstybės institucijos / įstaigos bei savivaldybės panaudojo 14 535,9 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų.

Pagal atliktų valstybinių auditų rezultatus, Valstybės kontrolės nuomone, 2006 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita visais reikšmingais atžvilgiais parengta ir pateikta Seimui pagal Biudžeto sandaros įstatymo, 2006 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo, kitų teisės aktų reikalavimus, nustatytus Apyskaitos sudarymui, joje nėra reikšmingų iškreipimų, lyginant su valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis sąmatų įvykdymo ataskaitomis ir kitais Finansų ministerijos tvarkomais duomenimis, iš kurių ji sudaryta.

Valstybės kontrolės išvadai dėl Apyskaitos išliekant besąlyginei, atkreipiame dėmesį į šiuos pastebėjimus:

- 739,6 mln. Lt nepanaudotų 2006 metų asignavimų valstybės biudžeto specialiosioms programoms finansuoti perkelti į 2007 metus, o faktinis lėšų likutis valstybės išdo sąskaitoje buvo 371 mln.Lt mažesnis (*plačiau – Išvados priedo 6, 20-21 psl.*);
- biudžeto drausmės stoką ir strateginio planavimo trūkumus rodo tai, kad 2006 metais, nesubalansavus valstybės biudžeto, papildomai gautomis pridėtinės vertės mokesčio pajamomis

345,5 mln. Lt buvo padidinti asignavimai valstybės biudžeto programoms vykdyti, o 143,8 mln. Lt asignavimų valstybės institucijų ir įstaigų programoms finansuoti buvo perskirstyta kitoms programoms vykdyti (*plačiau – Išvados priedo 5, 7, 21-24 psl.*);

- Finansų ministerija biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo ataskaitoje nurodė 244,6 mln. Lt mažesnes nei sumokėta iš valstybės išdo sąskaitos 2006 metais vykdytos programos „Skolos valstybės vardu valdymas“ kasines išlaidas (*plačiau – Išvados priedo 5, 12 psl.*);

- teisės aktuose nenustatyti terminai, per kuriuos turi būti įsisavinti 384,8 mln. Lt valstybės institucijų ir įstaigų 2006 metais nepanaudotų asignavimų specialiosioms programoms vykdyti³, kurie perkeliama į 2007 metus (*plačiau – Išvados priedo 6, 20 psl.*);

- Apyskaitoje nevisiškai atskleista informacija apie: biudžeto rodiklių pasikeitimus per finansinius metus; negautas valstybės biudžeto pajamas dėl mokesčių lengvatų taikymo; priemonės kontroliuoti rizikai, galinčiai kilti dėl piniginių išteklių poreikio valstybės išde; valstybės institucijų ir įstaigų pasiektus veiklos rezultatus; valstybės biudžeto deficitui finansuoti panaudotas skolintas lėšas (*plačiau – Išvados priedo 5, 12-13 psl.*).

Išvados priede pateikiama Valstybės kontrolės išvadą pagrindžianti informacija, apibendrintos išvados ir siūlymai, kiti pastebėjimai dėl Apyskaitos sudarymo, valstybės biudžeto vykdymo.

Valstybės kontrolierė

Rasa Budbergytė

---

³ Pastaba: neįskaitant programų, finansuojamų iš ES paramos lėšų.

**Išvados dėl Lietuvos Respublikos
2006 m. valstybės biudžeto įvykdymo
apyskaitos priedas**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

**LIETUVOS RESPUBLIKOS 2006 M. VALSTYBĖS
BIUDŽETO ĮVYKDYMO ATASKAITOS IR VALSTYBĖS
BIUDŽETO VYKDYMO VERTINIMO REZULTATAI**

2007 m. spalio 1 d.
Vilnius

Su Išvada dėl Lietuvos Respublikos 2006 m. valstybės biudžeto
įvykdymo apyskaitos galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

Turinys

Įvadas	3
Apibendrintos išvados ir siūlymai	5
I dalis. Valstybės kontrolės išvadą patvirtinanti informacija	11
1. Ataskaitos atitiktis teisės aktų reikalavimams	11
2. Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos įgyvendinimas	14
3. Valstybės biudžeto vykdymo bendras vertinimas	18
4. Valstybės biudžeto pajamos	26
5. Programinio biudžeto sistema	33
6. Vidaus kontrolės vertinimas	37
7. Valstybės investicijos	40
8. Savivaldybėms skirtų dotacijų auditas	43
9. Europos Sąjungos finansinės paramos auditas	46
10. Informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas	50
II dalis. Valstybinio audito rezultatai pagal valdymo sritis ir asignavimų valdytojus	54
1. Aplinkos ministerija ir jos valdymo sritis	57
2. Finansų ministerija ir jos valdymo sritis	58
3. Krašto apsaugos ministerija	59
4. Kultūros ministerija ir jos valdymo sritis	61
5. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	64
6. Susisiekimo ministerija ir jos valdymo sritis	66
7. Sveikatos apsaugos ministerija ir jos valdymo sritis	67
8. Švietimo ir mokslo ministerija	68
9. Teisingumo ministerija ir jos valdymo sritis	69
10. Ūkio ministerija	71
11. Užsienio reikalų ministerija	73
12. Vidaus reikalų ministerija ir jos valdymo sritis	74
13. Žemės ūkio ministerija ir jos valdymo sritis	75
14. Apskričių viršininkų administracijos	76
15. Prezidento kanceliarija, Seimo kanceliarija, Vyriausybės įstaigos ir kitos valstybės institucijos ir įstaigos	79
16. Mokslo ir studijų institucijos	83
17. Teisėsaugos institucijos	89
18. Kitos įstaigos ir organizacijos	89
III dalis. Rekomendacijų įgyvendinimas	90

Išvadas

Vykdydama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 134 straipsnio ir Valstybės kontrolės įstatymo reikalavimą prižiūrėti, ar teisėtai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas, Valstybės kontrolė atliko 2006 m. valstybės biudžeto įvykdymo ataskaitos (toliau – Ataskaita) valstybinį auditą, 83 valstybės institucijų ir įstaigų finansinius (teisėtumo) auditus, iš jų: 24-ioms savivaldybėms skirtų specialių tikslinių dotacijų auditus, veiklos auditus pagal metinę programą ir parengė valstybės kontrolieriaus teikiamą Seimui Išvadą dėl šios ataskaitos.

Išvada dėl Ataskaitos siekėme:

- suteikti Seimui informaciją, reikalingą valstybės ataskaitų tvirtinimui, bei nepriklausomą nuomonę, kaip buvo vykdomas 2006 m. valstybės biudžetas ir kaip audituotos institucijos naudojo joms skirtus valstybės biudžeto asignavimus;
- atskleisti valstybės finansų valdymo ir kontrolės problemas, skatinti į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotą viešąjį valdymą;
- padėti stiprinti viešojo administravimo subjektų atskaitingumą piliečiams, skatinti pateikiamos informacijos apie valstybės biudžeto asignavimų naudojimą viešumą ir skaidrumą;
- skatinti apskaitos srities gerosios praktikos įdiegimą viešojo administravimo subjektuose, padėti tobulinti valstybės biudžeto apskaitos ir atskaitingumo sistemą.

Valstybės kontrolės auditų rezultatų apibendrinimas ir siūlymai, kurie susiję su valstybės skola, valstybės turto naudojimu ir disponavimu ir valstybės biudžeto projektu, pateikiami valstybės kontrolės išvadose dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2006 m. ataskaitos ir dėl 2006 m. valstybės skolos ataskaitų.

Struktūra

Rengdami išvadą stengėmės, kad skaitytojas galėtų lengvai rasti jį dominantį klausimą.

Išvados priedo **I dalyje** pateikiama Valstybės kontrolės išvadą patvirtinanti informacija.

1 skyriuje pateikėme vertinimus dėl ataskaitos patikimumo ir reikšmingos informacijos atskleidimo. **2 skyriuje** apžvelgėme viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos įgyvendinimą. Valstybės biudžeto vykdymo bendras vertinimas (vykdymo rodikliai, biudžeto perskirstymas finansiniais metais ir sutaupyto asignavimų panaudojimas) aprašytas **3 skyriuje**. **4 skyriuje** pateikti vertinimai dėl valstybės biudžeto pajamų surinkimo užduočių vykdymo ir pastebėjimai, susiję su mokesčių ir įmokų į biudžetus ataskaitos

teisingumu ir mokesčių lengvatomis. [5 skyriuje](#) pateikėme pastebėjimus dėl programinio biudžeto sistemos, informaciją apie programų vykdymo rezultatus. Valstybinių auditų metu atliktos vidaus kontrolės vertinimo valstybės institucijose ir įstaigose rezultatai pateikti [6 skyriuje](#). Pastebėjimai dėl valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo valstybės investicijoms, investicinių projektų rengimo ir lėšų panaudojimo trūkumai apžvelgti [7 skyriuje](#). [8 skyriuje](#) pateikti svarbiausi savivaldybėse atliktų valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų, skirtų savivaldybių biudžetams, finansinių (teisėtumo) auditų rezultatai. Europos Sąjungos finansinės paramos auditų rezultatai pateikti [9 skyriuje](#). [10 skyriuje](#) pateikiamas valstybės institucijų ir įstaigų Informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas.

Informacija, susijusi su Valstybės kontrolės auditų rezultatais konkrečiose valstybės institucijose ir įstaigose, pateikiama [II dalyje](#). Valstybės kontrolės nuomonės dėl 2006 m. (ir palyginimui 2005 m.) finansinių ataskaitų ir valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo pateikiamos pagal ministerijas ir jų valdymo sritis, valstybės institucijas, įstaigas. Trumpai aprašytos priežastys, dėl kurių išvadose nebuvo pareikštos besąlyginės nuomonės. Pateikėme informaciją, kaip įgyvendinamos svarbiausios rekomendacijos, nurodytos valstybinio audito ataskaitose, taip pat veiklos auditų, susijusių su biudžeto programų įgyvendinimu ir valstybės biudžeto lėšų naudojimu, apžvalgas.

Kaip įgyvendinami Vyriausybei pateikti Seimo siūlymai ir Valstybės kontrolės rekomendacijos, nurodytos Išvadoje dėl 2005 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos, aprašyta [III dalyje](#).

Apibendrintos išvados ir siūlymai

Išvados:

1. Ataskaita visais reikšmingais atžvilgiais parengta ir pateikta Seimui pagal Biudžeto sandaros įstatymo, 2006 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo, kitų teisės aktų reikalavimus, nustatytus Ataskaitos sudarymui. Ataskaitoje nenustatyta reikšmingų iškraipymų, lyginant su valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis biudžeto programų sąmatų įvykdymo ataskaitomis, kurias Valstybės kontrolė auditavo, ir kitais Finansų ministerijos tvarkomais duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta. Kartu pažymėtina, kad Finansų ministerija biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo ataskaitoje nurodė 244,6 mln. Lt mažesnes nei sumokėta iš valstybės išdo sąskaitos 2006 m. vykdytos programos „Skolos valstybės vardu valdymas“ kasines išlaidas. Ataskaitoje atskleista reikšminga informacija, išskyrus 2 punkte pateiktus pastebėjimus.

2. Ataskaita suteiktą išsamesnės informacijos apie valstybės biudžeto vykdymą ir perspektyvą, jeigu joje būtų atskleista informacija apie:

- valstybės biudžeto rodiklių pasikeitimus per finansinius metus;
- negautas valstybės biudžeto pajamas dėl mokesčių lengvatų taikymo;
- priemonės kontroliuoti rizikai, galinčiai kilti dėl piniginių išteklių poreikio valstybės išde, užtikrinant specialiųjų programų finansavimą;
- valstybės institucijų ir įstaigų vykdomų programų vertinimo kriterijų įgyvendinimą ir pasiektus veiklos rezultatus, susiejant juos su panaudotais asignavimais;
- valstybės biudžeto deficitui finansuoti panaudotas skolintas lėšas.

3. 2006 m. gauta 16 804,5 mln. Lt valstybės biudžeto pajamų. Planinė pajamų užduotis įvykdyta 98,3 proc. (pajamų gauta 281,6 mln. Lt mažiau, negu prognozuota). Valstybės biudžeto pajamų plano nevykdymą lėmė tai, kad ES finansinės paramos lėšos 2006 m. nebuvo panaudotos, kaip planuota, todėl į valstybės biudžetą nebuvo gauta 1 163,9 mln. Lt. Kitų pajamų ir įplaukų į valstybės biudžetą gauta 882,3 mln. Lt (6,4 proc.) daugiau, negu patvirtinta įstatymu, ir 20,5 proc. daugiau negu 2005 m. Valstybės biudžeto pajamų užduotis 2006 m. viduryje buvo tikslinta, pridėtinės vertės mokesčių padidinant 345,5 mln. Lt. Šios papildomai gautos pajamos buvo skirtos valstybės biudžeto programoms finansuoti. Valstybės kontrolė jau ne kartą atkreipė dėmesį, kad, vykdant biudžetą, gautos viršplaninės

pajamos ir nepanaudoti (neteikę paskirties) asignavimai turėtų būti naudojami valstybės biudžeto deficitui mažinti ir valstybės įsipareigojimams vykdyti.

4. Valstybės biudžeto pajamų planavimo skaidrumui įtakos turi tai, kad teisės aktais nepatvirtinti pajamų prognozavimo principai (tvarka). Pajamų prognozavimo procesas reglamentuotas (nustatyti atsakingi vykdytojai, informacijos srautai ir jos pateikimo terminai), tačiau nenumatyta, kokiais principais ir pagrindiniais makroekonominiais rodikliais remiantis apskaičiuojamas planuojamų įplaukų į biudžetą dydis. Teisės aktais reglamentavus, kokie pagrindiniai veiksniai turi būti vertinami, prognozuojant pajamas, būtų užtikrintas pagrindinis fiskalinės politikos principas – skaidrumas, nes suinteresuotos institucijos ir visuomenė gautų išsamią informaciją apie tai, kuo remiantis nustatomas vienos ar kitos pajamų rūšies dydis. Atskirų valstybės biudžeto pajamų prognozės metai iš metų nepasitvirtina. 2006 m. taip pat buvo nepakankamai tiksliai įvertinti valstybės biudžeto pajamų prognozių įvykdymą lėmę veiksniai. 2006 m. gauta 211,1 mln. Lt pridėtinės vertės mokesčio viršplaninių pajamų, o jei Seimas šio mokesčio surinkimo užduoties nebūtų padidinęs, būtų gauta per 550 mln. Lt viršplaninių pajamų. Akcizų į valstybės biudžetą gauta 143,4 mln. Lt, pelno mokesčio 229,1 mln. Lt, gyventojų pajamų mokesčio 153,3 mln. Lt daugiau nei prognozuota.

5. Bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) dalis, kuri per biudžetus ir fondus paskirstoma valstybės funkcijoms įgyvendinti ir visuomenės poreikiams tenkinti, 2006 m. sudarė 29,7 proc. BVP ir buvo 11 proc. mažesnė nei 27 ES valstybių narių vidurkis. Iš 12 naujų ES valstybių narių pagal mokesčių persikirstymo lygį Lietuva užima 10 vietą. Reikšmingos įtakos valstybės biudžeto pajamų dydžiui gali turėti vengimas mokėti mokesčius neteisingai deklaruojant gautas pajamas, darbo užmokestį, įvežamų prekių kilmę, vertę, kiekį, prekės rūšį ar gabenant prekes kontrabanda. Lietuvoje sistemiškai nevertinama šešėlinės ekonomikos įtaka valstybės biudžeto pajamoms. Mūsų nuomone, tai turi reikšmingos įtakos pasirenkant kovos su mokesčių vengimu valstybės biudžeto pajamų srityje strategiją, numatant reikalingas lėšas ir nustatant tikslus sumažinti mokesčių netekimus.

6. 2006 m. valstybės biudžeto asignavimų panaudota 17 997,7 mln. Lt, tai yra 835,5 mln. Lt (16,3 proc.) mažiau, negu patvirtinta 2006 m. valstybės ir savivaldybių finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu. Nepanaudotų lėšų likutis, kuris perkeliamas į 2007 metus, pasibaigus 2006 biudžetiniams metams sudarė 739,6 mln. Lt (ES paramos – 354,8 mln. Lt ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų specialiųjų programų – 384,8 mln. Lt). Nepanaudotų asignavimų likučiai, perkeliama į ateinančius biudžetinius metus, kasmet sudaro nemažą

sumą (2005 m. – 1 331 mln. Lt), tačiau, išskyrus programas finansuojamas iš ES paramos lėšų, nenustatyta per kokį laikotarpį lėšos turi būti įsisavintos. Tai kelia riziką, kad piniginių išteklių valstybės išde gali trūkti (piniginių lėšų likutis valstybės išde 2006 m. pabaigoje sudarė 368,4 mln.Lt).

7. Faktinis valstybės biudžeto deficitas sudarė 1 193,2 mln. Lt (553,8 mln. Lt mažesnis, negu patvirtintas) ir buvo finansuojamas skolintomis lėšomis. Pažymėtina, kad iš skolintų lėšų sąskaitų į valstybės biudžeto sąskaitą pervesta 40,5 mln. Lt daugiau, negu buvo faktinis valstybės biudžeto deficitas. Minėta skolintų lėšų suma nepanaudota ir liko valstybės biudžeto lėšų likutyje.

8. Teigiamai vertindami programinio biudžeto sistemos pažangą, atkreipėme dėmesį į tai, kad būtina didinti asignavimų naudojimo efektyvumą, tobulinant biudžeto asignavimų paskirstymą pagal programas. Reikėtų optimizuoti asignavimų valdytojų ir programų skaičių, valstybės institucijos ir įstaigos turėtų nustatyti aiškesnius veiklos prioritetus ir laukiamus veiklos rezultatus, biudžeto procesas turi tapti viešesnis, tobulintina biudžeto programų vertinimo sistema. Biudžeto programų vykdymas dar nėra nuoseklus procesas: Vyriausybės nutarimais 2006 m. asignavimų paskirstymas pagal programas buvo keičiamas šešis kartus, valstybės institucijų ir įstaigų 52-ioms vykdomoms programoms skirti asignavimai buvo sumažinti 143,8 mln. Lt, atitinkamai padidinti asignavimai kitoms programoms finansuoti.

9. Viešojo sektoriaus apskaitos modernizavimo darbai vyksta gana sklandžiai. Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą viešojo sektoriaus subjektai ataskaitų rinkinius galės sudaryti nuo 2008 metų, o nuo 2009 metų nauji apskaitos reikalavimai taps privalomi, todėl iki 2008 metų būtina patvirtinti visus viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus, pavyzdinius buhalterinės apskaitos vadovus ir rekomendacijas, konsolidacijos schemą, tvarką ir procedūras. Turėtų būti apsispręsta dėl privalomo audito apimčių, konsoliduotų ataskaitų rengimo ir tvirtinimo (audito) terminų, nacionalinių ataskaitų rinkinį rengiančios institucijos.

10. Viešojo juridinio asmens vadovas atsako už finansų kontrolės viešajame juridiniame asmenyje sukūrimą ir jos veikimo priežiūrą. Esamos teisės normos nėra pakankamos, kad būtų užtikrinta tinkama asignavimų valdytojų atsakomybė už vidaus kontrolės veikimą. Asignavimų valdytojas ar biudžetinės įstaigos vadovas su finansine atskaitomybe arba su

Finansų kontrolės būklės ataskaita kiekvienais metais turėtų pateikti atsakomybės deklaraciją, kurioje patvirtintų atsakomybę užtikrinti finansų kontrolę, suteikiančią pakankamą užtikrinimą dėl finansinių operacijų teisėtumo, gero finansų valdymo, efektyvaus, ekonomiško ir rezultatyvaus išteklių panaudojimo, asignavimų naudojimo nustatytiems tikslams. Taip pat manome, kad vidaus kontrolės ir vidaus audito reglamentuojančių teisės aktų sistemoje trūksta svarbios grandies – vidaus kontrolės ir vidaus audito reikalavimų (standartų).

11. Vyriausybė, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės siūlymus dėl programinio biudžeto sistemos tobulinimo¹, numatė šias pagrindines priemones:

- nesiūlyti Seimui persikirstyti 2007 metų viršplaninių valstybės biudžeto pajamų, o jas naudoti valstybės biudžeto deficitui mažinti;
- svarstant 2008 metų valstybės biudžeto rodiklių projektą, atsižvelgus į atnaujintas ekonominių rodiklių projekcijas, siekti subalansuoti valdžios sektoriaus finansus 2008 metais;
- nagrinėjant valstybės institucijų / įstaigų pateiktus programų projektus, viešojo administravimo sistemą bei asignavimų valdytojų veiklą ir analizuojant programų vykdymo rezultatus, prireikus teikti siūlymus dėl programų ir asignavimų valdytojų skaičiaus optimizavimo;
- Biudžeto įvykdymo ataskaitą papildyti rodikliais, kurie sudarytų sąlygas vertinti programų rezultatus ir jiems pasiekti skirtus ir panaudotus valstybės biudžeto asignavimus, palaiapsniui pradėti biudžeto programų išankstinį nepriklausomą vertinimą.

Mūsų nuomone, šių ir kitų plane numatytų priemonių tinkamas įgyvendinimas 2007–2012 metais yra būtinas programinio biudžeto sistemai tobulinti.

---

¹ 2007-03-30 valstybinio audito ataskaita Nr. VA-60-1P-1 „Programinio biudžeto sistema“.

Siūlymai Vyriausybei:

1. Dėl valstybės biudžeto sudarymo ir vykdymo:

- Teisės aktuose nustatyti valstybės biudžeto pajamų prognozavimo ir veiksmų, turinčių reikšmingą įtaką pajamų plano vykdymui atskleidimo biudžeto projekte principus (tvarką);
- Vertinti mokesčių lengvatų rezultatyvumą, jų poveikį nacionalinio biudžeto pajamoms;
- Vertinti mokesčių vengimo įtaką valstybės pajamoms ir, atsižvelgiant į vertinimo rezultatus, patvirtinti ilgalaikį kovos su šešėline ekonomika planą, numatant tikslus, jų pasiekimo vertinimo kriterijus, priemones ir atsakingus vykdytojus;
- Nustatyti laikotarpį per kurį turėtų būti panaudotos asignavimų sumos, perkeliamos į kitus biudžetinius metus specialiosioms programoms finansuoti (išskyrus ES lėšomis finansuojamas programas);
- Numatyti mokestines ir išlaidų priemones Lietuvos Konvergencijos 2006 m. programoje nurodytam tikslui – nuo 2009 m. subalansuoti valdžios sektoriaus biudžetą – įgyvendinti;
- Tikslinti teisės aktus, aiškiai apibrėžiant netekusius paskirties asignavimus, kad jie būtų skirti biudžeto deficitui ir valstybės skolai mažinti;
- Išsamiau nagrinėti priežastis, kodėl valstybės institucijos ir įstaigos siūlo keisti asignavimų paskirtį pagal programas ir / ar ekonominės klasifikacijos straipsnius.

2. Dėl atsiskaitymo už valstybės biudžeto įvykdymą:

- Tobulinti Ataskaitos sudarymą, atskleidžiant informaciją apie valstybės biudžeto rodiklių pasikeitimus per finansinius metus, negautas valstybės biudžeto pajamas dėl mokesčių lengvatų taikymo, valstybės biudžeto deficitui finansuoti panaudotas skolintas lėšas, priemones rizikai, kuri gali kilti dėl piniginių išteklių poreikio specialiosioms programoms finansuoti, mažinti;
- Teisės aktuose įtvirtinti nuostatą, kad asignavimų valdytojas ar biudžetinės įstaigos vadovas kartu su finansine atskaitomybe turi teikti atsakomybės už finansų kontrolę deklaraciją;
- Rengiant Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus:
  - ▶ nustatyti, kad asignavimų valdytojais teiktų privalomą metinę finansinę ir kitą atskaitomybę Valstybės kontrolei;

- ▶ nustatyti su Valstybės kontrole suderintus terminus, iki kada viešojo sektoriaus subjektai turi pateikti konsoliduotų ataskaitų rinkinius Finansų ministerijai;
- ▶ paskirti nacionalinį ataskaitų rinkinį rengiančią instituciją.

3. Dėl vidaus kontrolės ir vidaus audito:

- Patvirtinti vidaus kontrolės ir vidaus audito standartus.

I dalis. Valstybės kontrolės išvadą patvirtinanti informacija

1. Ataskaitos atitiktis teisės aktų reikalavimams

Vertinimas

1. Ataskaita visais reikšmingais atžvilgiais parengta ir pateikta Seimui pagal Biudžeto sandaros įstatymo, 2006 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo, kitų teisės aktų reikalavimus, nustatytus Ataskaitos sudarymui. Ataskaitoje nenustatyta reikšmingų iškraipymų, lyginant su valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis biudžeto programų sąmatų įvykdymo ataskaitomis, kurias Valstybės kontrolė auditavo, ir kitais Finansų ministerijos tvarkomais duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta. Ataskaitoje atskleista reikšminga informacija, išskyrus toliau pateiktus pastebėjimus.
2. Pažymėtina, kad dėl valstybės institucijų ir įstaigų finansinių ataskaitų, iš kurių sudaryta Ataskaita, 35-iais atvejais pareikštos sąlyginės nuomonės, dviem atvejais – neigiama nuomonė, vienu atveju atsisakyta pareikšti nuomonę.² Tai rodo, kad 46 proc. audituotų valstybės institucijų ir įstaigų veikloje nustatyti teisės aktų pažeidimai, darantys reikšmingą įtaką informacijos pateikimui finansinėse ataskaitose. Tačiau tai neturėjo įtakos Ataskaitos duomenų teisingumui.

Biudžeto sandaros įstatymas³ numato, kad biudžeto įvykdymo ataskaitos turi būti parengtos atsižvelgiant į atitinkamų metų valstybės biudžeto įstatymo rodiklius, panaudotas Vyriausybės rezervo lėšas bei perkeltas viršplanines ir nepanaudotas įmokų į biudžetą, skirtų specialiosioms programoms finansuoti, sumas. Pagal Biudžeto sandaros įstatymo 35 str. 4 d. Ataskaitos privalomas dokumentas – atitinkamo biudžeto įvykdymo rezultatų ataskaita (toliau – Rezultatų ataskaita).

Biudžeto įvykdymo ataskaitos sudarymo taisyklėse⁴ nurodyti Ataskaitos rengimo tikslai ir numatyta, kad pateikiama informacija turi būti suprantama jos vartotojams, kad būtų galima priimti ekonominius sprendimus; svarbi, t. y. turi padėti vartotojams įvertinti praėjusio, esamo ir būsimo laikotarpio duomenis; reikšminga, t. y. jos pateikimas arba nepateikimas gali turėti įtakos remiantis finansine informacija vartotojų priimamiems ekonominiams sprendimams; patikima, t. y. neturi būti reikšmingų klaidų ir nukrypimų; nešališka, t. y. jos pateikimas neturėtų daryti įtakos informacijos vartotojų priimamiems sprendimams; palyginama, t. y. vartotojai turi turėti galimybę nustatyti šios

² Buvo audituotos 83 asignavimų valdytojų finansinės ataskaitos.

³ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 2003-12-23 Nr. IX-1946, 35 str.

⁴ Finansų ministro 2007-02-01 įsakymu Nr. 1K-028 patvirtintos Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų įvykdymo ataskaitos sudarymo taisyklės.

informacijos, pateiktos kitų laikotarpių arba subjektų ataskaitose, panašumus ir skirtumus, jie turi būti informuojami apie apskaitos principus, jų pasikeitimus ir tokių pokyčių įtaką.

Biudžeto įvykdymo ataskaitos sudarymo taisyklėse numatyta, kad Ataskaitos aiškinamajame rašte turi būti pateikiama valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų straipsnius, piniginių lėšų judėjimą papildomai paaiškinanti informacija, ataskaitoje nepateikta, bet reikšminga informacija, taikyti duomenų surinkimo, grupavimo ir apskaitos metodai, detalizuojami reikšmingi ataskaitos straipsniai, jų pasikeitimai ir juos lėmę veiksniai.

Pastebėjimai:

1. Finansų ministerija 2006 m. vykdytos programos „Skolos valstybės vardu valdymas“ biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo ataskaitoje nurodė 244,6 mln. Lt mažesnes kasines išlaidas, nei sumokėta iš Valstybės izdo sąskaitos. Minėtos programos kasinės išlaidos buvo sumažintos iš užsienio bankų gautomis lėšomis – nominalios euroobligacijų vertės ir pardavimo kainos skirtumu, gautu už išleistas vertybinių popierių emisijas. Atkreipėme dėmesį, kad užsienyje išplatinus Vyriausybės vertybinių popierių emisijas, gautas pardavimo kainos ir nominalios vertės skirtumas bei susikaupusios palūkanos negali būti pripažinti einamaisiais metais gražintomis lėšomis, kadangi einamaisiais metais šios lėšos nebuvo sumokėtos (jos pagal sutarčių sąlygas bus sumokėtos iki 2016 metų). Be to, pastebėjome, kad pardavimo kainos ir nominalios vertės skirtumo bei susikaupusių palūkanų už užsienyje išplatintus Vyriausybės vertybinius popierius apskaitos reglamentavimas nėra aiškus.

2. Ataskaitoje (aiškinamajame rašte) neatskleista reikšminga informacija, susijusi su:

- *Valstybės biudžeto deficito finansavimu.* Iš valstybės vardu skolintų lėšų valstybės biudžeto deficitui finansuoti pervesta 1 233,7 mln. Lt, arba 40,5 mln. Lt daugiau negu faktinis 2006 m. valstybės biudžeto deficitas. Ši skolintų lėšų suma nepanaudota ir liko valstybės biudžeto lėšų likutyje.
- *Valstybės biudžeto likučiais biudžetinių metų pabaigoje.* Rezultatų ataskaitoje ir Piniginių srautų ataskaitoje valstybės biudžeto lėšų likutis metų pabaigoje turėjo sutapti. Tuo tarpu Rezultatų ataskaitoje nurodytas 412,7 mln. Lt likutis, o Piniginių srautų – 427,7 mln. Lt. Į Piniginių srautų ataskaitoje metų pabaigoje nurodytą 427,5 mln. Lt lėšų likutį įskaičiuotos savivaldybėms suteiktos, bet negražintos į valstybės biudžetą trumpalaikės paskolos; valstybės biudžeto lėšos bankrutavusiuose bankuose, kuriuose bankroto procesas nepasibaigęs.
- *Neatitikimais tarp skirtų ir panaudotų asignavimų valstybės investicijoms ir turtui įsigyti.* Kai kuriose Ataskaitos formose ir Valstybės biudžeto įvykdymo rezultatų ataskaitoje (iš jų valstybės biudžeto lėšomis) panaudoti asignavimai turtui įsigyti nurodomi 726,6 mln. Lt mažesni, negu valstybės investicijų

programoje valstybės biudžeto lėšomis finansuojami projektai, tačiau skirtumai nepaaiškinti⁵. Į tai jau buvome atkreipę dėmesį ir ankstesnių valstybinių auditų metu.

3. Tobulinant Ataskaitą reikėtų įvertinti Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijas, kad metinė valstybės biudžeto vykdymo ataskaita atskleistų⁶:

- **Biudžeto rodiklių pasikeitimus**, t. y. duomenis tiek apie Seimo patvirtintus biudžeto finansinius rodiklius prieš prasidedant biudžetiniams metams, tiek apie Seimo patikslintą biudžetą. Ataskaitoje pateikiamos tik 2006 m. valstybės biudžeto įstatyme patvirtintos patikslintos biudžeto pajamos ir asignavimai.
- **Negautas pajamas dėl mokesčių lengvatų taikymo**. Ataskaitoje neatskleidžiama informacija apie tai, kiek valstybės biudžetas negauna pajamų dėl pridėtinės vertės, pelno ir kitų mokesčių lengvatinių tarifų taikymo.
- **Asignavimų valdytojų veiklos rezultatų informaciją**. Ataskaitoje nėra apibendrintos informacijos apie valstybės institucijų ir įstaigų vykdomų programų planuotus ir pasiektus rezultatus, juos susiejant su panaudotais asignavimais.

⁵ Į asignavimus turtui įsigyti neįtrauktos Europos Sąjungos paramos lėšos, o į valstybės investicijas - valstybės rezervui formuoti skiriamos lėšos.

⁶ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija. Biudžeto skaidrumo gera praktika, 2001 m. Interneto prieiga - <http://www.oecd.org/dataoecd/33/13/1905258.pdf>

2. Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos įgyvendinimas

Vertinimas

1. Viešojo sektoriaus apskaitos modernizavimo darbai vyksta gana sklandžiai. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą viešojo sektoriaus subjektams numatyta galimybė pasirinkti ir pradėti sudaryti ataskaitas pagal naują tvarką jau nuo 2008 metų, o pagal naujus apskaitos reikalavimus viešojo sektoriaus subjektai turės sudaryti 2009 ir vėlesnių metų ataskaitų rinkinius, būtina kuo skubiau patvirtinti Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus, pavyzdinius buhalterinės apskaitos vadovus ir rekomendacijas, konsolidacijos schemą, tvarką ir procedūras.

2. Turėtų būti apsispręsta dėl privalomo audito apimčių, nacionalinių ataskaitų rinkinių rengiančios institucijos, su Valstybės kontrole suderinti terminus, iki kada viešojo sektoriaus subjektai turi pateikti konsoliduotų ataskaitų rinkinius Finansų ministerijai.

2005 m. pradėta viešojo sektoriaus apskaitos reforma, kurios tikslas – viešajame sektoriuje pereiti prie buhalterinės apskaitos tvarkymo kaupimo principu, taikant viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus, kurie bus parengti pagal Tarptautinius viešojo sektoriaus apskaitos standartus ir kitą Tarptautinės apskaitininkų federacijos Viešojo sektoriaus apskaitos standartų valdybos rengiamą metodiką (nurodymus, studijas). Tai vienas iš svarbiausių pokyčių viešojo sektoriaus apskaitoje. Viešojo sektoriaus subjektų konsoliduotos finansinės ataskaitos, parengtos pagal pirmiau minėtus standartus sudarys galimybę teikti tikrą ir teisingą informaciją apie turta, finansavimą, išipareigojimus, grynąjį turta, pajamas ir sąnaudas valstybės mastu, taip bus siekiama efektyviau planuoti valstybės biudžeto lėšas.

Reforma buvo intensyviai įgyvendinama 2006–2007 metais:

- 2006 m. priimta Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo koncepcija ir 2007 m. Seime patvirtintas Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas. Jame nustatyta viešojo sektoriaus subjekto ataskaitų rinkinių sudėtis, šių rinkinių sudarymo reikalavimai ir atsakomybė už jų sudarymą ir pateikimą. Numatoma, kad viešojo sektoriaus subjektai turės tvarkyti buhalterinę apskaitą ir sudaryti ataskaitas pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus ir bendrąjį sąskaitų planą nuo 2009 m. sausio 1 d.
- 2006–2007 metais parengti devyni nauji VSAFAS (7-asis, 9-asis, 10-asis, 11-asis, 12-asis, 13-asis, 18-asis, 21-asis, 22-asis) projektai.

- Parengtas bendrasis viešojo sektoriaus sąskaitų plano projektas (jis turės būti atnaujintas, patvirtinus visus VSAFAS), likučių perkėlimo iš dabartinio sąskaitų plano sąskaitų į naujojo sąskaitų plano sąskaitas tvarkos aprašo projektas, pakeisti kai kurie teisės aktai, kad jų nuostatos neprieštarautų Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo nuostatomis.

Pastebėjimai:

1. Valstybės institucijų ir įstaigų apskaitos sistemų modernizavimas. Pagal Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos įgyvendinimo priemonių planą 2007 metais buvo numatyta parengti informacinių technologijų sistemų ir apskaitai tvarkyti naudojamos programinės įrangos optimizavimo plano projektą ir jį pateikti reformos koordinavimo ir priežiūros komisijai. Tačiau šių darbų Finansų ministerija nespės atlikti numatytu laiku: tik 2007 m. balandžio mėn. pradėta vykdyti plano projekto antroji dalis, kurią numatoma baigti 2008 m. vasario mėn. Atkreiptinas dėmesys, kad pereinamuoju laikotarpiu valstybės investicijų lėšos neturėtų būti skiriamos valstybės institucijų ir įstaigų apskaitai modernizuoti, kol nebus apsispręsta dėl apskaitos tvarkymui naudojamos programinės įrangos. Kai kurios institucijos (pavyzdžiui, Muitinės departamentas) jau įsigijo brangiai kainuojančias apskaitos sistemas, visiškai pritaikytas mokesčių apskaitai tvarkyti kaupimo principu.

Reikia įvertinti, kokių finansinių išteklių pareikalaus esamų sistemų modernizavimas, ir kuo plačiau panaudoti esamų apskaitos sistemų galimybes.

2. Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai ir pavyzdiniai buhalterinės apskaitos vadovai. Viešojo sektoriaus apskaitos reformos įgyvendinimo priemonių plane nustatyta, kad viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai (VSAFAS) turi būti parengti iki 2009 metų. Iki 2007 m. rugsėjo 1 d. iš planuotų parengti 24-30 standartų yra parengta 16 standartų projektų, iš kurių nė vienas nepatvirtintas. Pavyzdinių buhalterinės apskaitos vadovų (konsolidavimo; biudžetinėms įstaigoms; savivaldybėms; valstybės pinigų fondams; Valstybinio socialinio draudimo fondui; Privalomojo sveikatos draudimo fondui; Valstybės išdui) parengimo terminas – 2007 metai. Pažymėtina, kad visi minėti apskaitos vadovai turi būti parengti atsižvelgiant į VSAFAS reikalavimus, todėl apskaitos vadovų rengimą reikia glaudžiai derinti su VSAFAS rengimu.

3. Viešojo sektoriaus subjektų grupių konsoliduotų ataskaitų auditas. Šiuo metu Ataskaita yra sudaryta iš neaudituočių atskaitomybių (1 pav.). Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą metiniai viešojo sektoriaus subjektų grupių konsoliduotų ataskaitų rinkiniai įstatymų nustatytais atvejais bus teikiami Finansų ministerijai kartu su auditoriaus (valstybinio audito) išvada ir skelbiami viešojo sektoriaus subjekto interneto svetainėje. Kasmet atliekamas visų viešojo

sektorius subjektų grupių aukštesnio konsolidavimo lygio finansinės atskaitomybės auditas labai pagerintų parlamentinę kontrolę ir išspręstų baigtumo klausimus, šiuo metu veikiančius Valstybės kontrolės audito apimtį ir išvadas. Tai rekomendavo ir Valstybės kontrolę 2006 m. konsultavę SIGMA ekspertai.

1 pav. Dabar galiojanti finansinių ataskaitų rengimo ir audito sistema

sausio 1 d.	vasaris	kovo 31 d.	gegužė - birželis	spalio 1 d.	gruodžio 1 d.	spalis ir kt.
Finansinių metų pabaiga	Asignavimų valdytojui pateikia Finansų ministerijai finansines atskaitomybes	Vyriausybė teikia Seimui Valstybės biudžeto vykdymo apyskaitą ir Valstybės skolos ataskaitas	Valstybės kontrolė teikia išvadas dėl asignavimų valdytojų finansinių atskaitomybių	Valstybės kontrolė teikia Seimui išvadą	Vyriausybė teikia Seimui valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitas kartu su Valstybės kontrolės išvada	Seimas svarsto šias ataskaitas ir tvirtina (ar pritaria joms)

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Vyriausybei iki 2008 m. sausio 1 d. pavesta parengti ir patvirtinti Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus. Įstatymai nenustato, kokie viešojo sektoriaus subjektai, teikiantys konsoliduotas ataskaitas, bus privalomai kasmet audituojami, tai turėtų nustatyti Seimas (2 pav.). Finansų ministerijos rengiamoje viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinių ataskaitų konsolidavimo schemoje (projekte) numatyti šeši konsolidavimo lygiai (I konsolidavimo lygiui priklausys nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys, II konsolidavimo lygiui – 4 konsoliduotų ataskaitų rinkiniai, III – 104, IV – 3603, V – 2037, VI – 433). Siekiant užtikrinti asignavimų valdytojo atskaitingumą, tie valstybinio sektoriaus subjektai, kurie pagal teisės aktus turi atsiskaityti už savo apskaitą ir būti audituojami, turėtų būti nustatyta privaloma tvarka pateikti metinę finansinę atskaitomybę Valstybės kontrolei.

Siekiant užtikrinti būtinas valstybinio audito apimtis bei optimizuoti Valstybės kontrolės išteklių panaudojimą, reikės atitinkamų Valstybės kontrolės įstatymo pataisų, sudarančių galimybę pirkti audito paslaugas ir numatyti tokių paslaugų pirkimo finansavimo mechanizmą. Užsienio šalių (Jungtinės Karalystės, Airijos) praktika rodo, kad aukščiausiosios audito institucijos, siekdamos įgyvendinti įstatymų numatytas prievoles atlikti metinį finansinių ataskaitų auditą, įsigyja net iki 60 proc. audito paslaugų.

2 pav. Konsoliduotos finansinės ataskaitos ir nacionalinis ataskaitų rinkinys nuo 2012 metų (pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą)

sausio 1 d.	nenustatyta	kovo 15 d.	balandžio 15 d.	spalio 1 d.	spalis ir kt.
Finansinių metų pabaiga	Viešojo sektoriaus subjektų grupių konsoliduotų ataskaitų rinkiniai teikiami Finansų ministerijai (įstatymų nustatytais atvejais – kartu su audito išvada)	Savivaldybės teikia metines konsoliduotąsias ataskaitas Finansų ministerijai	Finansų ministerija teikia valstybės konsoliduotas ataskaitas Nacionalinį ataskaitų rinkinį rengiančiai institucijai	Vyriausybė teikia nacionalinį ataskaitų rinkinį (kartu su audito išvada), kurį sudaro: <ul style="list-style-type: none"> valstybės ir suvestinės savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitos; Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ir privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto vykdymo ataskaitos; Jungtinės finansinės ataskaitos, atspindinčios viešojo sektoriaus turimą ir įsipareigojimus. 	Seimas svarsto šias ataskaitas ir tvirtina (ar pritaria joms)
	audito apimtis nenustatyta		institucija nenustatyta		

Šaltinis – Valstybės kontrolė

4. Nacionalinė finansinė atskaitomybė. Įstatymas nustato, kad nacionalinį ataskaitų rinkinį rengia Vyriausybės įgaliota institucija, kuri šiuo metu dar nėra paskirta. Atsižvelgiant į tai, kad nacionaliniai ataskaitų rinkiniai bus sudaromi nuo 2012 m., turėtų būti parengtas detalus nacionalinio ataskaitų rinkinio rengimo įgyvendinimo planas, paskirta atsakinga institucija, kad šioms ataskaitoms parengti būtų pasiruošta tinkamai ir laiku.

3. Valstybės biudžeto vykdymo bendras vertinimas

3.1. Valstybės biudžeto vykdymo rodikliai

Vertinimas

1. Valstybės biudžeto pajamų patikslintas planas buvo įvykdytas 98,3 proc. atsižvelgiant į tai, kad į valstybės biudžetą negauta 1 163,9 mln. Lt ES finansinės paramos lėšų, kurios neįsisavintos. Neskaitant ES finansinės paramos lėšų valstybės biudžeto pajamų planas įvykdytas 106,4 proc. ir gauta 882,3 mln. Lt daugiau pajamų.
2. Valstybės biudžeto nepanaudoti asignavimai sudarė 16,3 proc. patvirtintų asignavimų (Seimo patvirtintų asignavimų su leistiniais patikslinimais virš Seimo patvirtintos sumos). Tai lėmė nepanaudoti asignavimai specialiosioms programoms finansuoti.
3. Valstybės biudžeto deficitas buvo mažesnis nei prognozuota. Ambicingesnes valdžios sektoriaus deficito mažinimo užduotis siūlo nustatyti ir Europos Komisija, įvertinusi Lietuvos 2006 m. Konvergencijos programą⁷, bei Tarptautinis valiutos fondas⁸.
4. Faktinis valstybės biudžeto lėšų likutis metų pabaigoje 370 mln. Lt mažesnis negu reikia, kad būtų užtikrintas specialiųjų programų finansavimas.

2006 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu (toliau – 2006 m. valstybės biudžeto įstatymas)⁹ patvirtinta 16 718,1 mln. Lt pajamų surinkimo užduotis, kuri metų viduryje padidinta 368 mln. Lt¹⁰. Asignavimų išlaidoms ir turtui įsigyti buvo patvirtinta 18 465,1 mln. Lt, tikslinant 2006 m. valstybės biudžeto įstatymą asignavimai padidinti ta pačia suma, kaip ir pajamų užduotis (368 mln. Lt). Biudžeto deficitas (asignavimai viršija pajamas) tiek prasidedant finansiniams metams, tiek tikslinant biudžetą nesikeitė ir sudarė 1 747 mln. Lt.

1 lentelė. Bendri 2006 m. valstybės biudžeto rodikliai (mln. Lt)

	Planas metų pradžioje	Patikslintas planas	Įvykdymas
Pajamos	16 718,1	17 086,2	16 804,5
<i>Pajamos (be ES lėšų)</i>	<i>13 391,1</i>	<i>13 760,0</i>	<i>14 642,3</i>
Asignavimai	18 465,1	18 833,2	17 997,7
Biudžeto deficitas	1 747,0	1 747,0	1 193,2

Šaltinis – 2006 m. valstybės biudžeto įvykdymo ataskaita

⁷ Ekonominis Lietuvos konvergencijos programos (patikslintos 2006 m.) vertinimas. 2007-02-27, Europos komisija ECFIN 63(2007) REP 50888-EN.

⁸ Tarptautinis valiutos fondas. Ataskaita apie Lietuvą, 2007 m. balandis Nr. 07/136.

⁹ Lietuvos Respublikos 2006 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas (2005-12-08 Nr. X-433).

¹⁰ Lietuvos Respublikos 2006 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo redakcija (2006-07-04 Nr. X-741).

Faktinės 2006 m. valstybės biudžeto pajamos ir ES finansinės paramos lėšos sudarė 16 804,5 mln. Lt, užduotis įvykdyta 98,3 proc. arba gauta pajamų ir paramos lėšų 281,6 mln. Lt mažiau, negu prognozuota. ES finansinės paramos lėšos metų metus nepanaudojamos, o 2006 m. nebuvo gauta 1 163,9 mln. Lt (gauta 2 162,3 mln. Lt). Neskaitant ES finansinės paramos lėšų, į valstybės biudžetą gauta 14 642,3 mln. Lt pajamų, arba 6,4 proc. daugiau, negu nustatyta įstatymu, ir 20,5 proc. daugiau negu 2005 m.

2 lentelė. 2006 m. valstybės biudžeto pajamų plano vykdymas (mln. Lt)

	2005 m. gauta	2006 m. planas		Iš viso	2006 m. įvykdymas	
		metų pradžioje	patikslintas		lyginant su 2006 m. užduotimi (%)	lyginant su 2005 m. gautomis (%)
Pajamos	14 153,1	16 718,1	17 086,2	16 804,5	98,3	118,7
<i>Pajamos (be ES lėšų)</i>	<i>12 150,5</i>	<i>13 391,1</i>	<i>13 760,0</i>	<i>14 642,3</i>	<i>106,4</i>	<i>120,5</i>

Šaltinis – 2006 m. valstybės biudžeto įvykdymo ataskaita

Panaudota 17 997,7 mln. Lt asignavimų, tai yra 835,5 mln. Lt mažiau, nei 2006 m. patvirtino Seimas¹¹. Vadovaudamasi Biudžeto sandaros įstatymu¹², valstybės institucijos ir įstaigos, pajamų ir ES finansinės paramos lėšų viršplanines įmokas į biudžetą arba specialiosioms programoms¹³ nepanaudotus asignavimus, gali naudoti einamaisiais metais arba perkelti į kitus biudžetinius metus ir naudoti viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas. Ataskaitos duomenimis, asignavimų planas su leistiniais patikslinimais virš Seimo patvirtintos sumos – 21 496,4 mln. Lt ir buvo 2 663,2 mln. Lt. didesnis, negu Seimo patvirtintas.

Faktinis valstybės biudžeto deficitas 1 193,2 mln. Lt arba 553,8 mln. Lt mažesnis, nei prognozuotas.

Pastebėjimai:

1. *Vyriausybės rezervo naudojimas.* Biudžeto sandaros įstatyme nustatyta, kad metų valstybės biudžete sudaromas Vyriausybės rezervas. Jis gali būti naudojamas turtinei ir neturtinei žalai, priteistai iš Lietuvos valstybės vykdant arbitražų ar teismų sprendimus, atlyginti, ekstremalių situacijų padariniams likviduoti, įsipareigojimams, susijusiems su dalyvavimu tarptautinėse organizacijose, bei kitoms reikmėms pagal Vyriausybės nustatytus prioritetus. Tačiau dalis Vyriausybės rezervo lėšų panaudota priemonėms, kurios galėjo būti finansuojamos iš asignavimų, patvirtintų valstybės biudžeto įstatymu.

¹¹ Lietuvos Respublikos 2006 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo redakcija (2006-07-04 Nr. X-741).

¹² Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 2003-12-23 Nr. IX-1946 redakcija, 14 str. 2 d.

¹³ Dalis valstybės biudžeto pajamų ir įplaukų (t. y. transporto priemonių mokestis, dalis akcizo už kurą, skirti Automobilių kelių direkcijos vykdomai kelių priežiūros ir plėtros programai finansuoti, atskaitymai nuo pajamų pagal Miškų įstatymą naudojami Aplinkos ministerijos vykdomai programai finansuoti, įmokos už mokslą aukštosiose mokyklose, pajamos už atsitiktines paslaugas, viršplaninis mokestis už aplinkos teršimą, sandorių dėl finansinio turto pajamos ir kitos pajamos), naudojami valstybės institucijų ir įstaigų programų išlaidoms dengti ir kitiems poreikiams pagal atitinkamas specialiąsias programas.

Pavyzdžiai

1. Nors pagal Vyriausybės nustatytus prioritetus turtinei ir neturtinei žalai, priteistai iš Lietuvos valstybės vykdant arbitražų ar teismų sprendimus, atlyginti galima naudoti Vyriausybės rezervą, tačiau Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005-12-30 sprendimu turtinei žalai atlyginti akcinei bendrovei „Žemaitijos pienas“ priteista 5,8 mln. Lt suma padengta iš skolintų lėšų.
2. 6,5 mln. Lt asignavimų skirta turtui įsigyti toms institucijoms, kurioms 2006 m. valstybės biudžeto įstatymu buvo patvirtinti asignavimai.

Vyriausybė turėtų patikslinti nustatytus prioritetus, pagal kuriuos skiriamos Vyriausybės rezervo lėšos. Mūsų nuomone, reikėtų skirti Vyriausybės rezervo lėšas tik toms priemonėms, kurių negalima numatyti tvirtinant atitinkamų metų valstybės biudžetą.

2. Nepanaudoti valstybės biudžeto asignavimai ir lėšų likutis 2006 m. pabaigoje. Nepanaudota 2006 m. valstybės biudžeto asignavimų 3 498,7 mln. Lt (iš jų – 2 316,1 mln. Lt valstybės institucijų ir įstaigų programoms, finansuojamoms ES finansinės paramos lėšomis)¹⁴.

3 lentelė. Asignavimų panaudojimas (mln. Lt)

	2005 m. faktas	2006 m. planas		2006 m. įvykdymas	
		Patvirtinta	Virš Seimo patvirtintos sumos	Iš viso	Nepanaudoti asignavimai
Asignavimai	14 821,5	18 833,2	21 496,4	17 997,7	3 498,7
–iš jų ES lėšos	1 743,1	3 298,5	5 054,6	2 683,0	2 316,1

Šaltinis – 2006 m. valstybės biudžeto įvykdymo ataskaita

Be to, specialiosioms programoms, finansuojamoms ES finansinės paramos lėšomis, liko nepanaudota per 660 mln. Lt bendrojo finansavimo asignavimų.

Ataskaitos aiškinamojo rašto (priedų, parengtų pagal asignavimų valdytojų aiškinamuosiuose raštuose prie finansinės atskaitomybės pateiktus duomenis) duomenimis pagrindinės nepanaudojimo priežastys: nepakankama projektų rengėjų viešųjų pirkimų dokumentų parengimo kokybė bei nepakankami pareiškėjų administraciniai gebėjimai, ilga šių dokumentų derinimo procedūra su įgyvendinančiąja institucija; sutarčių dėl paramos skyrimo su pareiškėjais keitimas; paskelbus projektavimo paslaugų pirkimo konkursus, gaunama neatitinkančių reikalavimų pasiūlymų arba iš viso negaunama dėl konsultantų trūkumo rinkoje, vykdytojai susiduria su rangovų rinkoje trūkumu ir kt.

Nepanaudotų lėšų likutis, kuris perkeliamas į 2007 metus, pasibaigus 2006 biudžetiniams metams sudarė 739,6 mln. Lt (ES paramos – 354,8 mln. Lt ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų specialiųjų programų – 384,8 mln. Lt). Tuo tarpu Ataskaitoje nurodytas lėšų likutis

¹⁴ Į nepanaudotus ES paramos ir bendrojo finansavimo lėšomis vykdomų programų patvirtintus institucijoms asignavimus, įskaitomas ankstesniais metais nepanaudotų asignavimų mokėjimams likutis, t. y. planinis likutis, neatsižvelgiant į tai, kad ES parama ir negauta. Faktiškai nepanaudotas lėšų likutis (2006 m. - 354,8 mln. Lt) apskaitomas kaip valstybės biudžeto lėšų likutis pinigų principu.

valstybės išdo sąskaitoje – 427,7 mln. Lt¹⁵, faktinis lėšų likutis valstybės išdo sąskaitoje – 368,4 mln. Lt¹⁶. Atsižvelgiant į tai, kad 2006 m. likusios nepanaudotos valstybės institucijų ir įstaigų pajamų už paslaugas ir ES paramos lėšomis finansuojamos programų lėšos (739,6 mln. Lt) turės būti atiduotos valstybės institucijoms ir įstaigoms Vyriausybės patvirtintoms specialiosioms programoms finansuoti 2007 m. ar po jų einančiais biudžetinais metais, tai gali daryti įtaką 2007–ųjų ir vėlesnių metų reikalingų valstybės piniginių išteklių poreikiui. Jei šias lėšas reikėtų gražinti per vienerius metus, Vyriausybei papildomai reikėtų skolintis daugiau negu 370 mln. Lt. Tai nurodėme ir atlikdami valstybinį auditą dėl 2005 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos, teikdami Seimui Išvadas dėl 2005 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos ir 2007 m. valstybės biudžeto projekto, siūlėme atkreipti dėmesį į šiuos rizikos veiksnius ir kad tai gali turėti įtakos reikalingiems piniginiams ištekliams.

Nepanaudotų asignavimų likučiai, perkeliama į ateinančius biudžetinius metus, kasmet sudaro nemažą sumą, tačiau, išskyrus programas finansuojamas iš ES paramos lėšų, nenustatyta per kokį laikotarpį lėšos turi būti įsisavintos (4 lentelė).

4 lentelė. Nepanaudotų lėšų, skiriamų specialiosioms programoms finansuoti, likutis (mln. Lt)

	Lėšų likutis iš 2005 m.	Gauta pajamų	Panaudota	Likutis 2007-01-01
Iš viso spec. programoms	1 331,0	4 447,7	5 042,0	739,6
–iš jų ES lėšos	910,7	2 162,3	2 718,1	354,8

Šaltinis – 2006 m. valstybės biudžeto įvykdymo ataskaita

3.2. Valstybės biudžeto perskirstymas finansiniais metais

Vertinimas

1. Valstybės biudžeto pajamos 2006 m. viduryje buvo padidintos 345,5 mln. Lt ir atitinkamai padidinti asignavimai valstybės institucijoms ir įstaigoms. Valstybės kontrolė laikosi pozicijos, kad viršplaninės pajamos ir nepanaudoti (netekę paskirties) asignavimai būtų naudojami valstybės biudžeto deficitui mažinti ir valstybės išsipareigojimams vykdyti. Tai buvo rekomenduota pateiktoje Seimui išvadoje dėl 2007 m. valstybės biudžeto projekto.

2. Vyriausybės nutarimais 2006 m. asignavimų paskirstymas pagal programas buvo tikslintas šešis kartus, 52 programoms asignavimai buvo sumažinti (iš viso 143,8 mln. Lt), atitinkamai padidinant asignavimus kitoms programoms vykdyti. Nors asignavimai programoms vykdyti buvo sumažinti, daugumos šių programų rezultatai, atsižvelgiant į vertinimo kriterijus, buvo pasiekti. Tai rodo strateginio planavimo trūkumus ir jų mastą, asignavimų valdytojams sudarant ir vykdančioms programoms.

3. 2006 m. Vyriausybės nutarimais viena programa pakeista specialiaja, keturių ne

¹⁵ Rezultatų ataskaitoje – 412,7 mln. Lt, Piniginių srautų – 427,7 mln. Lt.

¹⁶ Likutyje apskaityti 40,5 mln. Lt skolinčių lėšų, pervestų valstybės biudžeto deficitui finansuoti, 3,8 mln. Lt bankrutavusiuose bankuose, kuriems nepasibaigęs bankroto procesas, esančios lėšos ir 15 mln. Lt Vilniaus miesto savivaldybei išduota ir negražinta trumpalaikė paskola.

specialiųjų programų dalis asignavimų perkelti į specialiąsias programas. Mūsų nuomone, toks asignavimų perskirstymas, nors ir keičiant strateginius planus, atliekamas todėl, kad nepanaudotus asignavimus galima būtų naudoti kitais biudžetiniais metais. Pastebima tendencija, kad programos keičiamos į specialiąsias biudžetinių metų pabaigoje, kai lėšoms panaudoti lieka nepakankamai laiko.

4. Atkreiptinas dėmesys, kad valstybės institucijų ir įstaigų specialiosioms programoms (neskaitant ES paramos lėšų) vykdyti lieka nemažos nepanaudotų lėšų sumos. 2004 m. šių programų nepanaudotos lėšos sudarė 422 mln. Lt, 2005 m. – 423,2 mln. Lt, 2006 m. – 384,7 mln. Lt. Skirtingai nei ES finansinės paramos lėšoms, šių lėšų panaudojimo terminai nenumatyti teisės aktuose.

Valstybės biudžeto deficitas daro įtaką valstybės skolos didėjimui. Kaip minėta, 2006 m. valstybės biudžeto pajamos buvo patikslintos 2006-07-04 įstatymu Nr. X-741, padidinant jas 368 mln. Lt (pridėtinės vertės mokesčio pajamos padidintos 345,5 mln. Lt, biudžetinių įstaigų pajamos už atsitiktines paslaugas – 27,8 mln. Lt, sumažintos įmokos už mokslą aukštosiose mokyklose 5,3 mln. Lt). Patikslinus (padidinus) 2006 m. valstybės biudžeto pajamas, atitinkamai buvo padidinti valstybės biudžeto asignavimai valstybės institucijoms ir įstaigoms.

Pažanga

Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu¹⁷ Vyriausybei suteikta teisė 2007 m. viršplanines pajamas panaudoti valstybės biudžeto deficitui finansuoti. Be to, Seime užregistruotas Fiskalinės drausmės įstatymo projektas, kuris įtvirtina vieną iš svarbių fiskalinės drausmės taisyklių – atsisakyti praktikos metų viduryje peržiūrėti valstybės biudžetą, einamųjų metų viršplaninėmis pajamomis mažinti patvirtintą valstybės biudžeto deficitą. Seimas minėto įstatymo projekto svarstymui 2007-09-20 pritarė.

Pastebėjimai

1. Netekusių paskirties asignavimų perskirstymas kitoms programoms vykdyti. Biudžeto sandaros įstatymas¹⁸ suteikia teisę Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai Seimo patvirtintus valstybės biudžeto asignavimus paskirstyti pagal programas. Nuo 2006 m. liepos mėnesio bendra valstybės biudžeto asignavimų suma nebuvo didinama, tačiau šešis kartus Vyriausybės nutarimais asignavimai buvo perskirstomi tarp programų. Kaip matyti iš 5 lentelės, Vyriausybė kai kurioms valstybės institucijų ir įstaigų vykdomoms programoms (iš viso 52 programoms) sumažino skirtus asignavimus (iš viso 143,8 mln. Lt), padidindama juos kitoms tų pačių institucijų programoms finansuoti.

¹⁷ Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2006-12-07 Nr. X-963) 14 str. 13 p.

¹⁸ Biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija) 33 str. 1 d. 1 p.

5 lentelė. Biudžeto programos, kurioms asignavimai sumažinti

Programoms vykdyti sumažinti asignavimai (proc.)	0–20 %	20 – 40 %	40–60%	60 – 80%	80 –100%
Programų skaičius	43	3	2	2	2
<i>Sumažinti asignavimai iš viso tūkst.Lt:</i>	132 321	1 078	820	6 838	2 766

Šaltinis – duomenys iš Vyriausybės nutarimų dėl asignavimų paskirstymo pagal programas¹⁹

Mūsų nuomone, nors tikslinant asignavimų pakeitimus tarp programų, teisės aktai nepažeidžiami, tačiau tai rodo, kad lėšų poreikis ne visada skaičiuojamas teisingai, o strateginiam planavimui skiriama nepakankamai dėmesio. Finansų ministerija turėtų išsamiau nagrinėti priežastis, kodėl prašoma keisti asignavimų paskirtį ir, esant reikalui, siūlyti netekusiais paskirties asignavimais mažinti valstybės biudžeto deficitą.

Pavyzdžiai

2006 m. daugiausiai asignavimų (procentais) buvo sumažinta šioms programoms:

- „Garantinio fondo naudojimo programa“ (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija). Patvirtinti asignavimai 2 mln. Lt, programa nebuvo vykdoma, o asignavimai skirti kitoms ministerijos programoms.
- „Konfiskuoto ar kitaip valstybei perduoto turto realizavimo programa“, „Atsiskaitymų su antstoliais programa“ (Valstybinė mokesčių inspekcija) asignavimai sumažinti atitinkamai 0,4 mln. Lt ir 0,8 mln. Lt, kurie skirti „Mokesčių administravimo“ programai.
- „Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo programa“ (Teisingumo ministerija). Patvirtinti asignavimai – 7 mln. Lt. 5,3 mln. Lt asignavimų arba 75 proc. patvirtintos sumos, skirta „Teisinės sistemos tobulinimo“ ir „Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimo“ programoms vykdyti.
- „Studentų rėmimo programa“ (Vilniaus pedagoginis universitetas, Klaipėdos universitetas, Vilniaus dailės akademija, Veterinarijos akademija, Žemės ūkio universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kauno medicinos universitetas, Kauno technologijos universitetas), asignavimai sumažinti iš viso 1,8 mln. Lt ir skirti „Aukščiausios kvalifikacijos specialistų rengimo“ programai.

Toliau pateikiame kai kurių valstybės institucijų ir įstaigų, kurių 2006 m. atitinkamoms programoms buvo sumažinti asignavimai, vertinimo kriterijų (programos tikslų) įvykdymo pavyzdžius, nurodytus Ataskaitos vertinimo kriterijų suvestinėse:

Pavyzdžiai

- Ūkio ministerijos „Veiksmų plano naftos sektoriuje įgyvendinimo“ programai skirti asignavimai sumažinti 77 proc., programos tikslai pasiekti 100 proc.;
- Teisingumo ministerijos „Smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo“ programai skirti asignavimai sumažinti 76 proc., programos tikslai pasiekti 100 proc.;
- Kalėjimų departamento „Nuteistųjų užimtumo darbine veikla“ programai skirti asignavimai sumažinti

¹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-01-31 nutarimas Nr.107 „Dėl 2006 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“ ir vėlesni pakeitimai: 2006-07-26 Nr.753; 2006-09-11 Nr.859; 2006-10-30 Nr.1073; 2006-11-14 Nr.1109; 2006-12-11 Nr.1236; 2006-19-13 Nr.1261.

55 proc., programos tikslai pasiekti 112,1 proc;

- Valstybinės mokesčių inspekcijos „Atsiskaitymų su antstoliais“ programai skirti asignavimai sumažinti 87 proc., programos tikslai pasiekti 100 proc.

2. Institucinių programų pakeitimas ir valstybės biudžeto asignavimų perkėlimas į specialiąsias programas. Specialiosios programos 2006 m. sudarė 27 proc. visų biudžeto programų ir joms finansuoti 2006 m. valstybės biudžeto įstatymu buvo patvirtinta 5 999 mln. Lt arba 32 proc. biudžeto asignavimų. Kaip minėta, asignavimų valdytojai, vykdančys specialiąsias programas²⁰, turi teisę negrąžinti nepanaudotų asignavimų į valstybės biudžetą ir naudoti juos kitais ir vėlesniais biudžetinėmis metais. 2006 m. Vyriausybės nutarimais viena programa įrašyta specialiąja ir asignavimai iš keturių nespecialiųjų programų perkelti į specialiąsias programas.

Pavyzdžiai

- Finansų ministerijos vykdyta „Paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms dėl kuro pabrangimo“ programa, kuriai metų pradžioje skirta asignavimų 50 mln. Lt, 2006 m. panaudota 33,4 mln. Lt; t.y. 66,8 proc. Programa metų pradžioje nebuvo patvirtinta specialiąja ir 2006 m. buvo finansuojama iš valstybės biudžeto lėšų. Vyriausybė metų pabaigoje 2006-12-11 nutarimu Nr.1236 programą nurodė kaip specialiąją, savivaldybėms liko nepaskirstyta 16,6 mln. Lt.
- Seimas, patikslinęs 2006 m. valstybės biudžetą, Ūkio ministerijai papildomai skyrė 3,9 mln. Lt asignavimų išlaidoms, kuriuos Vyriausybė paskirstė trims programoms²¹. Metų pabaigoje Vyriausybė 2006-11-16 nutarimu Nr.1109 3,5 mln. Lt iš šių programų perkėlė į specialiąsias programas:
  - ▶ „Ūkio plėtros politikos įgyvendinimo“ programai vykdyti turtui įsigyti 1,5 mln. Lt numatyti asignavimai perkelti į „Valstybės naftos produktų atsargų kaupimo ir tvarkymo“ specialiąją programą turtui įsigyti ir buvo panaudoti 2006 m.;
  - ▶ „Ekonominės plėtros“ programai vykdyti numatyti 0,3 mln. Lt perkelti „Specialiajai investicijų skatinimo“ programai vykdyti. Numatoma, kad minėtai programai nepanaudoti asignavimai (13,9 mln. Lt) bus naudojami 2007 m.;
  - ▶ „Nacionalinės energetikos strategijos įgyvendinimo“, „Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo“ ir „Veiksmų plano naftos sektoriuje įgyvendinimo“ programoms numatyti 1,7 mln. Lt perkelti „Specialiajai energijos taupymo projektų įgyvendinimo“ programai vykdyti. Numatoma, kad minėtai programai nepanaudoti asignavimai (10,8 mln. Lt) bus naudojami 2007 m.
- Vyriausybės 2006-12-13 nutarimu Nr.1261 sumažinus asignavimus Krašto apsaugos ministerijos kai kurioms programoms, patvirtinta „Specialioji dalyvavimo tarptautinėse operacijose ir priimančiosios šalies paramos teikimo“ programa (skirti asignavimai 1990 tūkst.Lt).

²⁰ *Specialioji programa* – veiklos, skirtos institucijos, biudžetinės įstaigos misijai įgyvendinti, plano dalis, kuri finansuojama iš įmokėtų į biudžetą biudžetinių įstaigų pajamų, Europos Sąjungos finansinės paramos ir valstybės lėšų, skirtų programos bendrajam finansavimui, taip pat kitų įstatymais, Vyriausybės nutarimais patvirtintų konkrečiam tikslui numatytų lėšų (Biudžeto sandaros įstatymo 2 str. 12 p.).

²¹ Lietuvos Respublikos 2006 metų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. X-741.

3.3. Asignavimų išlaidoms naudojimas turtui įsigyti

Vertinimas

Kasmet sutaupoma vis daugiau asignavimų išlaidoms, kuriuos valstybės institucijos ir įstaigos naudoja turtui įsigyti. Mūsų nuomone, viena iš priežasčių – asignavimų išlaidoms, iš jų ir darbo užmokesčiui, poreikis ne visada skaičiuojamas tinkamai.

2006 m. valstybės biudžeto įstatymu valstybės institucijoms ir įstaigoms patvirtinta 18 833,2 mln. Lt asignavimų; iš jų asignavimų išlaidoms – 17 027,8 mln. Lt ir turtui įsigyti – 1 805,4 mln. Lt. Ataskaitos duomenimis, patikslinti asignavimai išlaidoms 182,1 mln. Lt mažesni, o turtui įsigyti atitinkamai didesni. Atsižvelgiant į tai, kad Vyriausybė iš rezervo 2006 m. skyrė 6,5 mln. Lt turtui įsigyti, įsigyta turto iš sutaupytų asignavimų išlaidoms už 175,6 mln. Lt. Pažymėtina, kad kasmet vis daugiau nepanaudotų asignavimų išlaidų valstybės institucijos ir įstaigos skiria turtui įsigyti (2005 m. buvo per 100 mln. Lt).

Pavyzdžiui, kaip ir ankstesniais metais, teismams asignavimai turtui įsigyti 2006 m. valstybės biudžeto įstatymu nebuvo patvirtinti. Tačiau teismai, patikslinę nustatyta tvarka išlaidų sąmatas, iš sutaupytų asignavimų išlaidoms 2,7 mln. Lt numatė turtui įsigyti.

Tikslinant 2006 m. valstybės biudžetą, kai kurioms apskričių viršininkų administracijoms, valstybinių auditorių nuomone, skirti padidinti asignavimai darbo užmokesčiui. Tai pasitvirtino vykdant 2006 m. biudžetą, kai Vilniaus apskrities viršininko administracija 0,7 mln. Lt sutaupytų asignavimų išlaidoms skyrė autotransportui įsigyti ir pastatų remontui, o Utenos – 0,5 mln. Lt ilgalaikiam ir trumpalaikiam turtui įsigyti ir kreditiniam įsiskolinimui dengti.

4. Valstybės biudžeto pajamos

Vertinimas

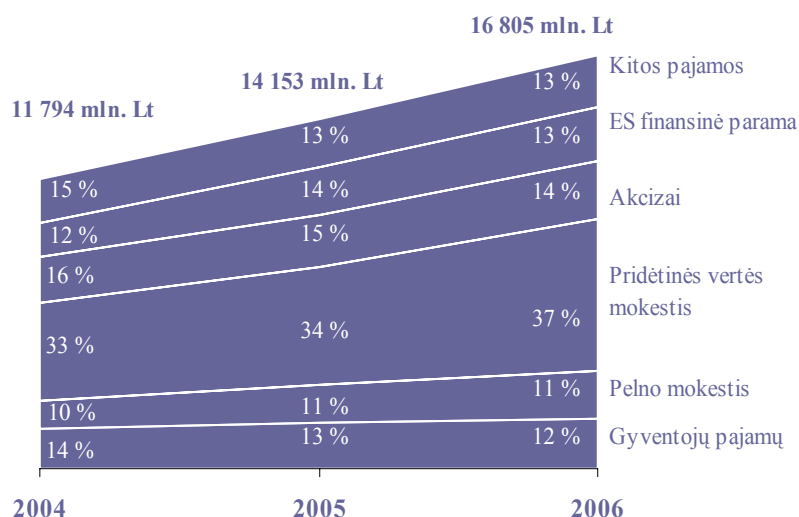
1. Valstybės biudžeto mokestinės pajamos didėjo, tai lėmė sparti Lietuvos ūkio plėtra, geri ūkio subjektų ekonominės veiklos rezultatai, didėjantis užimtumas ir darbo užmokestis. Tačiau Lietuvoje neatliekamas sisteminis šešėlinės ekonomikos įtakos mokesčių pajamoms vertinimas. Nežinant valstybės pajamų netekimų, sudėtinga parengti kovos su mokesčių vengimu strategiją ir tinkamai įvertinti taikomų priemonių efektyvumą.

2. Kai kurių mokesčių užduočių viršijimas leidžia daryti prielaidą, kad prognozuojant 2006 m. pajamas nepakankamai tiksliai buvo įvertinti valstybės biudžeto pajamų prognozių įvykdymą lėmę veiksniai. Mūsų nuomone, valstybės biudžeto pajamų prognozavimo principai turėtų būti tobulinami ir įtvirtinti teisės aktuose.

3. Kaip teigiamą pokytį galima paminėti, kad nors ir buvo pateikta keletas siūlymų dėl naujų PVM lengvatų, tačiau iki 2007 m. rugsėjo 1 d. įstatymų priimta nebuvo. Valstybės kontrolės nuomone, PVM lengvatos neduoda tiesioginės naudos vartotojui: neturi reikšmingos įtakos produkcijos ir paslaugų kainoms, pasiūlos ir paklausos augimui, sudaro nevienodas konkurencines sąlygas. Dėl PVM lengvatų valstybės biudžeto negautos pajamos didėja: 2003 – 139 mln. Lt, 2006 m. – 252 mln. Lt., tai sudarė 4 proc. visų PVM pajamų.

Valstybės biudžeto pajamos 2004–2006 m. kasmet didėjo: nuo 11 794 mln. Lt 2004 m. iki 16 804,5 mln. Lt 2006 m., t. y. 42 proc. Itin smarkiai, net 55 proc., didėjo į valstybės biudžetą gaunama ES finansinė parama – nuo 1 389,8 mln. Lt 2004 m. iki 2 162,3 mln. Lt (3 pav.).

3 pav. Valstybės biudžeto pajamų pokytis

Šaltinis – Valstybės kontrolė

2006 m. valstybės biudžeto pajamose didžiausią dalį (74 proc.) sudarė mokestinės pajamos, Europos Sąjungos finansinė parama (13 proc.), o kitos pajamos 13 proc. 2006 m. valstybės biudžete

didžiausią pajamų dalį sudarė pridėtinės vertės (37 proc.), akcizų (14 proc.), gyventojų pajamų ir pelno mokesčių (23 proc.) sumos (3 pav.).

Valstybės biudžeto pajamų surinkimo užduočių įvykdymą lėmė didesnės negu buvo prognozuota mokestinių pajamų įplaukos.

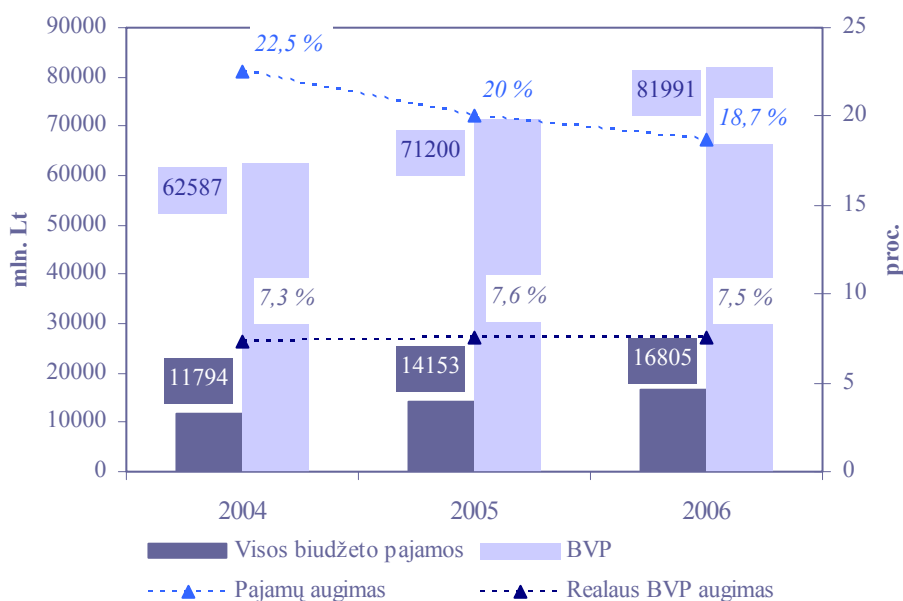
Mūsų nuomone, prognozuojant 2006 m. valstybės biudžeto pajamas (PVM, gyventojų pajamų, pelno, akcizų) nepakankamai tiksliai buvo įvertinti valstybės biudžeto pajamoms įtaką darantys veiksniai.

Finansų ministerijos aiškinimas

2006 m. įvyko esminis komercinių bankų skolinimo planų viršijimas ir dėl to pasikeitė ekonominiai rodikliai bei buvo viršytos pajamų planinės užduotys.

Valstybės biudžeto pajamų didėjimas, lyginant su BVP (mln. Lt ir proc.), pateikiamas 4 pav.²² Paskutiniaisiais metais BVP augimo tempas buvo stabilus, tuo tarpu valstybės biudžeto pajamų augimo tempai lėtėjo. Tam turėjo įtakos negautos bet planuotos ES finansinės paramos lėšos. Valstybės biudžeto mokestinių pajamų (be ES finansinės paramos lėšų) augimo tempai didėjo (2004/2003 – 8,1 proc.; 2005/2004 – 16,8 proc.; 2006/2005 – 20,5 proc.), nors bendro valstybės biudžeto pajamų – lėtėjo.

4 pav. Valstybės biudžeto pajamų augimas, palyginti su BVP augimu

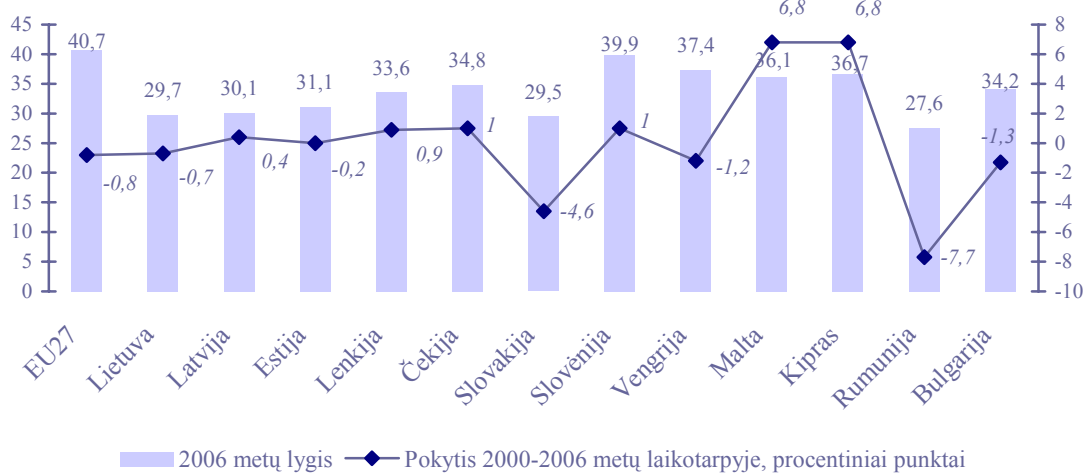

Šaltinis – Valstybės kontrolė

²² Valstybės biudžeto pajamų ir BVP didėjimas per 3 metus (mln. Lt) nurodytas stulpeliuose, o pajamų ir BVP augimas (proc.) palygintas su prieš tai buvusiais metais.

Pastebėjimai:**1. Šešėlinės ekonomikos ir valstybės bei savivaldybių biudžetų pajamų netekimų dėl mokesčių vengimo mastas sistemškai nevertinamas.**

Lietuvoje mokesčių našta²³ 2006 m. sudarė 29,7 proc. BVP²⁴ ir buvo 11 proc. mažesnė, nei visų 27 ES valstybių narių vidurkis, o iš 12 naujų ES valstybių narių pagal mokesčių perskirstymo lygį Lietuva užima 10 vietą ir per 10 metų padidėjo tik 1,7 proc. (5 pav.). Reikšmingos įtakos valstybės biudžeto pajamų dydžiui gali turėti mokesčių mokėtojų vengimas mokėti mokesčius, neteisingai deklaruojant gautas pajamas, darbo užmokestį, įvežamų prekių kilmę, vertę, kiekį, prekės rūšį ar gabenant prekes kontrabanda, neteisingas mokesčio apskaičiavimas ar negalėjimas jo nustatyti, mokesčių administratorių klaidos ar nepakankamas mokesčių mokėtojų aptarnavimo ir kontrolės organizavimas.

5 pav. Mokesčių našta 2006 m. ir pokytis 2000 – 2006 m. 12 naujų ES valstybių narių

Šaltinis – <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>; Statistikos departamentas.

Lietuvoje nevertinama mokesčių lengvatų ir šešėlinės ekonomikos įtaka valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamoms, todėl negalime pasakyti, kiek iš viso pajamų turėtų būti surinkta. Valstybės kontrolė šią problemą kėlė dar 2005 m., atlikusi PVM mokėtojų registravimo ir atrankos Valstybinėje mokesčių inspekcijoje auditą. Konstatuota, kad neskaičiuojant biudžeto pajamų netekimų, sudėtinga užtikrinti efektyvų mokesčių administravimą: neaišku, koks galutinis taikomų priemonių poveikis; sunku identifikuoti rizikingiausias veiklos sritis, todėl kontroliuojančių institucijų resursai gali būti panaudojami neefektyviai. Mūsų nuomone, nesurenkamų mokesčių dydžio tendencijos galėtų būti vienas iš svarbiausių valstybės institucijų, kontroliuojančių mokesčių mokėtojus, veiklos vertinimo kriterijų. Suprantame, kad šis vertinimas yra sudėtingas, tačiau

²³ Mokesčių našta skaičiuojama kaip mokesčių ir socialinio draudimo įmokų sumos santykio su BVP procentinė išraiška ir parodo tą BVP dalį, kuri per biudžetus ir fondus paskirstoma valstybės funkcijoms įgyvendinti ir visuomenės poreikiams tenkinti.

²⁴ Šaltinis – Lietuvos konvergencijos 2006 m. programa. Pritarta Vyriausybės 2006 m. gruodžio 8 d. nutarimu Nr. 1230 „Dėl Lietuvos konvergencijos programos“.

manome, kad valstybės institucijų pareiga jį atlikti. Kai kurios valstybės (pavyzdžiui, Didžioji Britanija, Suomija, Švedija, Danija), naudodamos nacionalinių sąskaitų makroekonominis ir mokesčių mokėtojų deklaracijų duomenis, kasmet apskaičiuoja PVM netekimus. Pažymime, kad Europos komisijos 1998-07-24 sprendime Nr. 527 nurodyta, kad kiekviena valstybė narė turi skaičiuoti PVM netekimus pagal minėto sprendimo priede pateiktą metodiką (nacionalinių sąskaitų), o Statistikos departamentas disponuoja duomenimis, reikalingais šiems apskaičiavimams atlikti.

Lietuvoje iki šiol nėra parengtas kovos su šešėline ekonomika ilgalaikis priemonių planas, kuriame būtų pateikiamos svarbiausios kontroliuojančių institucijų veiklos kryptys, išskelti tikslai ir uždaviniai, nurodytos atsakingos institucijos, įvardinta koordinuojanti institucija. Mūsų nuomone, kovojant su šešėline ekonomika kaip reiškiniu, didžiausią efektą duoda nuosekli ir gerai koordinuota kontrolės institucijų veikla. Kaip teigiamus pavyzdžius reikia paminėti:

– priemonių planą kovai su kontrabanda ir nelegalia apyvarta stiprinti, kuriame numatytos konkrečios prevencinės ir kontrolės priemonės, nurodyti atsakingi vykdytojai, paskirtas koordinatorius – Muitinės departamentas bei numatyti vertinimo kriterijai;

– Finansų ministerijos parengtą kovos su neapskaityta ekonomika 2005-2008 m. programos įgyvendinimo priemonių planą (vykdytojai – Valstybinė mokesčių inspekcija ir Muitinė).

2. Pridėtinės vertės mokesčio pajamos buvo didesnės nei prognozuojamos.

PVM užduotis įvykdyta 103,6 proc. – surinkta 6 152,2 mln. Lt, gauta 211,1 mln. Lt viršplaninių pajamų. Pažymėtina, kad Seimas 2006 m. PVM surinkimo užduotį liepos mėnesį padidino 345,5 mln. Lt, taigi, jeigu nebūtų patikslinta planinė užduotis, būtų gauta per 550 mln. Lt, arba 9,4 proc., viršplaninių pajamų. Sudarant 2006 m. valstybės biudžeto projektą, buvo prognozuojama, kad BVP augs 9,9 proc. bei galutinio vartojimo išlaidos – 8,6 proc. 2007 m. kovo 15 d. patikslinus makroekonominių rodiklių projekcijas, BVP to meto kainomis augimas – 15,2 proc., galutinio vartojimo išlaidų – 17 proc. Finansų ministerija Ataskaitos aiškinamajame rašte nurodė, kad PVM surinkimo ir viršijimo pagrindinė priežastis – sparčiai augančios gyventojų disponuojamos pajamos ir kartu išaugęs vartojimas.

PVM pajamų surinkimui įtakos taip pat turėjo:

- 4,4 tūkst. mokėtojų arba 8 proc. padidėjęs PVM mokėtojų skaičius;
- 42 mlrd. Lt arba 28 proc. išaugusi parduotų prekių ir paslaugų vertė;
- teigiamo PVM balanso (mokėtino ir gražintino PVM skirtumas) padidėjimas 976 mln. Lt arba 25 proc., lyginant su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu.

3. Pridėtinės vertės mokesčio lengvatos nepasiekia tikslų.

PVM lengvatiniai tarifai turėtų duoti tiesioginę naudą vartotojui: sąlygoti mažesnes produkcijos ir paslaugų kainas, pasiūlos ir paklausos augimą. Priešingu atveju mokesčio lengvata tampa tiesiogine verslo subsidijavimo priemone.

Valstybės kontrolė atliko PVM lengvatinių tarifų, taikomų prekėms ir paslaugoms, ekonominio poveikio vertinimą (PVM lengvatinio tarifo įtaką kainoms, pasiūlai, paklausai ir kitiems rodikliams). Valstybinio audito metu vertinome prekių (paslaugų) grupes, kurios iki lengvatinio 5 proc. PVM tarifo nustatymo buvo apmokestintos standartiniu 18 proc. PVM tarifu. Audito metu nustatyta:

- Prekių (paslaugų) grupių, kurioms taikomas PVM lengvatinis tarifas, daugėja: 2003 m. pradžioje lengvatinis tarifas taikytas penkioms prekių (paslaugų) grupėms, 2006 m. viduryje – dvylikai grupių. Kartu didėja ir valstybės biudžeto pajamų suma, kuri kasmet negaunama dėl PVM lengvatinių tarifų taikymo. Finansų ministerijos duomenimis, 2003 m. dėl PVM lengvatinių tarifų taikymo valstybės biudžetas negavo 139 mln. Lt pajamų, 2005 m. – 215 mln. Lt, 2006 m. – 252 mln. Lt.
- Valstybės kontrolės užsakymu atlikto ekonominio tyrimo rezultatai parodė, kad nustatytas PVM lengvatinis tarifas tiesioginio poveikio produkcijos ir paslaugų kainoms nepadarė, tiesioginės naudos prekių ir paslaugų vartotojai negavo.
- Sudarydama ateinančių metų valstybės biudžeto projektą Finansų ministerija apskaičiuoja, kiek pajamų planuojama nesurinkti dėl PVM lengvatinio tarifo taikymo. Kitais tikslais skaičiavimai atliekami pagal poreikį. Lietuvoje nepakankamai dėmesio skiriama mokesčių lengvatų poveikiui stebėti, nevertinamas mokesčių lengvatų rezultatyvumas.

Atsižvelgdami į tai, kad nustatytas lengvatinis PVM tarifas neturėjo tiesioginio ilgalaikio poveikio audito metu nagrinėtų šiuo tarifu apmokestintų prekių ir paslaugų kainoms, t. y. tiesioginės naudos vartotojui, ir sukuria išskirtines sąlygas šių paslaugų teikėjams ir prekių tiekėjams, rekomenduojame išnagrinėti galimybes:

- atsisakyti taikomų lengvatinių PVM tarifų;
- nenustatyti naujų lengvatinių PVM tarifų;
- taikyti visoms prekėms ir paslaugoms vienodą mokesčio tarifą, laikantis Europos Sąjungos teisės aktuose nustatytų reikalavimų;
- sistemiškai vertinti mokesčių lengvatų rezultatyvumą;
- kasmet apskaičiuoti dėl mokesčių lengvatų negaunamas valstybės biudžeto pajamas ir šiuos duomenis skelbti viešai.

Seimo Audito komitetas, apsvarstęs valstybinio audito ataskaitą dėl PVM lengvatinių tarifų taikymo, 2007 m. kovo 21 d. priėmė sprendimą ir pateikė siūlymus Vyriausybei. Vienas iš siūlymų - kartu su Valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita pateikti informaciją apie 2006 m. negautas biudžeto pajamas dėl taikomų lengvatų.

Pokyčiai po audito

Finansų ministerija, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės rekomendaciją išnagrinėti galimybes atsisakyti taikomų PVM lengvatinių tarifų ir nenustatyti naujų, yra tos nuomonės, jog būtina kompleksiskai išanalizuoti ne tik PVM, bet ir kitų šiuo metu esančių lengvatų poveikį šalies ekonomikai ir biudžetui, todėl siekdama išsamiai ir pagrįstai įvertinti mokestinėms lengvatoms keliamus tikslus, 2007 m. gegužės mėnesį sudarė darbo grupę ir įgaliojo Centrinę projektų valdymo agentūrą atlikti viešosios paslaugos – „Mokesčių lengvatų tikslų pasiekimo, poveikio nacionalinio biudžeto pajamoms ir aplinkai vertinimas“ pirkimą. Įgyvendinus tyrimą ir apibendrinus gautus rezultatus, bus svarstomas klausimas dėl mokestinių lengvatų. 2007 m. naujų PVM lengvatų nebuvo nustatyta.

4. Akcizų, pelno ir gyventojų pajamų mokesčių užduotys įvykdytos ir viršytos.

Akcizų surinkta 2 374,4 mln. Lt, užduotis įvykdyta 106,4 proc., arba į valstybės biudžetą gauta 143,4 mln. Lt pajamų daugiau. Didžiausią dalį surinktų akcizų sudarė akcizas už kurą – 55 proc.

Pelno mokesčio gauta 1 924,5 mln. Lt, užduotis įvykdyta 113,5 proc. ir į valstybės biudžetą gauta 229, 1 mln. Lt daugiau. Pelno mokesčio surinkimui didžiausią įtaką turėjo išaugęs įmonių pelningumas. Ataskaitos duomenimis, pagal 2005 m. metines pelno mokesčio deklaracijas, įmonių pelningumas, palyginti su 2004 m., išaugo 2,3 mlrd. Lt, arba 27,2 proc.

Gyventojų pajamų mokesčio (toliau – GPM) gauta į valstybės biudžetą gauta 2 038,4 mln. Lt, surinkimo užduotis įvykdyta 108,1 proc., arba surinkta 153,3 mln. Lt daugiau. Didžiausią įtaką GPM didėjimui turėjo spartesnis, negu buvo prognozuota, vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio augimas. GPM surinkimui turėjo įtakos ir gyventojų užimtumo didėjimas. Padidinus minimalią mėnesinę algą nuo 550 iki 600 Lt, valstybės biudžetas papildomai gavo apie 9 mln. Lt šio mokesčio.

Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2006 m. sausio 1 d. pasikeitė GPM paskirstymo procentas į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus. 2006 m. valstybės biudžeto įstatymu patvirtinta GPM dalis, tenkanti savivaldybių biudžetams, 49,83 proc. arba 2,43 proc. didesnė negu buvo patvirtinta 2005 m. Todėl į 2006 m. valstybės biudžetą šio mokesčio atskaitymo procentas yra 50,17 proc. ir, lyginant su 2005 m., sumažėjo 2,43 proc.

5. Įplaukų iš dividendų ir rinkliavų prognozės nepasitvirtino.

Prognozuota, kad 2006 m. valstybės biudžetas gaus 146,7 mln. Lt dividendų, tačiau faktiškai gauta tik 56,9 mln. Lt, arba užduotis įvykdyta 38,8 proc.

Pasitvirtino Valstybės kontrolės Išvadoje dėl 2006 m. valstybės biudžeto projekto pateikta nuomonė, kad 2006 m. numatomų gauti dvigubai didesnių, nei gauta 2005 m., pajamų iš dividendų už valstybei priklausančias akcijas prognozė pernelyg optimistinė. Valstybės kontrolė savo nuomonę grindė tuo, kad prognozuojant 2006 m. pajamas iš dividendų, nepakankamai įvertinta tai, kad 2005 m. pajamų iš dividendų užduoties viršijimą lėmė tik AB „Mažeikių nafta“ sumokėti dvigubai didesni, negu buvo prognozuota, dividendai už valstybei priklausančias akcijas.

Pateiktame Seimui 2006 m. valstybės biudžeto projekte buvo prognozuojama surinkti 71,1 mln. Lt rinkliavų. Atsižvelgdama į tai, kad rinkliavų surinkimo į valstybės biudžetą prognozės nuo 2000 m. nė karto nepasitvirtino, Valstybės kontrolė Išvadoje dėl 2006 m. valstybės biudžeto projekto teigė, kad prognozuojamos rinkliavos suma pernelyg optimistinė. Tuo tarpu 2006 m. valstybės biudžete buvo patvirtinta gauti rinkliavų 85,2 mln. Lt, t. y. 14 mln. Lt daugiau, nei pradiniam projekte, tačiau faktiškai įplaukė tik 54 mln. Lt, arba užduotis įvykdyta 63,3 proc. (negauta 31 mln. Lt).

Valstybės kontrolė atliktų auditų metu yra nustačiusi atvejų, kai biudžetinės įstaigos gauna pajamų už į valstybės rinkliavų sąrašą neįtrauktas paslaugas, bet iš esmės priskirtinas valstybės rinkliavai²⁵, ir tai nurodė teikdama Seimui Išvadas dėl valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos ir valstybės biudžeto projekto. 2007 m. Valstybės kontrolė atlieka Valstybės institucijų ir įstaigų specialiųjų programų auditą, kurio metu planuoja įvertinti specialiąsias programas vykdančių valstybės institucijų ir įstaigų už teikiamas paslaugas gaunamų pajamų atitiktį valstybės rinkliavos objektui ir, esant reikalui, siūlyti praplėsti valstybės rinkliavų sąrašą.

6. Mokestinių įplaukų pervedimas į valstybės biudžetą, jų paskirstymas ir registravimas apskaitoje Muitinės departamente organizuotas tinkamai.

Įvertinę mokesčių apskaitą, konstatavome, kad apskaitos sistema patikima, apskaitos procesai valdomi, kaip reikalauja teisės aktai, mokesčių ir įmokų į biudžetus apyskaitos duomenys patikimi. Neturėjome esminių pastabų ir dėl apskaitos procesų vidaus kontrolės ir rizikų valdymo. Muitinėje įdiegus mokesčių apskaitos ir kontrolės informacinę sistemą, unifikuotas ir supaprastintas apskaitos, ataskaitų rengimo ir keitimosi informacija procedūros, jų kontrolės procesai, operatyviau ir tiksliau apskaitomos mokesčių mokėtojų skolos, vartotojams teikiama išsamesnė ir operatyvesnė informacija. Atkreipėme dėmesį, kad mokesčių apskaitos ir kontrolės informacinės sistemos diegimo darbai, kurie pradėti vykdyti nuo 2003 m. ir kainavo per 14 mln. Lt, vėlavo daugiau nei

²⁵ Valstybės rinkliava – privaloma įmoka už valstybės ir vietos savivaldos institucijų, įstaigų ir organizacijų, išskyrus teismus, teikiamas paslaugas.

dvejus metus, tam įtakos turėjo nekokybiškai parengti pirkimo dokumentai ir sutarties trūkumai. Nuo 2006 m. pradėti vykdyti mokesčių apskaitos ir kontrolės informacinės sistemos vystymo darbai, kainuojantys 2,5 mln. Lt. Mūsų nuomone, dalis šių darbų galėjo būti atlikti prieš atiduodant naudoti mokesčių apskaitos ir kontrolės informacinę sistemą, tai rodo, kad Muitinės departamentas turėjo daugiau dėmesio skirti kokybiškam produktui sukurti. Vykdamas mokesčių apskaitos ir kontrolės informacinės sistemos vystymo darbus, pradėtus 2006 m., nenustatyti vertinimo kriterijai, leidžiantys įvertinti investicijų atsiperkamumą, užduotys kiekvienam investicinio projekto įgyvendinimo laikotarpiui ir siekiami rezultatai.

Finansų ministerijai pasiūlėme detaliau reglamentuoti Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos rengimo ir kontrolės procedūras. Muitinės departamentui pasiūlėme ateityje rengiant informacinių sistemų kūrimo ir vystymo projektus vertinti investicijų pagrįstumą ir atsiperkamumą, įtaką muitinės veiklos efektyvumo rodikliams ir valstybės biudžeto išlaidoms. Taip pat daugiau dėmesio skirti faktiškai vykdomų vidaus kontrolės procedūrų mokesčių apskaitos ir atskaitomybės sudarymo srityse teisiniam reglamentavimui bei įdiegti reikiamas Apyskaitai rengti programines priemones, kad keičiantis jos formoms nereikėtų reikšmingų sistemos pakeitimų ir būtų galima atsisakyti rankų darbo ar bent maksimaliai sumažinti jo apimtį.

Pokyčiai po audito

Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2007 m. liepos ir rugpjūčio mėn. įsakymais patvirtinti priemonių planai Valstybės kontrolės rekomendacijoms įgyvendinti, kuriuose numatyta: parengti rizikos valdymo ir vidaus kontrolės mokesčių apskaitos ir atskaitomybės srityse taisyklės, muitinės administruojamų valstybės biudžeto pajamų apskaitos vadovą ir kitus vidaus administracinius teisės aktus.

5. Programinio biudžeto sistema

Vertinimas

Teigiamai vertindami programinio biudžeto pažangą, atkreipėme dėmesį, kad reikėtų: optimizuoti asignavimų valdytojų ir programų skaičių; nustatyti aiškesnius veiklos prioritetus; siekti, kad biudžeto procesas taptų viešesnis; tobulinti biudžeto programų vertinimo sistemą. Valstybės institucijos ir įstaigos turėtų aiškiau formuluoti laukiamus veiklos rezultatus.

Siekdamas efektyvesnio valstybės finansinių išteklių valdymo Lietuvoje, Seimas 1998 m. priėmė rezoliuciją dėl biudžeto sandaros koncepcijos²⁶ ir inicijavo biudžeto sandaros reformą. Programinio biudžeto vertinimo audito rezultatai parodė, jog nuo biudžeto sandaros reformos pradžios atliktas didelis darbas tobulinant biudžeto procesą. Taip mano ir Pasaulio banko, Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) ekspertai, kurie pažymi pasiektą didelę pažangą

²⁶ Lietuvos Respublikos Seimo 1998-10-22 rezoliucija „Dėl Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros koncepcijos“.

organizuojant strateginį veiklos ir finansų planavimą. Teigiamai vertindami biudžeto proceso pažangą, atkreipėme dėmesį į tobulintinas sritis.

Pastebėjimai:

1. Turėtų būti mažinamas asignavimų valdytojų ir biudžeto programų skaičius.

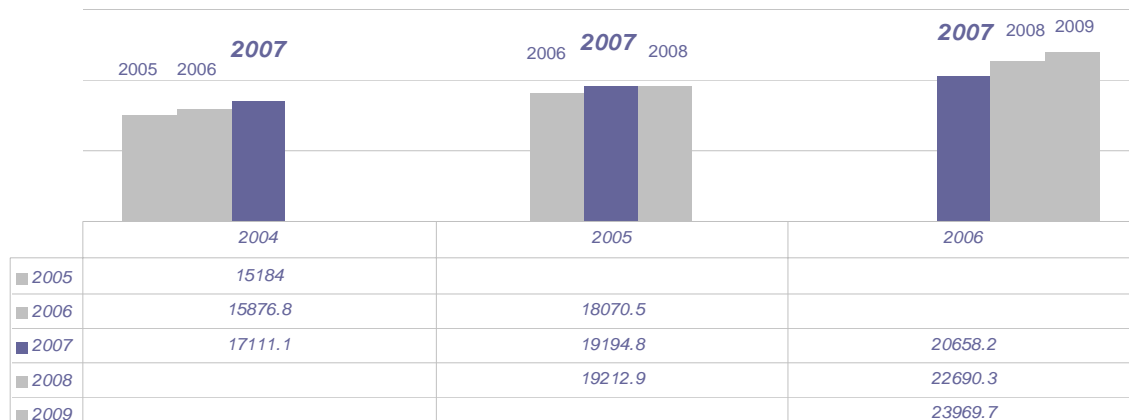
Valstybės kontrolė nuo 2002 m. rekomenduoja mažinti asignavimų valdytojų skaičių, tačiau jis vis dar yra kaip 2001 m. – daugiau kaip 250 asignavimų valdytojų. Penktadalį visų biudžeto asignavimų valdytojų sudaro institucijos ir įstaigos, kurioms valstybės biudžeto įstatymu skirta nuo 1 mln. Lt iki 2 mln. Lt. Palyginimui – Suomijoje, kurios biudžetas yra apie 40 mlrd. eurų, biudžeto asignavimai skiriami įstatymu 115 institucijų ir įstaigų. Vyriausybei rengiant biudžetą ir Seimui jį tvirtinant, sunku įvertinti daugiau nei 700 institucinių biudžeto programų (1999 m. jų buvo 558) tikslus, uždavinius, jiems skiriamas lėšas, sudėtingesnė biudžeto planavimo, biudžeto programų teisėtumo, taupumo, efektyvumo ir rezultatyvumo kontrolė. Daugiau nei 7 proc. biudžeto programų sudarytos apskaitos tikslais (ES paramos ir bendrojo finansavimo lėšomis finansuojamos specialiosios programos).

2. Ne visais atvejais valstybės biudžeto planavimas vykdomas vadovaujantis aiškiais prioritetais.

Iki šiol trūko aiškių ryšių tarp institucinių programų (jų tikslų ir rodiklių) bei valstybės ilgalaikių strateginių dokumentų, valstybės biudžeto rodiklių prognozė trejiems metams yra netvari.

Vyriausybės strateginiai tikslai (prioritetai) nurodo, kuria kryptimi ir kaip reikia planuoti institucijų veiklą. Tačiau rodikliai (vertinimo kriterijai), kurie leistų įvertinti pasiektus rezultatus atskirose Vyriausybės veiklos srityse, nėra tvirtinami. Biudžetinių įstaigų atitinkamų metų asignavimų limitai išlaidoms nustatomi pagal einamųjų metų planą, įvertinus praėjusių metų asignavimų panaudojimą ir atsižvelgiant į numatomas makroekonominių rodiklių ir nacionalinio biudžeto pajamų didėjimo tendencijas. Tačiau kasmet trejų metų preliminarūs biudžeto pagrindiniai rodikliai keičiami daugiau nei 20 proc. (6 pav.)

6 pav. Trejų metų valstybės biudžeto maksimalių prognozuojamų asignavimų rodikliai (mln. Lt)

Šaltinis – Vyriausybės nutarimų²⁷ dėl Lietuvos Respublikos atitinkamų trejų metų nacionalinio biudžeto preliminarinių pagrindinių rodiklių analizė.

3. Biudžeto procesas turėtų tapti viešesnis. Mūsų nuomone, biudžeto rengimo ir tvirtinimo etapas turėtų būti atviresnis, t. y. turėtų būti skiriama pakankamai laiko Seimui ir visuomenei susipažinti su biudžeto projektu. Lietuvoje programinio biudžeto sudarymo grafikas gana įtemptas, biudžetui svarstyti ir programų laukiamiems rezultatams nagrinėti laiko lieka nedaug. Mažiau uždari Lietuvos biudžeto proceso etapai yra vykdymas, atskaitomybė ir stebėseną. Tačiau trūksta apibendrintos informacijos apie valstybės biudžeto lėšų persikirstymo tarp valstybės institucijų ir įstaigų vykdomų programų atvejus ir priežastis, programų rezultatus.

4. Iki 2007 m. atsiskaitymas už valstybės institucijų ir įstaigų pasiektus rezultatus nebuvo tinkamas. Atkreipėme dėmesį, kad būtina programų planuotus ir pasiektus rezultatus aiškiau susieti su panaudotais biudžeto asignavimais. Valstybės kontrolės atliekamų auditų rezultatai rodo, kad valstybės institucijų ir įstaigų siekiami rezultatai ne visada aiškūs, todėl sudėtinga atlikti kaštų ir naudos analizę, vertinti programų socialinį ir ekonominį poveikį. Dažnai nurodoma, kad jų laukiami rezultatai yra parengtų teisės aktų projektų bei vykdomų investicinių projektų skaičius.

Pokyčiai po audito

Vyriausybė ir Finansų ministerija parengė priemonių planą reformai toliau vykdyti. Reformos tolesnio vykdymo plane numatytos priemonės dėl: asignavimų valdytojų ir jų vykdomų programų skaičiaus optimizavimo; Vyriausybės strateginių tikslų (prioritetų) ir ilgalaikės bei vidutinės trukmės strateginių planavimo dokumentų įgyvendinimo stebėsenos tobulinimo; atskaitomybės už biudžeto vykdymą tobulinimo.

5. Biudžeto programų vertinimo kriterijai. Valstybės kontrolė, teikdama Išvadas dėl valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos, nurodė, kad rengiant ir teikiant Seimui tvirtinti atitinkamų metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitą, kartu turi būti pateikiama informacija apie asignavimų valdytojų programų vykdymą ir jų vertinimo rezultatus.

²⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-05-31 nutarimas Nr. 657 „Dėl Lietuvos Respublikos 2005, 2006, 2007 metų nacionalinio biudžeto preliminarinių pagrindinių rodiklių“, 2005-05-09 nutarimas Nr. 500 „Dėl Lietuvos Respublikos 2006, 2007, 2008 metų nacionalinio biudžeto preliminarinių pagrindinių rodiklių“, 2006-06-01 nutarimas Nr. 520 „Dėl Lietuvos Respublikos 2007, 2008, 2009 metų nacionalinio biudžeto preliminarinių pagrindinių rodiklių“.

Pagal Vyriausybės²⁸ patvirtintas Strateginio planavimo metodikos nuostatas valstybės institucijos sukūrė trijų lygių vertinimo kriterijų sistemą, kuri atspindi ir strateginių tikslų bei programų tikslų įgyvendinimą. Pagal metodiką programose numatytų uždavinių įgyvendinimui įvertinti naudojami produkto kriterijai, programų tikslų įgyvendinimas vertinamas pagal rezultato kriterijų, o institucijos strateginio tikslo įgyvendinimas – pagal efekto kriterijų. Finansų ministras²⁹ patvirtino Vertinimo kriterijų suvestinę įvykdymo ataskaitos formą. Pagal gautus iš asignavimų valdytojų ataskaitų duomenis Finansų ministerija sudarė ataskaitų knygą (teikiamą kartu su Ataskaita), kurioje yra informacija apie kiekvieno asignavimų valdytojo vertinimo kriterijų įgyvendinimą, tačiau Ataskaitos aiškinamajame rašte nepateiktas vertinimo kriterijų įvykdymo vertinimas.

Išanalizavę 2006 m. asignavimų valdytojų vertinimo kriterijų įvykdymo ataskaitas, pateikiame šiuos pastebėjimus:

- Kai kurie asignavimų valdytojai vertinimo kriterijų suvestinėse įvykdymo ataskaitose iš viso nepateikia vertinimo kriterijų arba nenurodo jų reikšmių, todėl negalima įvertinti asignavimų valdytojų strateginių tikslų, programų ir uždavinių tikslų įgyvendinimo.
- Dažnai vertinimo kriterijai neatitinka kriterijams keliamų reikalavimų (neaiškiai suformuluoti; neleidžia daryti palyginimus; neleidžia vertinti sąnaudų, rezultatų ir naudos), todėl nesuteikia tikros ir naudingos informacijos apie programų tikslų ir uždavinių įgyvendinimą.
- Įgyvendindamos programas, valstybės institucijos ir įstaigos gerokai viršija numatytus planus (20–50 proc.).
- Strateginiai tikslai visiškai pasiekiami (efektas – 110 proc.) panaudojus mažesnius (89 proc.) nei planuoti asignavimus. Gali būti, kad neteisingai planuojamas lėšų poreikis.

²⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimas Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“.

²⁹ Finansų ministro 2004-12-29 įsakymas Nr. 1K-413 „Dėl valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo, biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatų vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių ir formų patvirtinimo“.

6 lentelė. Ministerijų ir apskričių viršininkų administracijų vertinimo kriterijų įvykdymo 2006 m. duomenys

Institucija	Vertinimo kriterijų pasiekimo rezultatai (proc.)			Tikslams pasiekti panaudoti asignavimai (proc.)
	Efekto	Rezultato	Produkto	
Ministerijos	114,4	132,3	154,2	78,2
Apskritys	104,9	112,1	143,9	99,2
Iš viso	109,7	122,2	149,1	88,7

Šaltinis – Asignavimų valdytojų 2006 m. vertinimo kriterijų įvykdymo ataskaita

*Nagrinėtos valstybės institucijos (ministerijos ir apskritys) efekto vertinimo kriterijus nustatė ir jų reikšmes nurodė ne visiems šių institucijų strateginiams tikslams (ministerijos: 29-iems iš 42 strateginių tikslų, apskritys: 27-iems iš 41). Lentelėje pateikti duomenys apie efekto kriterijaus pasiekimą tiems tikslams, kuriems jis buvo nustatytas.

6. Vidaus kontrolės vertinimas

Vertinimas

1. Lyginant su 2005 m., vidaus kontrolė valstybės įstaigose, institucijose ir savivaldybėse nežymiai pagerėjo.
2. Apskaitos politika ir finansų kontrolės taisyklės daugumoje audituotų įstaigų yra patvirtintos, tačiau neretai daugelyje iš jų nėra tvarkų ir taisyklių, kurios turi būti apskaitos politikos sudedamoji dalis.
3. Teisės aktai reikalauja, kad viešieji juridiniai asmenys kasmet įvertintų finansų kontrolę, tačiau auditų metu nustatoma, kad šie vertinimai atliekami ne visose valstybės (savivaldybių) institucijose ir įstaigose. Pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus viešojo juridinio asmens vadovas atsako už finansų kontrolės viešajame juridiniame asmenyje sukūrimą ir jos veikimo priežiūrą³⁰. Šiuo metu teisės aktų reikalavimai, kad asignavimų valdytojais tinkamai atsiskaitytų už vidaus kontrolės vykdymą, dar nėra pakankami. Pavyzdžiui, Europos Komisijos generaliniai direktoriai kartu su metinėmis veiklos ataskaitomis pateikia deklaraciją, kad įdiegtos vidaus kontrolės procedūros suteikia pakankamą pagrindą tvirtinti, jog vykdomos operacijos yra teisėtos ir tvarkingos. Jei pasirodo, kad vidaus kontrolė turi reikšmingų trūkumų ar aptinkama pažeidimų, jie įtraukia į savo deklaracijas atitinkamas išlygas. Valstybės kontrolė jau 2002 m. pateikė siūlymą dėl tokios deklaracijos.
4. Vidaus kontrolės procedūros ne visuomet yra veiksmingos ir turi būti tobulinamos tiek apskaitos srityse, turinčiose įtakos finansinei atskaitomybei, tiek turto valdymo srityje. Valstybės kontrolė rekomendavo valstybės (savivaldybių) institucijų ir įstaigų vadovams neatidėliotinai spręsti vidaus kontrolės sistemos tobulinimo klausimus, susijusius su valstybės biudžeto lėšų ir turto naudojimu, užtikrinant finansinių bei kitų ataskaitų tikslumą ir patikimumą, teisės aktų laikymąsi, valstybės turto valdymo teisėtumą.

Vienas iš finansų valdymo gerinimo būdų – vidaus kontrolės stiprinimas. Efektyvi vidaus kontrolė užtikrina tvarkingą, etišką, taupų, rezultatų veiklos įgyvendinimą; organizacijose dirbančių asmenų atsakomybę už savo sprendimus ir veiksmus, valdant ir naudojant valstybės turtą;

³⁰ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253, 10 str. 1 ir 3 p. (2007-01-18 redakcija).

įstatymų ir kitų teisės aktų laikymąsi; piniginių ir materialinių išteklių apsaugą nuo praradimo, netinkamo naudojimo, netinkamo valdymo, klaidų ir apgaulės.

Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo teisėtumas ir turto naudojimo efektyvumas priklauso nuo to, ar vidaus kontrolės procedūros padeda rasti padarytas klaidas ir laiku jas ištaisyti. Atlikdama finansinius (teisėtumo) auditus Valstybės kontrolė vertino audituojamų subjektų vidaus kontrolės aplinką ir procedūras – ar jos yra pakankamos ir veiksmingos.

Paprastai vidaus kontrolė, atlikus audito procedūras, vertinama kaip labai gera, gera, patenkinama ar silpna:

Labai gera – jei veiklos rizika tinkamai nustatyta ir nėra vidaus kontrolės trūkumų;

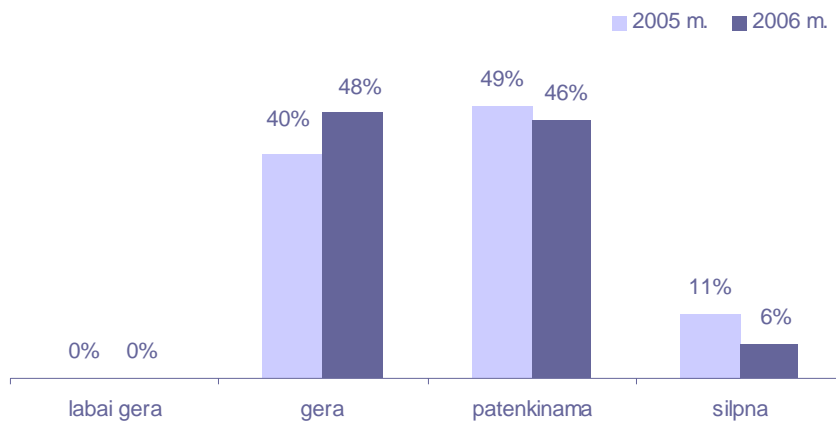
Gera – jei veiklos rizika tinkamai nustatyta ir nėra vidaus kontrolės trūkumų, išskyrus nedideles išimtis;

Patenkinama – jei veiklos rizika tinkamai nustatyta, tačiau vidaus kontrolė turi trūkumų;

Silpna – jei yra veiklos rizikos veiksnių ir reikšmingų vidaus kontrolės trūkumų.

2006 m. 48 proc. audituotų subjektų vidaus kontrolė įvertinta kaip gera, tai 8 proc. daugiau nei 2005 m. (40 proc.). 46 proc. audituotų subjektų vidaus kontrolė įvertinta kaip patenkinama (2005 m. – 49 proc.). Sumažėjo subjektų, kurių vidaus kontrolė įvertinta kaip silpna (nuo 11 proc. 2005 m. iki 6 proc. 2006 m.) (7 pav.).

7 pav. Vidaus kontrolės vertinimas 2005–2006 metais

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Siekdami įvertinti audituotų subjektų vidaus kontrolę, audito procedūras atlikome įvairiose srityse. Auditų metu vidaus kontrolės sistemoje daugiausia nustatyta trūkumų, susijusių su vidaus kontrolės aplinka (32 proc.) ir vidaus kontrolės procedūromis apskaitant išlaidas (29 proc.).

7 lentelė. Vidaus kontrolės trūkumai

Nustatyti trūkumai	Skaičius	Proc.
Vidaus kontrolės aplinkoje	89	32
Procedūrose apskaitant pajamas	22	8
Procedūrose apskaitant išlaidas	83	29
Procedūrose apskaitant turta	53	19
Procedūrose valdant, naudojant turta	33	12
Iš viso	280	100

Šaltinis – Valstybės kontrolės finansinių auditų medžiaga

Vienas iš svarbių vidaus kontrolės sistemos elementų yra vidaus audito funkcija. Institucijų Vidaus audito tarnybos tikrina ir vertina viešojo juridinio asmens, jam pavaldžių ir (arba) jo valdymo sričiai priskirtų viešųjų juridinių asmenų vidaus kontrolės sistemos funkcionavimą (nustatytų vidaus taisyklių, vidaus kontrolės procedūrų veiksmingumą, pakankamumą ir jų laikymąsi, organizacinės struktūros optimalumą, funkcijų pasiskirstymo, intelekto išteklių panaudojimo racionalumą ir kita), rizikos veiksnių valdymo efektyvumą. Audito metu pastebėta, kad kai kuriuose audituotuose subjektuose Vidaus audito tarnybos per daug orientuotos į praėjusio laikotarpio veiklą, priešingai nei valstybiniai auditoriai, kurie audituoja einamuosius metus. Todėl manome, kad dėl šios priežasties vidaus kontrolės sistema yra nepakankamai efektyvi. Teigiamas vidaus audito tarnybų darbo įvertinimas leistų valstybiniams auditoriams pasinaudoti jų atliktu darbu ir sumažinti valstybinių auditorių atliekamo darbo apimtį.

7. Valstybės investicijos

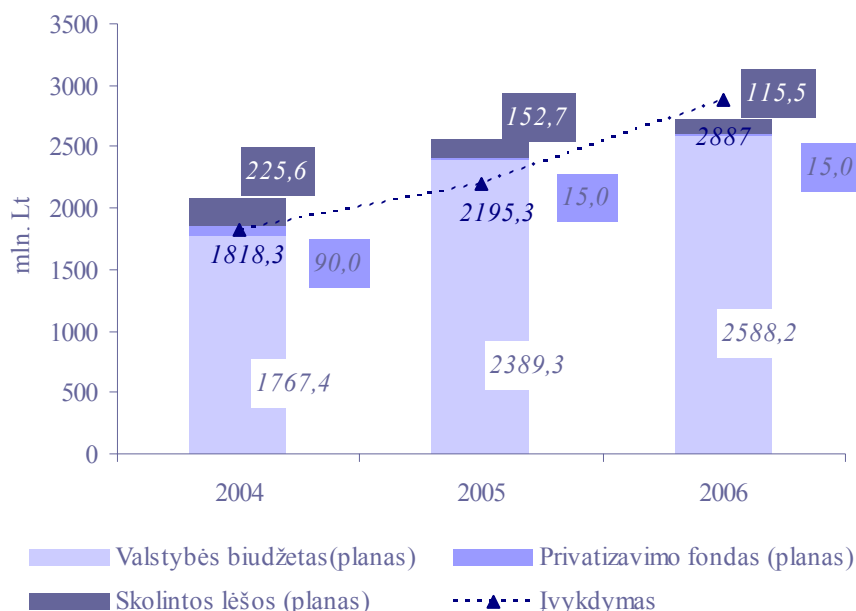
Vertinimas

1. Valstybės investicijoms 2006 m. panaudota apie 16 proc. visų valstybės biudžeto asignavimų. Nustatyta trūkumų rengiant valstybės investicijų projektus, nepakankamai dėmesio skiriama nebaigtų statinių investicijų projektams.

2. Valstybės investicijų nuotekoms valyti panaudojimo procesai nėra organizuojami taip, kad laiku ir mažiausiais ištekliais būtų pasiekti Lietuvos tikslai ir įvykdyti ES reikalavimai vandentvarkos srityje.

Valstybės investicijų programai vykdyti skirti valstybės biudžeto asignavimai kasmet didėja: nuo 1 767,4 mln. Lt 2004 m. iki 2 588,2 mln. Lt 2006 m. 2006 m. panaudota 2 805,9 mln. Lt asignavimų investicijoms (15,6 proc. visų valstybės biudžeto panaudotų asignavimų), lyginant su patvirtintais asignavimais, 217,7 mln. Lt daugiau (8 pav.). Skirtumas susidarė dėl papildomai skirtų asignavimų iš Vyriausybės rezervo, sutaupytų asignavimų išlaidoms, viršplaninių bei ankstesniais metais specialiosioms programoms finansuoti nepanaudotų lėšų likučių.

8 pav. Valstybės investicijoms patvirtinti ir panaudoti asignavimai mln. Lt

Šaltinis – Valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita

Pastebėjimai:

1. *Valstybės investicijų projektų rengimo trūkumai.* Valstybės kontrolė, įvertinusi, kaip įgyvendintos Valstybės investicijų, paskirstytų 2004–2006 m. programoje, valstybinio audito rekomendacijos, nustatė:

- dalis į Valstybės investicijų 2006–2008 m. programos projektą įtrauktų investicijų projektų neatitiko Vyriausybės nutarimu patvirtintos tvarkos ir finansų ministro įsakymu patvirtintos metodikos³¹ nuostatų;
- siūlomus įgyvendinti investicijų projektus kai kurios ministerijos Finansų ministerijai pateikė ne laiku, viršydamos maksimalius limitus, ne visada nuroydamos investicijų projektų prioritetus;
- nepakankamai dėmesio skiriama tęstiniams nebaigtų statinių investicijų projektams, į kuriuos yra investuota valstybės lėšų, finansuoti. Finansų ministerija, 2006 m. birželio mėnesį atlikusi tyrimą, siūlė šiems investicijų projektams lėšas skirti prioriteto tvarka.

Tačiau iš 32-jų nebaigtų statinių investicijų projektų į Valstybės investicijų 2007–2009 m. programos projektą nebuvo siūloma įtraukti 24-ių.

Rekomendavome, kad valstybės institucijos ir įstaigos, teikdamos siūlymus dėl valstybės investicijų preliminarinių limitų paskirstymo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus, nurodytų tęstinių, bet nesiūlomų finansuoti atitinkamais metais, investicijų projektus ir jų neįtraukimo priežastis. Finansų ministerijai pasiūlėme nagrinėti priežastis, dėl kurių nesiūloma skirti lėšų tęstiniams investicijų projektams ir teikti duomenis Vyriausybei kartu su atitinkamų metų Valstybės investicijų programos projektu.

Pokyčiai po audito

1. Finansų ministerija, informuodama asignavimų valdytojus apie jų institucijoms ir įstaigoms nustatytus maksimalių asignavimų limitus, nurodė pateikti informaciją apie tęstinius investicinius projektus, kuriems nesiūloma skirti lėšų, ir paaiškinti priežastis, dėl kurių siūloma jų neįtraukti į valstybės investicijų programą. Taip pat nurodyta informuoti Finansų ministeriją apie siūlomus įtraukti valstybės investicijų projektus, neatitinkančius Vyriausybės 2001-04-26 nutarimu Nr. 478 patvirtintos tvarkos ir finansų ministro 2001-07-04 įsakymu Nr. 201 patvirtintos metodikos nuostatų.

2. Ūkio ministerija, teikdama Finansų ministerijai pasiūlymus dėl jos sričiai numatomų skirti valstybės investicijų 2008–2010 m. preliminarinių limitų paskirstymo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus, numatė visus tęstinius investicijų projektus. Atkreiptas dėmesys, kad pateikus Investicijų projektą, į kurį įtraukti visi tęstiniai ir nauji projektai, kurių vykdymas susijęs su naujais įsipareigojimais, pvz., Vyriausybės programos priemonių vykdymu, buvo viršytas Finansų ministerijos nustatytas limitas.

2. Trūkumai naudojant valstybės investicijas nuotekų valymui. Valstybės kontrolė, atsižvelgdama į vandentvarkos problemų svarbą šaliai ir planuojamų investicijų dydį, atliko valstybės investicijų nuotekoms valyti panaudojimo valstybinį auditą, kurio tikslas – įsitikinti, ar investiciniai procesai organizuojami taip, kad laiku panaudojant skiriamas investicijas ir mažiausiais ištekliais būtų pasiekti Lietuvos tikslai ir įvykdyti ES reikalavimai vandentvarkos srityje, bei pateikti šių procesų gerinimo rekomendacijas.

³¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimas Nr. 478 „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-07-04 įsakymas Nr. 201 „Dėl valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos patvirtinimo“.

Nustatyta, kad:

- Vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo sistema Lietuvoje neatitinka ES reikalavimų. Lietuva atsilieka nuo ES šalių tvarkydama nuotekas ir aprūpindama gyventojus kokybišku vandeniu.
- Vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo plėtra iki 2005 m. buvo vykdoma be aiškiai nustatytos strategijos ir šios veiklos valstybinio valdymo bei reguliavimo pagrindų, o aplinkos ministro patvirtinta strategija³² nevisiškai atitinka Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo³³ nuostatas, reglamentuojančias vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo valdymą ir valstybinį reguliavimą.
- Vėluojama įgyvendinti visus vandens tvarkymo projektus ir pasirašyti sutartis, todėl yra rizika, kad Lietuva nespės laiku atlikti projektuose numatytų darbų, netesės savo įsipareigojimų vandens tvarkymo srityje. Be to, EK nesutikus pakeisti Finansinių memorandumų, galima rizika prarasti dalį vandens projektams vykdyti skiriamų Sanglaudos fondo lėšų.
- Šiuo metu susiformavę vandens tvarkymo projektų valdymo principai neskatina savivaldybių efektyviau panaudoti savo išteklius ir galimybes vykdant projektus ir nedidina atsakomybės už jų vykdymo rezultatus.

Vyriausybei pasiūlėme:

– parengti naują vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo strategiją, kad vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas būtų tolygiai vystomas, efektyviai valdomas ir kad ES lėšos vandens tvarkymo projektams būtų panaudojamos laiku; inicijuoti būtinus teisės aktų pakeitimus, kurie užtikrintų savivaldybėms priskirtos geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų surinkimo ir valymo organizavimo funkcijos efektyvesnę vykdymą, projektų galutinės naudos gavėjų (savivaldybių arba vandens tiekimo įmonių) funkcijų ir atsakomybės padidinimą bei aktyvesnį jų dalyvavimą vykdant ir finansuojant projektus.

Rekomendacijos taip pat pateiktos Aplinkos ministerijai ir Aplinkos projektų valdymo agentūrai.

Pokyčiai po audito

Aplinkos ministerija 2007 m. birželio 1 d. pateikė Vyriausybei ir Valstybės kontrolei parengtą rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą. Rekomendacijas numatyta įgyvendinti iki 2007 m. pabaigos.

³² Aplinkos ministro 2005-01-12 įsakymas Nr. D1-23 „Dėl vandentvarkos ūkio (vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo) plėtros strategijos patvirtinimo“ (2007-03-27 redakcija).

³³ Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas, 2006-07-13 Nr. X-764.

8. Savivaldybėms skirtų dotacijų auditas

Vertinimas

1. Nepakankamai aiški ir pagrįsta valstybės biudžeto dotacijų savivaldybių biudžetams poreikio valstybinėms funkcijoms atlikti ir mokinio krepšeliui finansuoti apskaičiavimo tvarka.
2. Savivaldybėms suteiktos teisės vykdant savivaldybės biudžetą nepanaudotas specialias tikslines dotacijas naudoti bendroms savivaldybių biudžetų reikmėms finansuoti. Valstybės kontrolė, atlikusi 2006 m. valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų, skirtų savivaldybių biudžetams, valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą, nustatė, kad savivaldybių tarybos 2006 m. 16,8 mln. Lt mokinio krepšelio lėšų paskirstė kitoms savivaldybių švietimo reikmėms finansuoti.

Valstybės kontrolė 24-iose savivaldybėse atliko 2006 m. valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų, skirtų savivaldybių biudžetams, valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą.

2006 m. valstybės biudžeto įstatymu³⁴ savivaldybių biudžetams patvirtinta 2 316,6 mln. Lt specialių tikslinių dotacijų, iš jų 1 332,9 mln. Lt (57 proc.) savivaldybių biudžetams, kuriose buvo atliktas valstybinis finansinis (teisėtumo) auditas.

Pastebėjimai:

1. Dėl specialių tikslinių dotacijų poreikio valstybinėms funkcijoms atlikti ir mokinio krepšeliui finansuoti apskaičiavimo tvarkos ir savivaldybių taryboms suteiktų teisių. Savivaldybės pagal įstatymus ir kitus teisės aktus neįpareigotos skaičiuoti ir teikti atitinkamoms valstybinėms institucijoms / įstaigoms specialių tikslinių dotacijų poreikio apskaičiavimo, nors dalis valstybines funkcijas (perduotas savivaldybėms) kuruojančių valstybės institucijų / įstaigų šių duomenų iš savivaldybių prašo. Kai kurios valstybės institucijos / įstaigos šį poreikį apskaičiuoja pačios arba prašo pateikti duomenis tik dėl dalies kuruojančių valstybinių funkcijų. Esant tokiai teisei aplinkai, susidaro prielaidos planuoti nepagrįstai dideles arba mažas valstybės biudžeto specialias tikslines dotacijas.

Savivaldybių, kuriose buvo atliktas valstybinis finansinis (teisėtumo) auditas, tarybos 2006 m. tikslino savivaldybių biudžetus ir valstybinėms funkcijoms atlikti bei mokinio krepšeliui finansuoti panaudojo 1 261,4 mln. Lt, arba 71,5 mln. Lt (5 proc.) mažiau, negu buvo patvirtinta 2006 m. valstybės biudžeto įstatymu. Dalį skirtų specialių tikslinių dotacijų savivaldybės, tvirtindamos biudžetus, paskirstė kitoms savivaldybių biudžetų reikmėms ir socialinėms

³⁴ Lietuvos Respublikos 2006 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2005-12-08 Nr. X-433 (su vėlesniais pakeitimais) 2 str. 2 d. (4 ir 5 priedėliai).

programoms finansuoti. Valstybės kontrolė, teikdama Išvadą dėl 2006 m. valstybės biudžeto projekto, nurodė, kad kol valstybės biudžeto lėšos savivaldybių biudžetams skiriamos procesui, o ne pasiektam rezultatui finansuoti, kol savivaldybių biudžetams tikslinės dotacijos skiriamos nesant savivaldybių biudžeto programų, vertinimo kriterijų dėl šių lėšų panaudojimo, kol savivaldybės neatsiskaito Seimui už pasiektus rezultatus naudojant valstybės biudžeto lėšas.

Pažanga

1. Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu savivaldybės įpareigos atsiskaityti atitinkamoms valstybinėms (perduotas savivaldybėms) funkcijas kuriojančioms institucijoms už šių funkcijų atlikimą šių institucijų nustatyta tvarka.

2. Nenumatytos arba numatytos nepakankamos ir / ar neveiksmingos kontrolės procedūros, nepajėgiančios užtikrinti specialių tikslinių dotacijų panaudojimo teisėtumo kontrolės.

Valstybės kontrolė trečius metus iš eilės nustato teisės aktų pažeidimų savivaldybių taryboms tvirtinant asignavimus išlaidoms valstybinėms funkcijoms vykdyti ir mokinio krepšeliui finansuoti.

Valstybės kontrolė, atlikusi 2006 m. valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų, skirtų savivaldybių biudžetams, valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą, nustatė, kad savivaldybių tarybos 2006 m. 16,8 mln. Lt mokinio krepšelio lėšų paskirstė kitoms savivaldybių švietimo reikmėms finansuoti. 2006 m. valstybės biudžeto įstatyme³⁵ nustatyta, kad tik įvykdžius bendruosius ugdymo planus ir visiškai patenkinus mokinio krepšelio poreikį, likusi nepanaudota suma nuo liepos 1 d. (mokslo metų pabaigos) bei nuo kitų mokslo metų gruodžio 1 d. gali būti perskirstyta kitoms švietimo reikmėms finansuoti. Asignavimai socialinių išmokų ir kompensacijų administravimo išlaidoms patvirtinti nesivadovaujant teisės aktais ir viršijant juose nustatytą asignavimų dydį.

Pažymėtina, kad nustatytas Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimas, kai Vilniaus miesto savivaldybės administracija sudarė statybos paslaugų už 0,3 mln. Lt pirkimo sutartį su UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“ ir sumokėjo už suteiktas paslaugas iš specialios dotacijos lėšų, skirtų Valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti.

Pokyčiai po audito

1. Valstybės kontrolė pažymėjo daugumos audituotų savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovų pažangą įgyvendinant audito metu pateiktas rekomendacijas, šalinant nustatytus trūkumus ir tobulinant valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, mokinio krepšeliui ir valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti skirtų lėšų planavimo, skirstymo ir naudojimo vidaus kontrolės sistemą bei finansų valdymą. Dauguma rekomendacijų įgyvendinta arba joms įgyvendinti numatyti terminai.

2. Savivaldybių tarybos, reaguodamos į audito metu auditorių pateiktas pastabas, priimdavo sprendimus dėl savivaldybių biudžetų tikslinimo, ir buvo atstatomos bei grąžinamos į valstybės biudžetą ne pagal paskirtį panaudotos specialių tikslinių dotacijų lėšos.

Audito metu Valstybės kontrolės auditoriams nustačius faktus apie specialių tikslinių dotacijų

³⁵ Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2004-11-09 Nr. IX-2550, 6 str. (VŽ, 2004-11-26 Nr. 171-6303 su vėlesniais pakeitimais).

naudojimā ne pagal paskirtį arba pažeidžiant teisės aktus, audituotos savivaldybės:

- iki biudžetinių metų pabaigos atstatė **3 132 tūkst. Lt** šių lėšų, iš jų: 822,5 tūkst. Lt – Panevėžio rajono, 396,4 tūkst. Lt – Radviliškio rajono, 379,8 tūkst. Lt – Šakių rajono bei kitos savivaldybės;
- po finansinių ataskaitų sudarymo **772,1 tūkst. Lt** šių lėšų grąžino į valstybės biudžetą, iš jų: 339,6 tūkst. Lt – Biržų rajono, 76,3 tūkst. Lt – Kauno rajono, 97, 0 tūkst. Lt – Vilniaus miesto, 74,8 tūkst. Lt – Šiaulių miesto, 50,2 tūkst. Lt – Ukmergės rajono bei kitos savivaldybės.

8.1. Kauno miesto savivaldybė

Valstybės kontrolė Kauno miesto savivaldybėje (toliau – Savivaldybė) atlikusi ribotos apimties finansinį (teisėtumo) auditą vertino 2004 – 2006 m. Savivaldybės sudarytas finansavimo sutartis ir priimtus sprendimus, susijusius su Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų panaudojimu (toliau – Programa).

Savivaldybei 2004 m. buvo skirta ir panaudota 16,9 mln. Lt, 2005 m. – 18,9 mln. Lt ir 2006 m. – 15,9 mln. Lt Programos lėšų. Savivaldybės administracija su Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos minėtoms sumoms pasirašė finansavimo sutartis.

Audito metu nustatyta:

- Pažeisdama Lietuvos Respublikos statybos įstatymo nuostatas, Savivaldybės administracija 2004–2006 m. organizavo statomo naujo Fredos gyvenamojo kvartalo gatvių įrengimo, Nemuno krantinės tvirtinimo bei kitų gatvių tiesimo ir rekonstrukcijos darbus. Dėl to negalėjome patvirtinti, kad minėtu laikotarpiu 11,2 mln. Lt Programos lėšų buvo panaudota teisėtai (iš jų: už 2,5 mln. Lt atlikti darbai, kurie nebuvo numatyti savivaldybės tarybos patvirtintoje Kauno miesto gatvių priežiūros programoje). Be to, Savivaldybės administracija tuo pačiu laikotarpiu organizavo vietinės reikšmės kelių ir gatvių tiesimo, taisymo (remonto) ir priežiūros darbus, kurie nebuvo numatyti savivaldybės tarybos patvirtintoje Kauno miesto gatvių priežiūros programoje. Todėl negalėjome patvirtinti, kad 2004–2006 m. 3,6 mln. Lt Programos lėšų panaudota teisėtai.
- Savivaldybės administracija nevykdė 2004–2006 m. finansavimo sutartyse prisiimtų įsipareigojimų priimti atliktus darbus, vadovaujantis statybos techniniu reglamentu STR 1.11.01:2002 „Statinių pripažinimo tinkamai naudoti tvarka“. Todėl 2004–2006 m. Fredos gyvenamajame kvartale pastatyti statiniai (nutiestos gatvės, šaligatviai ir pėsčiųjų takai) nebuvo pripažinti tinkamai naudoti.
- Savivaldybės administracijos direktorius G. Buinevičius ir administracijos direktoriaus pavaduotojas R. Stanionis, pagal Programos finansavimo lėšų naudojimo tvarką, būdami atsakingi už lėšų naudojimą, projektų, sąmatų ir

techninių dokumentų rengimą, konkursų organizavimą, darbų kokybės kontrolę, techninę priežiūrą, objektų pripažinimą tinkamais naudoti, neužtikrino teisėto Programos lėšų naudojimo.

Įvertinę audito metu nustatytus pažeidimus, klaidas, neatitikimus ir veiklos trūkumus bei siekdami užtikrinti teisėtą Programos lėšų naudojimą, pasiūlėme:

- Sustiprinti vidaus kontrolės procedūras, kurios, vykdant vietinės reikšmės kelių ir gatvių tiesimo, taisymo (remonto) ir priežiūros darbus, užtikrintų Statybos įstatymo nuostatų laikymąsi ir nustatyti papildomas vidaus kontrolės procedūras, užtikrinančias tinkamą sudarytų finansinių sutarčių vykdymo ir atsiskaitymo kontrolę.
- Imtis priemonių, kad Fredos gyvenamajame kvartale pastatyti statiniai (nutiestos gatvės, šaligatviai ir pėsčiųjų takai) būtų pripažinti tinkamais naudoti.
- Apie rekomendacijų įvykdymą informuoti Valstybės kontrolę iki 2007 m. lapkričio 15 d..

9. Europos Sąjungos finansinės paramos auditas

Vadovaudamiesi Seimo nutarimu³⁶ atlikome ES finansinės paramos auditus ir pateikėme pastebėjimus.

Pastebėjimai:

1. Dėl ES struktūrinių fondų privalomojo audito metu nustatytų trūkumų.

Europos Bendrijų iniciatyvos EQUAL 2004–2005 m. išlaidų ataskaitų audito metu nustatyta, kad Mokėjimo prašymuose deklaruotos ir pripažintos deklaruotinomis EK išlaidos ne visais atvejais yra tinkamos finansuoti pagal ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, t. y. pirmojo (įgyvendinančiosios, vadovaujančiosios ir mokėjimo institucijos) ir antrojo (vidaus audito) kontrolės lygio gebėjimų neužteko nustatyti klaidas ir užtikrinti, kad teikiamose ataskaitose deklaruotinos EK išlaidos yra tinkamos ir teisingos. Kai kuriais atvejais kartu su mokėjimo prašymais pateikti ne visi reikiami išlaidas pateisinantys ir apmokėjimą įrodantys dokumentai arba pateikti dokumentai neišsamūs, neatitinka teisės aktų reikalavimų, su klaidingais ar neišsamiais duomenimis; kai kurių paramos gavėjų mokėjimo prašymuose kai kurios deklaruotos ir pripažintos deklaruotinomis EK išlaidos klaidingai apskaičiuotos; kai kurios deklaruotos ir pripažintos deklaruotinomis EK išlaidų sumos skiriasi nuo sumų, esančių apmokėjimą įrodančiuose dokumentuose; kai kurios deklaruotos ir pripažintos deklaruotinomis EK išlaidų sumos viršija

³⁶ Lietuvos Respublikos Seimo 2003-07-01 nutarimas Nr.IX-1667 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti Europos Sąjungos finansinės paramos auditus“ (VŽ, 2003-07-16 Nr.70-3171).

detaliajame projekto biudžete numatytas sumas. Be to, nustatyta, kad visuose EQUAL valdymo sistemos lygiuose audito seka gali būti laikoma tinkama, išskyrus kai kuriuos pastebėjimus, nustatytus atliekant mokėjimo prašymuose deklaruotinių EK išlaidų auditą, bei pastebėjimus, nustatytus atliekant audito sekos vertinimą. Audito metu minėti trūkumai buvo ištaisyti.

Ministerija, audito metu gavusi Valstybės kontrolės raštą, pavedė Europos socialinio fondo agentūrai atlikti pakartotinį 2005 m. pateiktų EQUAL programos mokėjimo prašymų bei išlaidas pateisinančių dokumentų patikrinimą, kad būtų pašalintos Valstybės kontrolės audito metu nustatytos rizikos.

Sistemai tobulinti pateiktos 52 rekomendacijos.

ES struktūrinių fondų (Bendrojo programavimo dokumento 1-ojo tikslo) 2004–2006 m. 1-ojo pusmečio išlaidų ataskaitų audito metu nustatyta, kad paramos gavėjų deklaruotos ir pripažintos deklaruotinomis EK išlaidos ne visais atvejais buvo tinkamos finansuoti pagal ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus. Įgyvendinančioms agentūroms ir tarpinėms institucijoms neužteko gebėjimų nustatyti klaidas, įvertinti dokumentus (jų pilnumą ir teisingumą), teisingai taikyti Darbo kodeksą, Viešųjų pirkimų įstatymą. Tarpinių institucijų kontrolės veiksmai epizodiški, neatliekami projektų administravimo ir įgyvendinimo vietose. Kai kurios Vidaus audito tarnybos neįvykdė prievolės patikrinti galutinį paramos gavėją, deklaruotas EK išlaidas.

Vertinant mokėjimo prašymuose nurodytas deklaruotinas išlaidas, nustatyta audito sekos trūkumų (nėra įrodymų dėl atsiskaitymo su paslaugos teikėjais, projekte dirbančiais darbuotojais).

Valstybės kontrolė pasiūlė ir vadovaujančioji institucija (Finansų ministerija) numatė atlikti papildomus patikrinimus dėl išlaidų tinkamumo. Taip pat rekomenduota inicijuoti kai kuriuos teisės aktų pakeitimus, imtis priemonių išieškoti netinkamas išlaidas, vidaus auditoriams užtikrinti tinkamą atrankinių patikrinimų vykdymą.

Audito metu pateiktos 32 rekomendacijos.

2. Dėl Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Garantijų skyriaus (EŽŪOGF GS) privalomojo audito metu nustatytų trūkumų.

Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Garantijų skyriaus 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito metu nustatyta, kad Nacionalinė mokėjimo agentūra (toliau – Agentūra) neužtikrino, kad bet koks naudos gavėjas, dėl neapdairumo pateikęs klaidingą deklaraciją, būtų išbraukiamas iš visų kaimo plėtros priemonių (toliau – KPP). KPP priemonių administravimo taisyklėse nebuvo reglamentuota pasėlių grupės sąvoka, todėl Agentūra, neturėdama teisinio pagrindo ir pažeisdama ES teisės aktų nuostatas, nepagrįstai pritaikė 518,5 tūkst. Lt sankcijų ir atitinkamai nepritaikė neapibrėžto masto tinkamų sankcijų. Administruodama KPP priemonę „Agrarinė aplinkosauga“ Agentūra nepritaikė reikiamų sankcijų, leisdama paramos gavėjams keisti paraiškų, kasmetinių prašymų bei mokėjimo prašymų duomenis

po jų informavimo apie nustatytus neatitikimus. Agentūra, administruodama 2005 m. mokėjimo prašymus pagal pirmiau minėtą KPP priemonę visos privalomosios patikros buvo atliktos per laikotarpį nuo 2005 m. lapkričio mėnesio iki 2006 m. gegužės mėnesio (pagal ES teisės aktus patikrinimai vietoje tampa visiškai neveiksmingi nuo tada, kai ūkininkas pradeda ruošti žemę naujam derliui). Išmokėjo pareiškėjams neteisingą paramos sumą tada, kai planuojama gauti pensija skyrėsi nuo faktiškai gautos per metus pensijos. Jos vykdomo sutikrinimo metu Gyvulių registre esantys duomenys galimai neatitiko tikrovės, todėl nebuvo užtikrinta, kad administraciniai sutikrinimai, numatyti ES teisės aktuose, bus atlikti tinkamai.

Vidaus kontrolės sistema, kurioje administruojama priemonė „Techninė parama“ neatitiko visų jai keliamų ES reglamentų reikalavimų.

Audito metu buvo nustatyta ir keletas klaidų, kurių masto ir įtakos finansinei atskaitomybei nebuvo galima nustatyti, taip pat finansinių bei formalių klaidų, kurios nebuvo reikšmingos ir neturėjo įtakos finansinių ataskaitų teisingumui.

Sistemai tobulinti pateiktos 154 rekomendacijos, kurių įgyvendinimo vertinimą atliks UAB „Deloitte Lietuva“.

3. Dėl Sanglaudos fondo privalomojo audito metu nustatytų trūkumų.

Sanglaudos fondo (ISPA) projekto „Paneuropinio 1A transporto koridoriaus modernizavimas 2001–2004 m.“ baigiamojo audito metu nustatyta keletas valdymo ir kontrolės sistemos trūkumų: nepakankamas tinkamos kvalifikacijos darbuotojų skaičius apskaitos ir kontrolės funkcijoms vykdyti; Lietuvos Respublikos teisės aktuose nereglamentuota Sanglaudos fondo ir bendrojo finansavimo lėšų, skirtų projektams įgyvendinti, apskaita ir jos ryšys su biudžetinės įstaigos tvarkoma buhalterine apskaita; nenumatytos įgyvendinančiosios institucijos teisės ir pareigos dalyvauti galutinio paramos gavėjo vykdomose viešųjų pirkimų procedūrose ir jas kontroliuoti, todėl susiaurinamos įgyvendinančiosios institucijos atsakomybės ribos, nustatytos Komisijos reglamento (EB) Nr. 1386/2002 2 ir 3 straipsniuose, kuriuose numatyta įgyvendinančiosios institucijos atsakomybė už visus su projekto įgyvendinimu susijusius etapus, t. y. planavimą, rangovo parinkimą (per viešųjų pirkimų procedūrą), projekto įgyvendinimą ir baigimą.

Sistemai tobulinti pateiktos keturios rekomendacijos.

Sanglaudos fondo (ISPA) projekto „Techninė pagalba Aplinkos ministerijos stiprinimui, rengiantis administruoti ES finansinę paramą“ baigiamojo audito metu nustatyta, kad kai kurios Aplinkos projektų valdymo agentūros (toliau – APVA) atliekamos procedūros neatitiko procedūrų, aprašytų APVA procedūrų vadove arba visai nebuvo aprašytos, bet vykdomos. Nebuvo laikomasi APVA procedūrų vadove nustatytų reikalavimų, projekto duomenų atsekamumas ne visada buvo pakankamas. Daugiau negu metus nebuvo paskirto projekto vadovo. APVA nesilaikė nustatytų

dokumentų parengimo ir pateikimo terminų; dėl nepakankamo darbuotojų skaičiaus nebuvo užtikrintas valdymo ir kontrolės funkcijų atskyrimas; netinkamai vykdoma mokėjimo paraiškų ir sąskaitų kontrolė; nepakankamai dėmesio skirta galutinio paramos gavėjo darbuotojų, kurie administruoja ir ateityje administruos projektus bei vykdys viešuosius pirkimus, mokymams. APVA Viešojo pirkimo komisija, vykdydama jai pavestas funkcijas, ne visada laikėsi Praktinio PHARE, ISPA ir SAPARD sutarčių parengimo procedūrų vadovo bei Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų. Kai kuriais atvejais nesilaikyta reglamento bei Finansinio memorandumo dėl visuomenės informavimo apie projektą reikalavimų, pranešimuose žiniasklaidai ir internete nenaudota Europos Bendrijos atributika.

Nustatyta 2 031,75 EUR netinkamų finansuoti iš Sanglaudos fondo (ISPA) išlaidų suma, taip pat galima rizika dėl kai kurių kitų išlaidų tinkamumo finansuoti.

Audito metu pateiktos šešios rekomendacijos. Ataskaitos vertinimą šiuo metu atlieka Europos Komisija.

Sanglaudos fondo (ISPA) projekto „Druskininkų vandenvalos sistemos modernizavimas ir rekonstrukcija“ baigiamojo audito metu nustatyta, kad buvo vidaus kontrolės trūkumų, susijusių su APVA gebėjimu užtikrinti imperatyvių viešiesiems pirkimams taikomų taisyklių laikymąsi. Keičiant administracinio laboratorinio pastato esminius projektinius sprendinius ir pripažįstant ši statinį tinkamu naudoti nebuvo gautas statybos leidimas. APVA vykdomos patikros vietoje buvo nepakankamos (nenustatyta, kad statybos žurnalai pildomi netinkamai). Kai kuriais atvejais Galutinis paramos gavėjas nevykdė Procedūrų vadove numatytų funkcijų. FIDIC³⁷ inžinierius, projekto administratorius ir finansininkas tikrino sąskaitas nesilaikydami sutartyje nurodytų terminų. Nustatyta neatitikimų tarp galutinės ataskaitos ir galutinės mokėjimo paraiškos.

Audito metu pateikta dešimt rekomendacijų. Ataskaitos vertinimą šiuo metu atlieka Europos Komisija.

4. Dėl Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) privalomojo audito metu nustatytų trūkumų.

Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (toliau – SAPARD) 2006 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito metu nustatyta, kad administruojant Paramos gavėjų debetinių įsiskolinimą nebuvo imamasi tinkamų ir pakankamų veiksmų paramai susigrąžinti, dėl pavėluotos apskaitos Agentūra apskaičiavo neteisingą delspinigių sumą. Agentūra kompensavo Paramos gavėjo susijusiai įmonei grynaisiais pinigais apmokėtas didelės vertės išlaidas (sukčiavimo rizika). Agentūros kompensuota dalis šio projekto išlaidų, mūsų nuomone, yra netinkamos, tačiau nustatyti netinkamų išlaidų dydį galima tik atlikus patikrą vietoje. Audito metu nustatyti vidaus kontrolės trūkumai, susiję su Agentūros gebėjimu užtikrinti Daugiametės finansavimo sutarties reikalavimų

³⁷ FIDIC – Tarptautinė inžinierių konsultantų konfederacija (pranc. *Federation Internationale des Ingenieurs-Conseils*).

laikymąsi. Be to, įvykdytos ne visos ankstesnėse Patvirtinimo ataskaitose pateiktos rekomendacijos. Nustatyta keletas atsitiktinių klaidų, kurios nebuvo reikšmingos ir neturėjo įtakos finansinių ataskaitų teisingumui.

Sistamai tobulinti pateikta keturiolika rekomendacijų, kurių įgyvendinimo vertinimą atliks Žemės ūkio ministerijos pasirinkta įmonė.

10. Informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas

Valstybės institucijų informacinių sistemų bendrosios kontrolės 2006 m. vertinimų rezultatai antrus metus iš eilės paskatino Valstybės kontrolę nustatyti pasikartojančias veiklas, susijusias su informacinėmis sistemomis, problemų priežastis. Į atskirų institucijų problemas mėginta pažvelgti plačiau, ieškoti jų priežasčių ne tik institucinio, bet ir valstybinio reguliavimo lygiu. Institucijų informacinės sistemos vidaus kontrolės organizavimas suvokiamas kaip bendros įstaigos vadovo sukurtos vidaus kontrolės sistemos dalis. Valstybinių auditorių 2006 m. atlikti vidaus kontrolės vertinimai padėjo gerokai praplėsti apibendrinimo apimtį.

Valstybiniai auditoriai 2006 m. daugiau dėmesio skyrė Valstybės informacinės visuomenės plėtros strategijai ir jos įgyvendinimui³⁸. Vidaus reikalų ministerija įgyvendino aštuonias iš devynių 2006 m. valstybinio veiklos audito metu pateiktų rekomendacijų. Neįgyvendinta rekomendacija dėl IT strateginio valdymo mokymo organizavimo institucijų aukščiausio lygmens vadovams. Informacinės visuomenės plėtros komitetas (toliau – IVPK) 2007 m. sausio mėnesį nukėlė 2006 m. pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo terminą, todėl iš dvylikos IVPK pateiktų rekomendacijų dvi yra įgyvendintos iš dalies, dešimties yra nepasibaigęs įgyvendinimo terminas.

2007 metais atliekant veiklos auditą metu 2006 m. informacinių sistemų valdymo problemos nagrinėtos elektroninės valdžios kūrimo kontekste. Pagrindiniai audito etapai buvo pasirenkami atsižvelgiant į EUROSAI IT darbo grupės „Elektroninės valdžios audito“ projekto ataskaitą³⁹ ir INTOSAI nuolatinio IT audito komiteto projektų medžiagą⁴⁰.

Pastebėjimai:

1. Elektroninės valdžios koncepcijos nuostatos yra pasenusios ir neatitinka esamos situacijos. Elektroninės valdžios koncepcijos ir susijusių strategijų įgyvendinimo priemonės dubliuojasi, kai kurioms numatyti skirtingi įgyvendinimo terminai. Strateginių dokumentų

³⁸ Valstybės kontrolės audito ataskaita „Valstybinių informacinių sistemų bendroji kontrolė. Valstybinis ir institucinis lygmenys“, http://www.vkontrolė.lt/veikla_ataskaitos_archyvas.php?v

³⁹ EUROSAI IT working group, „E-government in an audit perspective“, November 2004, http://www.eurosai-it.org/9282000/d/english_e_gov.pdf.

⁴⁰ <http://www.nao.org.uk/intosaipd/default.asp>.

įgyvendinimo planai rengiami neatsižvelgiant į susijusių sričių strateginius dokumentus, neišlaikomas informacinės plėtros politikos vientisumas ir nuoseklumas (9 pav.).

9 pav. Strategijų įgyvendinimo priemonių analizė

	Informacinės visuomenės plėtros strategija	Elektroninės valdžios koncepcija	Viešojo administravimo plėtros strategija
Elektroninis deklarasimas	■	■	■
IT Kultūros sistemoje	■	■	□
Teritorijų planavimas	■	■	■
Aplinkosaugos leidimai	■	□	■
Elektroninis parašas	■	□	■
Elektroninė muitinė	■	■	■
Viešieji pirkimai	■	■	□
Europos Sąjungos struktūrinių ir Sanglaudos fondų lėšų administravimas	■	□	■
Elektroninių ryšių paslaugų teikimo vertinimas	■	■	□
Lietuvių kalbos vartojimas IT	■	□	■
Elektroninė sveikata	■	■	■
IT Švietimo sistemoje	■	□	■

■	Strategijų įgyvendinimo priemonės dubliuojasi, numatomos įgyvendinti priemonės, kurios planuojamos ir kitose strategijose
■	Strategijos įgyvendinimo priemonių plane numatyta priemonė, kuri papildo kitų strategijų įgyvendinimo planus
□	Dubliuojamų priemonių strategijoje nėra

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Elektroninės valdžios koncepcijos, Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2006–2008 metų programos ir Viešojo administravimo plėtros iki 2010 m. strategijos įgyvendinimo priemonių persidengimas ir panašių priežiūros struktūrų šiems planams vykdyti kūrimas decentralizuoja (išskaido) projektų valdymo ir įgyvendinimo išteklius ir nesudaro sąlygų sukurti vientisą ir efektyvią valdymo struktūrą.

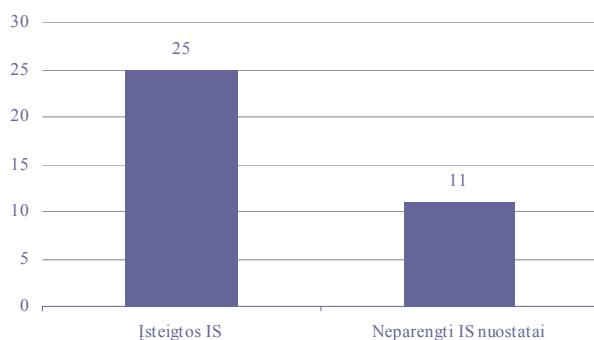
2. Elektroninės valdžios koncepcijoje stebėjimo ir valdymo funkcijos priskirtos skirtingoms institucijoms ir tai gali komplikuoti elektroninės valdžios projektų įgyvendinimo kontrolę. Vyriausybės Informacinės ir žinių visuomenės plėtros komisija 2006 m. tinkamai neatliko

savo funkcijų, todėl nebuvo panaudoti visi elektroninės valdžios įgyvendinimo kontrolės svertai. IVPK neatskirtos valstybės investicijų projektų parengimo, vertinimo, vykdymo ir rezultatų priėmimo funkcijos.

3. Atliekant elektroninės valdžios tyrimus, ne visai aiškiai apibrėžiami pagrindiniai veiklos vertinimo kriterijai, neatsižvelgiama į veiklos efektyvumą ir rezultatyvumą. Kokybiniai elektroninės valdžios tyrimai šią sritį kontroliuojančių institucijų iniciatyva atliekami nereguliarieji, o nepriklausomų ekspertų atliktų tyrimų rezultatai ir išvados neskelbiamos šių institucijų svetainių elektroninės valdžios skiltyse. Valstybinių auditorių nuomone, nesant objektyvios stebėsenos mechanizmų, nevykdomas informacinių technologijų procesų valdymo etapas – esamos būklės stebėjimas ir įvertinimas.

4. Neparengti informacinių sistemų nuostatai ir informacinės sistemos neįteisintos. Ne visos valstybės institucijos ir įstaigos laikosi Vyriausybės nutarimo Nr. 451 reikalavimų⁴¹, institucijose yra veikiančių informacinių sistemų, kurių nuostatai nebuvo parengti ar numatyta tvarka patvirtinti ir įregistruoti IVPK (10 pav.).

10 pav. Informacinių sistemų registravimo apibendrinimas (2006 m. valstybinio audito medžiaga)

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Lietuvos Respublikos teisės aktai nepakankamai reglamentuoja informacinių sistemų, kuriose bus tvarkoma įslaptinta informacija, kūrimą.

5. Nesilaikoma informacinių sistemų saugos reikalavimų.

Valstybiniai auditoriai pastebi, kad 25 proc. valstybės įstaigų, valdančių valstybės informacines sistemas, atskaitingų Vyriausybei ir privalančių parengti informacinių sistemų saugos politiką, nesilaikė informacinių sistemų duomenų saugumą reglamentuojančių teisės aktų. Valstybiniai auditoriai daro prielaidą, kad šiose įstaigose nepakankamai užtikrinta vidaus kontrolė. Atsiranda rizika, kad neužtikrinamas tinkamas valstybės informacinių sistemų duomenų saugumas.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 -04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės.

VRM nėra patvirtinta valstybinių įstaigų informacinių sistemų duomenų saugos nuostatų derinimo procedūra, todėl nepakankamai užtikrinamas duomenų saugos vertinimo proceso atsekamumas.

Valstybiniai auditoriai pateikė rekomendacijas vidaus kontrolės trūkumams šalinti.

II dalis. Valstybinio audito rezultatai pagal valdymo sritis ir asignavimų valdytojus

Šioje dalyje pateikiamos valstybinio audito išvadose pareikštos nuomonės dėl biudžetinių įstaigų finansinių ir kitų ataskaitų duomenų, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams. Nurodytos priežastys, dėl kurių nebuvo pareikšta besąlyginė nuomonė dėl finansinių ataskaitų duomenų. Pateikiamos veiklos auditų, susijusių su biudžeto programomis ir valstybės biudžeto lėšų naudojimu, apžvalgos. Finansinio audito metu pareikštos nuomonės nurodomos lentelėse, kurios sudarytos pagal ministerijas ir jų valdymo sritis, institucijas, įstaigas, išvardytas Ataskaitos Išlaidų dalyje. Nurodyta, kaip buvo įgyvendintos svarbiausios rekomendacijos ir siūlymai.

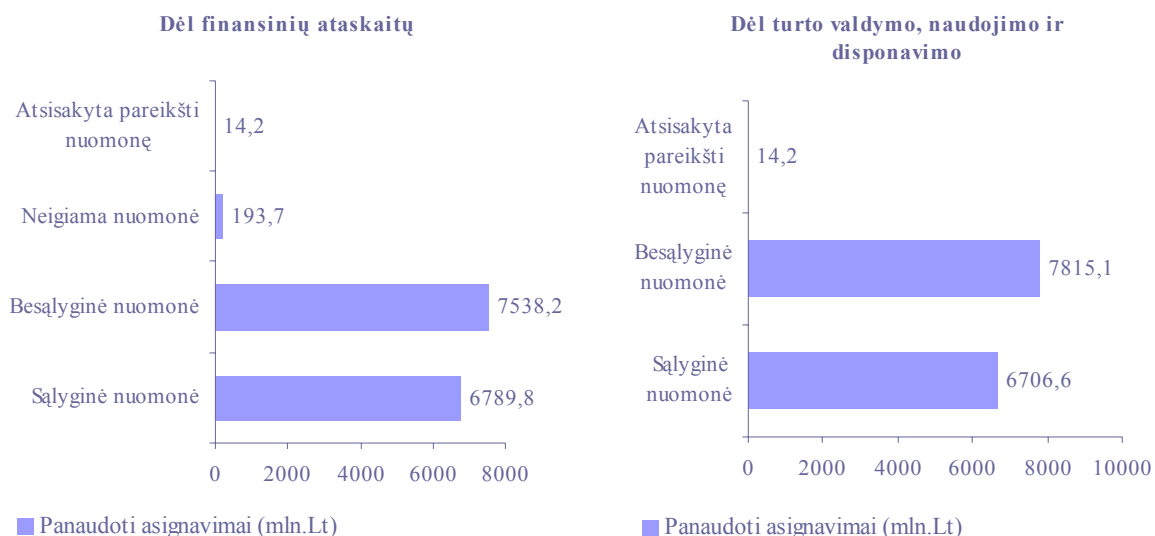
Vertinimas

1. Valstybės kontrolė atliko 83 valstybės institucijų / įstaigų ir savivaldybių finansinių ataskaitų duomenų bei valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams vertinimą. Dėl finansinių ataskaitų pareikštos 45 besąlyginės, 35 sąlyginės, 2 neigiamos nuomonės ir vienu atveju atsisakyta ją pareikšti. Dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo pareikštos 42 besąlyginės, 40 sąlyginių nuomonių ir vienu atveju atsisakyta ją pareikšti.

Iš jų: 24-iose miestų ir rajonų savivaldybėse atlikti ribotos apimties finansiniai auditai apie specialias dotacijas valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti, kurių metu dėl finansinių ataskaitų pareikšta 16 besąlyginių ir 8 sąlyginės nuomonės, o dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo – 12 besąlyginių ir 12 sąlyginių nuomonių.

2. Nustatyti 532 teisės aktų pažeidimai, dauguma jų ištaisyti auditų metu. Tačiau buvo nustatyta reikšmingų klaidų, kurios atliekant auditą nebuvo ar negalėjo būti ištaisytos, todėl turėjo įtakos auditorių nuomonei.

11 pav. pateikti duomenys pagal institucijų panaudotus asignavimus, dėl kurių pareikštos atitinkamos nuomonės.

11 pav. Audituočių institucijų panaudoti asignavimai pagal pareikštas nuomones

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

Audituosios valstybės institucijos ir įstaigos bei savivaldybės panaudojo 14 535,9 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų; iš jų audituotos 24 savivaldybės perduotų specialių tikslinių dotacijų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti ir mokinio krepšeliui finansuoti panaudojo 1 261,4 mln. Lt.

8 lentelė. Duomenys apie pareikštas nuomones

Pareikštos nuomonės	Dėl finansinių ataskaitų				Dėl turto valdymo, naudojimo, disponavimo			
	2005 m.		2006 m.		2005 m.		2006 m.	
	Skaičius	Proc. nuo auditų skaičiaus	Skaičius	Proc. nuo auditų skaičiaus	Skaičius	Proc. nuo auditų skaičiaus	Skaičius	Proc. nuo auditų skaičiaus
besąlyginės	62	66	45	54	43	46	42	51
sąlyginės	29	31	35	42	48	51	40	48
neigiamos	0	0	2	3	1	1	0	0
atsisakyta pareikšti nuomonę	3	3	1	1	2	2	1	1
	94	100	83	100	94	100	83	100

Šaltinis – Valstybinio audito išvados Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

Pastebėjimai:**1. Dėl reikšmingų klaidų ir pažeidimų, kurie turėjo įtakos auditorių nuomonei**

Auditų metu nustatyta, kad dėl teisės aktų pažeidimų padarytos reikšmingos klaidos, kurios turėjo įtakos pareiškiant nuomonę valstybinio audito išvados. Audito metu nustatyti 532 teisės aktų pažeidimai, iš kurių 294 – pašalinti. Audito metu, t. y. prieš sudarant finansinę atskaitomybę ir ją teikiant finansų ministerijai, atsižvelgdamos į Valstybės kontrolės siūlymus, audituotos institucijos nurodytus apskaitos ir atskaitomybės trūkumus ir klaidas ištaisė.

Tačiau nustatyta reikšmingų klaidų, kurios audito metu nebuvo ar negalėjo būti ištaisytos,

todėl buvo pareikštos sąlyginės, neigiamos arba atsisakyta pareikšti nuomonę apie 2006 m. finansines ataskaitas.

Finansinio (teisėtumo) audito metu, valstybiniais auditoriams rekomendavus, daugelis audituojamų subjektų tobulino vidaus teisės aktus, reglamentuojančius veiklą, apskaitą ir kt.

Valstybės institucijos ir įstaigos bei savivaldybės iki biudžetinių metų pabaigos ne pagal tikslinę paskirtį arba pažeisdamos teisės aktus panaudotas lėšas – iš viso 5,7 mln. Lt. – grąžino į valstybės biudžetą (9 lentelė).

9 lentelė. Lėšos, grąžintos į biudžetą atlikus valstybinius auditus

Audituoto subjekto pavadinimas	Sumos, grąžintos į valstybės ir / ar kitus biudžetus (tūkst.Lt)	Komentarai
Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija	287,2	Grąžinta audito metu (2007-02-27)
Klaipėdos apskrities viršininko administracija	0,8	Grąžinta audito metu (iki finansinės atskaitomybės sudarymo)
Utenos apskrities viršininko administracija	18,6	Grąžinta audito metu (iki finansinės atskaitomybės sudarymo)
Savivaldybės	3.132,0	Grąžinta audito metu ne pagal paskirtį panaudotos specialios tikslinės dotacijos
Savivaldybės	772,1	Grąžinta (po finansinių ataskaitų sudarymo) audito metu
Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	1 486,5	Grąžinta (po finansinių ataskaitų sudarymo) audito metu
Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldi įstaiga Joniškėlio Igno Karpio žemės ūkio paslaugų mokykla	57,4	Gauti dividendai pervesti į valstybės biudžetą audito metu
Iš viso	5 754,6	

Šaltinis – Valstybinio audito ataskaitos ir audituotų institucijų pranešimai apie rekomendacijų įgyvendinimą

Pateikiame atliktų auditų valstybės institucijose ir įstaigose apibendrintus rezultatus apie pareikštas nuomones dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams. Kartu nurodome konkrečių valstybės institucijų ir įstaigų finansinėse ataskaitose nustatytus teisės aktų pažeidimus ir kitus netikslumus, kurie turėjo įtakos Valstybės kontrolės nuomonei.

1. Aplinkos ministerija ir jos valdymo sritis

10 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Aplinkos ministerija	Sąlyginė	Neauditauta	Sąlyginė	Neauditauta	137 169,9
<i>Aplinkos ministerijos valdymo sritis</i>					
Valstybinė metrologijos tarnyba	Neauditauta	Sąlyginė	Neauditauta	Sąlyginė	4 066,3
Aplinkos projektų valdymo agentūra	Neauditauta	Sąlyginė	Neauditauta	Sąlyginė	315 316,4

Šaltinis – Valstybinio audito ataskaitos ir išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

1.1. Valstybinė metrologijos tarnyba

Valstybinė metrologijos tarnyba (toliau – Tarnyba), sudarydama sutartis su Metrologinio aprūpinimo programos vykdytojais ir nustatydama atsiskaitymo už panaudotas pavedimų lėšas tvarką, neužtikrino, kad nepavaldžios biudžetinės įstaigos, atsiskaitydamos už lėšas, pateiktų Tarnybai lėšų panaudojimą pagrindžiančius dokumentus. Todėl auditoriai negalėjo įvertinti, ar finansinėse ataskaitose nurodyta 705 tūkst. Lt suma yra pagrįsta ir teisinga. Tarnyba, sudarydama terminuotas darbo sutartis, nesilaikė teisės aktų reikalavimų; įsigydama paslaugas pagal autorines sutartis, pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas.

Pokyčiai audito metu

Audito metu pateiktas rekomendacijas Tarnyba įgyvendino. Tarnybos direktoriaus įsakymu pakeistos viešųjų pirkimų taisyklės, bei nustatyta valstybės biudžeto poreikio matavimo vienetų valstybinių etalonų kūrimui, tobulinimui ir išlaikymui planavimo ir panaudojimo tvarka.

1.2. Aplinkos projektų valdymo agentūra

Aplinkos projektų valdymo agentūra (toliau – Agentūra) buhalterinę apskaitą tvarkė, nesivadovaudama Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklėmis ir valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacija, todėl finansinėse ataskaitose neteisingai nurodė faktines išlaidas, ilgalaikio turto, atsiskaitymų su kitais debitoriais ir kreditoriais, finansavimo iš biudžeto, nematerialiojo turto nusidėvėjimo, ilgalaikio turto fondo likučius. Be to, specialiajai Sanglaudos fondo programai vykdyti skirtus asignavimus – 298 mln. Lt – Agentūra buhalterinės apskaitos registruose apskaitė, nesivadovaudama valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacija.

Agentūra, nustatydamą darbuotojų, nepriskiriamų valstybės tarnautojų kategorijai ir dirbančių pagal darbo sutartis, tarnybinius atlyginimus, nepagrįstai taikė Vyriausybės⁴² nutarimu nurodytus kultūros ir meno darbuotojų, Aplinkos ministerijai pavaldžių biudžetinių įstaigų darbuotojų tarnybinių atlyginimų dydžius.

Pokyčiai audito metu

Klaidos, kurios turėjo įtakos lėšų likučiams finansinėje atskaitomybėje, ištaisytos 2007 m. I ketvirtį. Nuo 2007 m. Sanglaudos fondo programai skirti asignavimai apskaitomi teisingai.

2. Finansų ministerija ir jos valdymo sritis

11 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Finansų ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	4.367.477,3
<i>Finansų ministerijos valdymo sritis</i>					
Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	215.530,7

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

Valstybės kontrolė, reikšdama besąlyginę nuomonę dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų, atkreipė dėmesį į kai kuriuos, mūsų nuomone, sprendinius dalykus.

Finansų ministerija už užsienyje išplatintus Vyriausybės vertybinius popierius, nesant aiškaus pardavimo kainos ir nominalios vertės skirtumo bei susikaupusių palūkanų apskaitos reglamentavimo, gautu Vyriausybės vertybinių popierių pardavimo kainos ir nominalios vertės skirtumu bei susikaupusiomis palūkanomis – 244,2 mln. Lt, kurie yra būsimų 10 metų išlaidos, sumažino skolos valstybės vardu valdymo kasines išlaidas ir finansinėje atskaitomybėje šia suma jas nurodė mažesnes negu sumokėta iš Valstybės izdo sąskaitos.

Finansų ministerijos paaiškinimas

Finansų ministerijos specialistų teigimu, nesant aiškaus šių operacijų apskaitos reglamentavimo Lietuvos Respublikos teisės aktuose, minėtos operacijos buvo apskaitomos vadovaujantis Tarptautinio valiutos fondo Valstybės finansų statistikos vadovo (GFSM 2001) 6.45 punkto nuostatomis.

Pokyčiai po audito

Finansų ministerija pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą, kuriame numatyti jų įgyvendinimo terminai 2007 m. trečiajame ketvirtyje.

⁴² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-08 nutarimas Nr.511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ (VŽ, 1993-07-14 Nr. 28-655, su vėlesniais pakeitimais).

3. Krašto apsaugos ministerija

12 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Krašto apsaugos ministerija	Neaudituoja	Sąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	965 160,0

Šaltinis – Valstybinio audito išvada. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkkontrolė.lt>

3.1. Krašto apsaugos ministerija

Krašto apsaugos ministerijai (toliau – Ministerija) pavaldžios įstaigos – Ryšių ir informacinių sistemų tarnyba, Mobilizacijos departamentas, Infrastruktūros plėtros departamentas, Ministerijos leidybos ir informacinio aprūpinimo tarnyba, Ministerijos Autoūkis, Krašto apsaugos archyvas, Valstybinio pasipriešinimo rengimo centras, Ministerijos Ūkio tarnyba, Krizių valdymo centras 2006 m. nesudarė ir neteikė Ministerijai finansinės atskaitomybės ir kitų finansinių ataskaitų. Šis reikšmingas finansų ministro⁴³ patvirtintų Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių neatitikimas audito metu buvo pašalintas – nuo šių metų išvardytos įstaigos sudaro finansinę atskaitomybę ir jas teikia Ministerijai.

Ministerijos finansinėje atskaitomybėje nurodytas 10,5 mln. Lt mažesnis ilgalaikio turto likutis, nes Lietuvos kariuomenė neapskaitė tokios vertės karinių ir kruizinių laivų terminalo krantinės dalies, kurią jai yra perdavusi neatlygintinai naudotis Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Lietuvos kariuomenė 10,5 mln. Lt vertės karinių ir kruizinių laivų terminalo krantinės dalį apskaitė 2007 m. I pusmečio finansinėje atskaitomybėje.

3.2. Išteklių naudojimas karinių mokymo pajėgų pertvarkai (veiklos auditas)

Lietuvos Generolo Jono Žemaičio karo akademija (toliau – Akademija) yra Karinių mokymo pajėgų dalis. Akademijos misija – rengti kvalifikuotus karininkus Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemai, atsižvelgiant į NATO šalių metodiką ir keliamus reikalavimus. Vykdam

⁴³ Finansų ministro 2005-05-25 įsakymas Nr. 1K-170 „Dėl biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos organizavimo taisyklių patvirtinimo“ (VŽ, 2005-05-28 Nr. 67-2431).

Lietuvos kariuomenės pertvarką, tęsiama Karo akademijos reforma, kuri nėra pakankamai sparti ir rezultatyvi.

Audito metu nustatyta:

- Akademijos veikla 2004–2006 m. nepakankamai rezultatyvi–nebuvo įvykdyti patvirtinti kariūnų rengimo ir karininkų kvalifikacijos kėlimo planai. Nors keliančių kvalifikaciją karių skaičius didėjo, tačiau rengiamų karininkų kasmet mažėjo. Esant tokiems pasikeitimams, iš esmės nebuvo pertvarkomas mokymo organizavimas, todėl skirtos valstybės biudžeto lėšos buvo panaudotos ne visai efektyviai. Akademijoje vienam besimokančiajam tenkančios išlaidos yra pačios didžiausios tarp Lietuvos aukštųjų mokyklų ir 2006 m. keturis kartus viršijo Lietuvos aukštųjų mokyklų vidurkį. Valstybės kontrolės nuomone, tai lėmė ne tik karinio rengimo specifika, bet ir nepakankamai efektyvus žmonių išteklių naudojimas. Akademijai skiriamų asignavimų dydis nepakankamai siejamas su planuojamais veiklos rezultatais, todėl tai neskatina ieškoti būdų, kaip pertvarkyti kariūnų rengimo ir karių kvalifikacijos kėlimo organizavimą bei užtikrinti efektyvesnę Akademijos veiklą.
- Krašto apsaugos ministerijos nustatyti investicinio projekto „Lietuvos karo akademijos infrastruktūros plėtra“ vertinimo kriterijai neatitinka Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimų – nesuteikia galimybės įvertinti, ar įgyvendinus investicijų projektą bus pasiekta planuotų rezultatų, ir neskatina rezultatyvaus lėšų naudojimo. Įgyvendinant šį investicinį projektą dalis lėšų buvo panaudota nerezultatyviai ir netaupiai.
- Atsižvelgdami į nustatytus veiklos trūkumus, Krašto apsaugos ministerijai ir Lietuvos karo akademijai pateikėme rekomendacijas šiems trūkumams šalinti.

Pokyčiai po audito

Krašto apsaugos ministras patvirtino rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą. Jame numatytos priemonės turėtų padėti optimizuoti Lietuvos karo akademijos organizacinę struktūrą, patikslinti išlaidų studijoms apskaičiavimo tvarką bei investicinio projekto vertinimo kriterijus. Priemonių įgyvendinimo terminas – iki 2007 m. gruodžio 31 d.

4. Kultūros ministerija ir jos valdymo sritis

13 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Kultūros ministerija	Sąlyginė	Neigiama	Sąlyginė	Sąlyginė	175 491,2
<i>Kultūros ministerijos valdymo sritis</i>					
Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	38 468,6
Lietuvos nacionalinis dramos teatras	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	5 937,8
Lietuvos nacionalinė filharmonija	Neaudituoja	Sąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	13 091,3

Šaltinis – Valstybinio audito išvados Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

4.1. Kultūros ministerija

Kultūros ministerijoje (toliau – Ministerija) ne vienerius metus daromos klaidos apskaitant faktines išlaidas, nes jomis pripažįstamos išlaidos, nepatvirtintos buhalterinės apskaitos dokumentais. Atsižvelgiant į tai, kad viešosios įstaigos nepateikė išlaidas patvirtinančių dokumentų, kaip reikalaujama teisės aktuose, nebuvo galima patvirtinti 241 tūkst. Lt faktinių išlaidų. Kai kurios pavaldžios įstaigos neteisingai nurodė padarytas išlaidas, todėl Ministerijos finansinėje atskaitomybėje neteisingai 338 tūkst. Lt sumažintos kasinės ir faktinės išlaidos.

Kai kurios Ministerijai pavaldžios įstaigos (Kauno valstybinis dramos teatras, Valstybinis Vilniaus mažasis teatras, Lietuvos rusų dramos teatras) tvarkė buhalterinę apskaitą nesivadovaudamos teisės aktais ir atitinkamomis taisyklėmis, todėl finansinėse ataskaitose pateikė neteisingus duomenis. Valstybinio audito metu nebuvo galima patvirtinti 30 872,1 tūkst. Lt finansinėje atskaitomybėje nurodytų duomenų teisingumo.

Ministerijai pavaldžioje įstaigoje – Lietuvos rusų dramos teatre – biudžeto išlaidų apskaita buvo tvarkoma nesivadovaujant teisės aktais ir taisyklėmis, neapskaitytos pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius kasinės ir faktinės išlaidos, dalis specialiosios programos išlaidų. Dėl neteisingai tvarkomos apskaitos Kauno valstybiniame muzikiniame teatre ir Vilniaus teatre „Lėlė“ finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodyti ilgalaikio turto, trumpalaikio turto, atsargų, atsiskaitymų su biudžetu ir kompensuotų nuompinigių likučiai. Kauno valstybinis muzikinis teatras apskaitė ne viso ilgalaikio turto nusidėvėjimą, valstybinio audito metu nebuvo galima patvirtinti

4 732,8 tūkst.Lt finansinėje atskaitomybėje nurodyto ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likučio teisingumo.

Vadovaujantis Valstybės kontrolės įstatymu⁴⁴ priimtas sprendimas, kuriuo kultūros ministras įpareigotas pašalinti nurodytus pažeidimus, įstatymų nustatyta tvarka išieškoti iš kaltų asmenų Lietuvos rusų dramos teatrui padarytą žalą, įstatymų nustatyta tvarka pažeidimus padariusius asmenis traukti tarnybos (drausminėn) atsakomybėn. Dėl aplaidaus apskaitos tvarkymo Kauno valstybiniame dramos teatre ir Vilniaus mažajame teatre audito dokumentus perduoti Generalinei prokuratūrai pagal kompetenciją.

Pokyčiai audito metu ir po jo

1. Kultūros ministro įsakymu Rusų dramos teatro vadovui skirta drausminė nuobauda – papeikimas, o Kauno valstybinio dramos teatro vadovei paskirta drausminė nuobauda.

2. Papildytos finansų kontrolės taisyklės ir nustatyta kontroliuoti, kad išlaidos būtų patvirtintos dokumentais. Pavaldžios įstaigos pateikė trūkumų pašalinimo planą. Kauno valstybinis dramos teatras sutvarkė ilgalaikio, trumpalaikio turto, atsargų apskaitą. Valstybinis Vilniaus mažasis teatras sutvarkė trumpalaikio turto, atsargų, nematerialiojo turto apskaitą.

3. Kultūros ministerija įpareigojo Ministerijos vyriausiąją buhalterę padėti sutvarkyti pavaldžių įstaigų apskaitą, surengė seminarą pavaldžių įstaigų apskaitos darbuotojams ir vadovams.

4. Kauno valstybinis muzikinis teatras sutvarkė ilgalaikio turto, nusidėvėjimo, pajamų apskaitą.

4.2. Lietuvos nacionalinė filharmonija

Lietuvos nacionalinė filharmonija (toliau – Filharmonija), tvarkydama ilgalaikio turto, gautų pajamų už paslaugas, atsiskaitymų su valstybės biudžetu apskaitą, nesivadovavo tai reglamentuojančiais teisės aktais, todėl nustatytos klaidos buhalterinėje apskaitoje ir finansinėje atskaitomybėje. Nebuvo galima nustatyti pastatų vertės – 184,7 tūkst. Lt teisingumo, taip pat ir patvirtinti finansinėje atskaitomybėje nurodytą ilgalaikio turto, ilgalaikio turto fondo ir ilgalaikio turto nusidėvėjimo duomenų teisingumo.

Filharmonija klaidingai apskaitė avansu gautą sumą, todėl finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodytos biudžetinių įstaigų pajamos ir atsiskaitymai su biudžetu. Dėl dalies neapskaitytų išlaidų, taip pat dėl neteisingai apskaitytų išlaidų finansinėse ataskaitose neteisingai nurodytos kasinės ir faktinės išlaidos.

Valstybinio audito metu negalėjome patvirtinti dalies finansinėse ataskaitose nurodytų kitų paslaugų faktinių ir kasinių išlaidų – 123,5 tūkst. Lt, nes nebuvo gautas patvirtinimas, kad tokios išlaidos turėjo būti padarytos iš kitoms paslaugoms skirtų asignavimų.

Pokyčiai audito metu ir po jo

1. Lietuvos nacionalinė filharmonija pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą, kai kurios rekomendacijos įgyvendintos, o kitos numatomos įgyvendinti nuo 2007 m. rugsėjo 1 d. iki 2007 m. gruodžio 31 d.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas (2005-12-22 Nr. X-468 redakcija), 17 str. 2 d. ir 18 str. 1 d. 1, 3, 5 ir 7 p.

4.3. Kultūros ministerijos strateginio planavimo ir vykdomos programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vertinimas (veiklos auditas)

Valstybės kontrolė, išnagrinėjusi Kultūros ministerijos strateginio planavimo procesą ir institucinės programos „Visuomenės informacinis aprūpinimas“ vykdymą, nustatė:

- Programos uždavinių formuluotės ir vertinimo kriterijai dažnai buvo formalūs ir nesuteikė informacijos, kokių rezultatų Ministerija siekia 2005 m. vykdydama konkrečias Programos priemones, kaip bus įvertintos veiklos sąnaudos, nauda ir rezultatai.
- Nebuvo užtikrintas tinkamas atsiskaitymas už valstybės biudžeto lėšų (4 355 tūkst. Lt) panaudojimą bibliotekų fondams komplektuoti.
- Ministerija, skyrusi 1 622 tūkst. Lt knygų leidybos projektams remti, nepakankamai kontroliavo sutartinių įsipareigojimų vykdymą.
- Asignavimų planavimas (2003–2005 m.) vykdomas neužtikrinant tolygaus Vyriausybės patvirtintos Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo programos priemonių įgyvendinimo.
- Perskirstant tiek sutaupytas, tiek papildomai iš valstybės biudžeto gautas lėšas buvo nepakankamai atsižvelgiama į investicijų projektų vertinimo prioritetus.
- 2006 m. Ministerija skyrė valstybės biudžeto lėšas lietuvių literatūros sklaidos, dalyvavimo knygų mugėse projektams, netaikydama Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų.

Valstybės kontrolė rekomendavo reglamentuoti strateginio planavimo procesą; rengiant Ministerijos strateginį veiklos planą aiškiai apibrėžti siektinus veiklos rezultatus; Programos stebėseną organizuoti taip, kad būtų užtikrintas išsamios informacijos surinkimas, atsiskaitymas už veiklos rezultatus; užtikrinti, kad valstybės biudžeto lėšos būtų skiriamos vadovaujantis teisės aktais; užtikrinti nustatytų prioritetų laikymąsi.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Audito metu Ministerija parengė tvarką, užtikrinsiančią tinkamą atsiskaitymą už lėšas, skirtas bibliotekoms. Kai kurios rekomendacijos įgyvendintos (reglamentuotas strateginio planavimo procesas), kitos – įgyvendinamos (peržiūrimos Programos vertinimo kriterijų formuluotės, renkami ir analizuojami kultūros srities statistiniai rodikliai, tobulinama Programos stebėseną). Tolesnis rekomendacijų įgyvendinimas stebimas.

5. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

14 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	906 874,5

Šaltinis – Valstybinio audito išvada. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai (toliau – Ministerija) pavaldi įstaiga Neįgaliųjų reikalų departamentas, pažeisdamas Biudžeto sandaros įstatymo ir Biudžetinių įstaigų įstatymo nuostatas, per 2006 m. sausio – vasario mėn. ūkio subjektams be asignavimų valdytojo patvirtintos išlaidų sąmatos pervedė 2 299 tūkst. Lt, nesudaręs sutarčių su ūkio subjektais – 8 523 tūkst. Lt. Be to, Europos socialinio fondo agentūros paramos fondui užimtumo didinimo programai vykdyti pervedė 4 685 tūkst. Lt, nors šis fondas nėra pavaldi įstaiga, o pagal Labdaros ir paramos fondų įstatymo nuostatas paramos fondui draudžiama vykdyti valstybės ir savivaldybių, jų institucijų ar pareigūnų bei valstybės tarnautojų viešojo administravimo funkcijas.

Ministerijai pavaldžioje įstaigoje nustatyta klaidų ir neatitikimų, kurie daro įtaką finansinės atskaitomybės duomenims.

Neįgaliųjų reikalų departamentas, nesilaikydamas Biudžetinių įstaigų įstatymo reikalavimų, skirtus asignavimus investiciniam projektui „Gestų kalbos mokymo kabinetų įrengimas kurčiųjų reabilitacijos centruose ir mokyklose“ naudojo ne pagal nustatyta tvarka patvirtintą išlaidų sąmatą.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Ministro įsakymu patvirtintas rekomendacijų įgyvendinimo planas, kuriame numatytos priemonės joms įgyvendinti. Kai kurie siūlymai iš dalies įgyvendinti – parengti teisės aktų projektai. Apie rekomendacijų įgyvendinimą Ministerija turi pateikti informaciją iki 2007 m. rugsėjo 30 d.

5.1.1. Moksleivių nemokamo maitinimo organizavimas (veiklos auditas)

Audito metu nustatyta, kad moksleivių nemokamo maitinimo organizavimui buvo apskaičiuotas per didelis valstybės biudžeto lėšų poreikis 2005–2006 metams, nes: nebuvo parengtos ir patvirtintos moksleivių nemokamo maitinimo lėšų poreikio apskaičiavimo metodikos; mažas pajamas turinčių šeimų moksleivių nemokamo maitinimo organizavimo bendrojo lavinimo mokyklose tvarkoje pateiktos sąvokos nebuvo aiškiai apibrėžtos; nebuvo aiškiai reglamentuota lėšų, skirtų maitinimui mokyklose organizuojamose dieninėse vasaros poilsio stovyklose, naudojimo tvarka; nereglamentuota, kas sudaro maisto gamybos išlaidas ir nenustatyti kriterijai 2005–2006 metais skiriant maisto gamybos išlaidoms ketvirtadalį visų maitinimui skirtų lėšų.

Įsigaliojus Socialinės paramos mokiniams įstatymui ir poįstatyminiams teisės aktams, neišsprendžiamos mokinių nemokamo maitinimo administravimo problemos: steigėjai turės galimybę mokiniams nemokamą maitinimą kai kuriais atvejais skirti pagal skirtingus kriterijus, taikyti skirtingą nemokamo maitinimo dienos išlaidų normą vienam mokiniui; neapibrėžta sąvoka „produktas“ gali būti suprantama skirtingai; vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 3 dalies nuostatomis, savivaldybės tarybos negali administruoti mokinių nemokamo maitinimo ir vykdyti nustatytų pareigų; nenustatytas konkretus savivaldybės administravimo subjektas, kuris turi priimti sprendimą dėl nemokamo maitinimo mokiniams skyrimo; mokyklos steigėjas (asignavimų valdytojas) negali vykdyti kito mokyklos steigėjo (asignavimų valdytojo) sprendimo dėl mokiniui nemokamo maitinimo skyrimo, nes valstybės biudžeto asignavimų valdytojai privalo užtikrinti paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą (Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1 d. 7 p.); priėmus sprendimą dėl socialinės paramos mokiniui nutraukimo, toliau ją teikti (iki mėnesio pabaigos) yra netikslinga, nes paramos gavėjas privalo grąžinti neteisėtai gautos paramos dydžio pinigines lėšas; įstatymo nuostata organizuoti mokinių nemokamą maitinimą pagal mokinių amžiaus grupes praktikoje gali būti neįgyvendinta.

Atsižvelgdami į audito rezultatus ir siekdami užtikrinti valstybės biudžeto lėšų, skiriamų mokinių nemokamam maitinimui, tinkamą planavimą ir efektyvų panaudojimą bei mokinių nemokamo maitinimo organizavimą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateikėme rekomendacijas minėtiems klausimams spręsti.

Pokyčiai audito metu ir po jo

1. Valstybės biudžeto lėšų poreikio mokinių nemokamam maitinimui planavimo bei jų paskirstymo ir Valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodikose pateikta klaidinga lėšų poreikio išlaidoms už produktus apskaičiavimo formulė patikslinta.
2. Ministerija 2007-06-15 pateikė informaciją apie įstatymo projekto siūlomus pakeitimus, kurie parengti atsižvelgiant į Valstybės kontrolės rekomendacijas.
3. Ministerija patikslino Valstybės biudžeto lėšų poreikio mokinių nemokamam maitinimui planavimo bei jų paskirstymo metodiką, kuria vadovaujasi apskričių viršininkų administracijos bei Švietimo ir mokslo ministerija, planuodamos šiam tikslui valstybės biudžeto lėšas.
4. Ministerija patikslino Valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodiką, kuria vadovaujasi savivaldybių administracijos, planuodamos valstybės biudžeto lėšas mokinių nemokamam maitinimui ir aprūpinimui mokinio reikmenimis.

6. Susisiekimo ministerija ir jos valdymo sritis

15 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Susisiekimo ministerija	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	183 464,3
<i>Susisiekimo ministerijos valdymo sritis</i>					
Transporto investicijų direkcija	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	241 657,5
Pasienio kontrolės punktų direkcija	Neaudituoja	Sąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	59 914,8

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

6.1. Pasienio kontrolės punktų direkcija

Pasienio kontrolės punktų direkcija (toliau – Direkcija) buhalterinę apskaitą tvarkė nesivadovaudama Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklėmis ir valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacija, todėl padarė klaidų finansinėje atskaitomybėje. Direkcija už Smėlynės pasienio kontrolės punkte suremontuotos kelio dangos (ne savo turtas) darbus rangovui nepagrįstai sumokėjo valstybės biudžeto lėšų ir jas priskyrė ilgalaikio materialiojo turto remonto išlaidoms.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Direkcija pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą, kuriame numatyta įgyvendinimo terminas – 2007 m. gruodžio 31 d. Šešias rekomendacijas iš dešimties pateiktų Direkcija jau įgyvendino.

7. Sveikatos apsaugos ministerija ir jos valdymo sritis

16 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lešų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Sveikatos apsaugos ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	216 480,9
<i>Sveikatos apsaugos ministerijos valdymo sritis</i>					
Valstybinė ligonių kasa	Ribotos apimties auditas	Besąlyginė	Ribotos apimties auditas	Besąlyginė	844 669,0

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

Sveikatos apsaugos ministerija (toliau – Ministerija) ilgalaikio turto apskaitą tvarkė, nesivadovaudama Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių reikalavimais, todėl valstybinio audito metu buvo negalima patvirtinti, ar finansinėje atskaitomybėje nurodyti 95 mln. Lt ilgalaikio turto ir 18 mln. Lt ilgalaikio turto nusidėvėjimo likučiai yra tikri ir teisingi.

Be to, buvo negalima patvirtinti, ar finansinėje atskaitomybėje atsiskaitymų su debitoriais ir kreditoriais 0,9 mln. Lt suma yra tikra ir teisinga, nes Ministerijai pavaldi įstaiga Farmacijos departamentas su skolininkais nesuderino tarpusavio atsiskaitymų. Daugelis skolininkų suderinimo aktuose nurodė, kad skolinių įsipareigojimų su šiuo Departamentu neturi.

Ministerija neįgyvendino ankstesnių metų rekomendacijų dėl turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo, nes patikėjimo teise valdomas ir sveikatos priežiūros viešosioms įstaigoms naudoti pagal panaudos sutartis perduotas ilgalaikis turtas buvo nuomojamas. Dalis viešųjų įstaigų šio turto nuomos pajamų nepervedė į Sveikatos apsaugos ministerijos nurodytą sąskaitą, todėl yra rizika, kad valstybės biudžetas negauna pajamų už valstybei nuosavybės teise priklausančio turto nuomą.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Sveikatos apsaugos ministerija 2007-09-07 raštu pateikė Valstybės kontrolės rekomendacijų įgyvendinimo planą, kuriame numatytas jų įgyvendinimo terminas 2007 m. gruodžio 31 d.

8. Švietimo ir mokslo ministerija

17 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Švietimo ir mokslo ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	753 021,6

Šaltinis – Valstybinio audito išvada. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

Kai kurios Švietimo ir mokslo ministerijai (toliau – Ministerija) pavaldžios įstaigos neteisingai tvarkė buhalterinę apskaitą ir finansinėje atskaitomybėje nurodė 2,9 mln. Lt sumažintus ilgalaikio turto ir trumpalaikio materialiojo turto, pavidimų lėšų, lėšų, gautų už prekes ir paslaugas, įnašų į viešųjų įstaigų dalininkų kapitalą, įvairių atsiskaitymų (už socialinio draudimo įmokas, atsiskaitymų su biudžetu, atsiskaitymų už pavidimų lėšas, atsiskaitymų su darbuotojais pagal darbo užmokestį, atsiskaitymų su kitais debitoriais ir kreditoriais) likučius.

Dalis ministerijai pavaldžių įstaigų neteisingai skaičiavo ilgalaikio turto nusidėvėjimą; teisės aktų nustatyta tvarka neapskaitė arba neteisingai apskaitė pagal panaudos sutartis naudojamą ilgalaikį turta; finansinėje atskaitomybėje nenurodė nepanaudoto ir negražinto į valstybės biudžetą lėšų likučio; neteisingai nurodė pervedamas lėšas nepavaldžioms biudžetinėms įstaigoms ir kitiems subjektams pavidimams vykdyti; neapskaitė dalies specialiųjų programų išlaidų, todėl finansinėse ataskaitose įrašytų panaudotų asignavimų 0,3 mln. Lt mažiau.

Dėl audito metu nustatytų reikšmingų teisės aktų pažeidimų vadovaujantis Valstybės kontrolės įstatymu⁴⁵ priimtas sprendimas, kuriuo švietimo ministrui nurodyti teisės aktų pažeidimai. Juos padariusius asmenis traukti tarnybos (drausminėn) atsakomybėn.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Ministerija pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą, kuriame nurodyta, kad kai kurios pavaldžios įstaigos sutvarkė pajamų, pavidimų lėšų, kompensuotų nuompinigių, kasinių ir faktinių išlaidų, ilgalaikio turto ir nematerialiojo turto apskaitą. Kai kurias rekomendacijas Ministerija numato įgyvendinti iki 2007 m. spalio 15 d.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo (2005-12-22 Nr. X-468 redakcija) 17 str.2 d. ir 18 str. d. 1 ir 3 p..

9. Teisingumo ministerija ir jos valdymo sritis

18 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Teisingumo ministerija	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	80 859,6
<i>Teisingumo ministerijos valdymo sritis</i>					
Kalėjų departamentas prie Teisingumo ministerijos	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	171 477,1

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

9.1. Kalėjų departamentas

Kalėjų departamento finansinėje atskaitomybėje neteisingi kai kurių sąskaitų likučiai, nes nenurodyti pavaldžių įstaigų (Šiaulių regiono pataisos inspekcijos, Kauno regiono pataisos inspekcijos ir Pravieniškių 3-ųjų pataisos namų) apskaityti įsigyto turto, pinigų, sukauptų išlaidų, gauto finansavimo, gautinų ir mokėtinų lėšų likučiai, susidarę šioms įstaigoms įgyvendinant Europos Sąjungos lėšomis remiamus projektus.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Kalėjų departamento direktoriaus įsakymu patvirtintas rekomendacijų įgyvendinimo planas, kuriame numatyti rekomendacijų įgyvendinimo terminai – iki 2008 m. sausio 1 d.

Kalėjų departamentas finansinėje atskaitomybėje 2007-06-30 (balanse) ištaisė neatitikimus ir nurodė teisingus lėšų likučius.

9.2. Valstybės garantuojamos pirminės teisinės pagalbos teikimas ir civilinės būklės aktų registravimas (veiklos auditas)

Valstybės garantuojamos pirminės teisinės pagalbos teikimas ir civilinės būklės aktų registravimas yra valstybinės (perduotos savivaldybėms) funkcijos, kurių atlikimą valstybiniu lygiu reguliuoja Teisingumo ministerija. Savivaldybėms iš valstybės biudžeto šioms funkcijoms atlikti skiriama specialioji tikslinė dotacija: pirminei teisei pagalbai 2005 m. ir 2006 m. buvo skirta po 2,6 mln. Lt., o civilinės būklės aktams registruoti 2005 m. – 7,1 mln. Lt, 2006 m. – 8,1 mln. Lt.

Valstybės kontrolė vertino, ar šioms valstybinėms funkcijoms vykdyti savivaldybėms lėšos skiriamos ir jų poreikis skaičiuojamas teisingai ir ar paslaugų teikimas organizuojamas ir administruojamas vadovaujantis efektyvumo ir ekonomiškumo principais.

Valstybės garantuojamą pirminę teisinę pagalbą turi teisę gauti visi Lietuvos Respublikos piliečiai, kad galėtų tinkamai ginti pažeistas ar ginčijamas savo teises ir įstatymų saugomus interesus.

Viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų kompanijos „Baltijos tyrimai“ 2006 m. atliktos Lietuvos gyventojų apklausos duomenimis, net 59 proc. apklaustųjų nėra girdėję apie pirminę teisinę pagalbą. Pagal Teisingumo ministerijos duomenis, pirminė teisinė pagalba 2006 m. buvo suteikta 30 636, o per 2005 m. 8 mėnesius (gegužės–gruodžio mėn.) – 20 349 pareiškėjams. Statistiniu požiūriu 100 gyventojų tenkantis suteiktų pirminės teisinės pagalbos paslaugų skaičius kai kuriose savivaldybėse skiriasi daugiau kaip 100 kartų, nors savivaldybėms bazinė lėšų suma iš valstybės biudžeto šiai funkcijai buvo skirta, atsižvelgiant į savivaldybės teritorijos gyventojų skaičių. Taip pat apie 30 kartų (nuo 27 iki 870 Lt) skiriasi ir pirminės teisinės pagalbos teikimo vienam pareiškėjui kaštai atskirose savivaldybėse, nes, pasirinkdamos konkretų pirminės teisinės pagalbos teikimo būdą, savivaldybės nepakankamai analizavo ir vertino pirminės teisinės pagalbos alternatyvių teikimo būdų efektyvumą ir ekonomiškumą.

Pirminei teisei pagalbai teikti 2005 m. ir 2006 m. buvo apskaičiuotas per didelis lėšų poreikis. Savivaldybės nepanaudotas specialios tikslinės dotacijos pirminei teisei pagalbai teikti lėšas (2005 m. – beveik 1 mln. Lt (37,6 proc.), o 2006 m. – 0,3 mln. Lt (12,4 proc.) perskirstė ir panaudojo bendroms savivaldybių reikmėms, nesusijusioms su šios funkcijos atlikimu, nes 2006 m. valstybės biudžeto įstatymo 3 str. nuostatos leido tai daryti.

Teisingumo ministerijos patvirtinta lėšų apskaičiavimo metodika, kuri reglamentavo lėšų poreikio apskaičiavimo tvarką ir šių lėšų naudojimo paskirtį, neužtikrino realaus ir pagrįsto šiai funkcijai atlikti lėšų poreikio apskaičiavimo, taupaus valstybės biudžeto lėšų naudojimo ir neskatino savivaldybių ieškoti pačių efektyviausių šios funkcijos įgyvendinimo būdų. Mūsų nuomone, nustatant lėšų poreikį nepakankamai įvertinamas pirminės teisinės pagalbos teikimo rezultatyvumas, todėl lėšos skiriamos pirminės teisinės pagalbos procesui, o ne rezultatams finansuoti.

Civilinės būklės aktų įrašų visuose civilinės metrikacijos skyriuose 2005 m. buvo atlikta 131 455, 2006 m. – 133 657. Rinkliavų įstatymo nustatyta tvarka, registruojant civilinės būklės aktus, taip pat ištaisant ir keičiant aktų įrašus imama valstybės rinkliava, kuri įskaitoma į savivaldybių biudžetą. Dėl nepakankamo teisinio reglamentavimo surinkta valstybės rinkliava už civilinės būklės aktų registravimą daugumoje savivaldybių nebuvo naudojama šiai funkcijai atlikti, o tai didino valstybės biudžeto lėšų poreikį. Jei valstybės rinkliavos lėšos būtų naudojamos civilinės būklės aktų registravimo funkcijai vykdyti, pagal mūsų skaičiavimus šešioms savivaldybėms bendras valstybės biudžeto lėšų poreikis sumažėtų net 30 proc. Teisingumo ministerijos nustatytos Civilinės būklės aktų registravimo funkcijai atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos nuostatos

nesuderintos su Vietos savivaldos įstatymu ir neužtikrina realaus ir pagrįsto šiai funkcijai atlikti lėšų poreikio apskaičiavimo, todėl sudaromos prielaidos netaupiai naudoti valstybės biudžeto lėšas.

Valstybinio audito ataskaitoje Teisingumo ministerijai pateiktos rekomendacijos dėl teisės aktų, reglamentuojančių valstybės garantuojamos pirminės teisinės pagalbos teikimą ir civilinės būklės aktų registravimą, tobulinimo ir šių paslaugų teikimo gyventojams gerinimo bei stebėsenos ir kontrolės funkcijų stiprinimo.

Pokyčiai po audito

Apie rekomendacijų įgyvendinimą Teisingumo ministerija turi pranešti iki 2007 m. spalio 8 d.

10. Ūkio ministerija

19 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Ūkio ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	440 390,8

Šaltinis – Valstybinio audito išvada. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

10.1. Ūkio ministerija

Pokyčiai po audito

Ūkio ministerija pateikė rekomendacijų dėl rizikos, naudojant informacines technologijas, sumažinimo įgyvendinimo planą. Ministerija dvi iš keturių rekomendacijų jau įgyvendino.

10.2. Valstybinės pavojingų atliekų tvarkymo programos vykdymo vertinimas (veiklos auditas)

Valstybės kontrolė, suprasdama pavojingų atliekų tvarkymo svarbą visuomenei ir norėdama įvertinti pasiektą pažangą šioje srityje, atliko ankstesnio audito ataskaitose pateiktų rekomendacijų, kuriomis buvo siekiama paspartinti pavojingų atliekų tvarkymo sistemos kūrimą ir padidinti jos efektyvumą, įgyvendinimo valstybinį auditą.

Audito metu Ūkio ministerijoje, kuri koordinuoja valstybinių pavojingų atliekų tvarkymo programų vykdymą, nustatėme:

- naujoji pavojingų atliekų tvarkymo programa 2006–2008 metams neturi tarpinstitucinės programos statuso, o tai neužtikrina pavojingų atliekų tvarkymo programos stebėsenos ir atsiskaitymo už priemonių vykdymą kontrolės;

- aiškios sąveikos tarp pavojingų atliekų tvarkymo programos koordinatoriaus ir jos vykdytojų nebuvimas bei nepakankamas institucijų atsakomybės reglamentavimas gali daryti neigiamą įtaką programos įgyvendinimo rezultatams.

Įvertinę UAB „Toksika“ reorganizaciją, nustatėme, kad toks sprendimas turėjo teigiamos įtakos priimamų ir sutvarkomų pavojingų atliekų kiekio augimui. UAB „Toksika“ verslo plane numatytų pavojingų atliekų tvarkymo (sutvarkymo) problemų sprendimas daugiausia priklauso nuo Aplinkos ir Ūkio ministerijų veiksmų, todėl verslo planas gali būti tik iš dalies įgyvendintas.

Šiuo metu ES finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšomis vykdomas pavojingų atliekų tvarkymo projektas turėtų sudaryti prielaidas išspręsti ilgalaikio pavojingų atliekų saugojimo ir jų utilizavimo problemas. Projekte numatytas Aukštakių odos pramonės sąvartyno, pesticidais užterštų teritorijų, dirvožemio ir sandėlių bei pavojingų atliekų iš bankrutavusių įmonių sutvarkymo vykdymas iš ES ir Valstybės biudžeto lėšų rodo, kad principas „teršėjas moka“ dar nėra visiškai įgyvendinamas. Tačiau šių, anksčiau susidariusių ir sukauptų pavojingų atliekų sutvarkymas turėtų sudaryti prielaidas principo „teršėjas moka“ įgyvendinimui ateityje.

Audito metu pastebėjome:

- pavojingų atliekų tvarkymo licencijos buvo išduodamos nesilaikant licencijavimo taisyklių reikalavimų, o esama licencijų registravimo tvarka neužtikrina licencijų ir dokumentų, pateiktų joms gauti, tinkamos apskaitos ir saugojimo reikalavimų.
- Aplinkos ministerija įvykdė rekomendacijas dėl pavojingų atliekų apskaitos formos papildymo, pavojingų atliekų kodų susiejimo su pavadinimais ir pavojingų atliekų judėjimo kontrolės užtikrinimo, tačiau pavojingų atliekų apskaitos problemų iki galo neišsprendė ir iki 2007 m. visuomenės neinformavo, kiek ir kokių atliekų Lietuvoje buvo 2005 m. gruodžio 31 d.
- dar egzistuoja pavojingų atliekų apskaitos, licencijų pavojingų atliekų tvarkymui išdavimo ir jų apskaitos problemos.

Ūkio ministerijai rekomendavome spręsti pavojingų atliekų tvarkymo programos statuso klausimą, koordinuojant ir kontroliuojant programos priemonių įgyvendinimą, aiškiai apibrėžti ministerijos ir programos priemonių vykdytojų funkcijas, jų paskirstymą ir atsakomybės lygį. Taip pat pasiūlėme reglamentuoti, įgyvendinant programą, dalyvaujančių institucijų atsiskaitymo tvarką, numatant šių institucijų atskaitomybę ir atsakomybę už programos priemonių vykdymo rezultatus ir atsakingų vykdytojų atsiskaitymą pagal strateginio planavimo metodikoje nustatytą tvarką. Aplinkos ministerijai pasiūlėme užtikrinti, kad visuomenė būtų tinkamai informuojama apie Lietuvoje esančius pavojingų atliekų kiekius, o Aplinkos apsaugos inspekcijai – atitinkamų skyrių nuostatuose bei darbuotojų pareigybių aprašymuose numatyti jų pareigas bei atsakomybę išduodant,

koreguojant, sustabdant galiojimą, panaikinant galiojimo sustabdymą bei panaikinant pavojingų atliekų tvarkymo licencijas.

Pokyčiai po audito

Ūkio ministerijos prašymu Finansų ministerija suteikė Valstybinei pavojingų atliekų tvarkymo programai tarpinstitucinės programos kodą. Ministerija rengia programą vykdančių ir joje dalyvaujančių institucijų atsiskaitymo tvarką. Ūkio ministerijos 2008 m. strateginiame veiklos plane išskirta atskira gamyboje ir kitoje ūkinėje veikloje susidarančių gamybos atliekų prevencijos ir tvarkymo programa, kurioje detaliau atspindėtos Valstybinės pavojingų atliekų tvarkymo programos priemonės.

Aplinkos ministras patvirtino rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą. Rekomendacijas numatyta įgyvendinti iki 2008 m. birželio 30 d.

11. Užsienio reikalų ministerija

20 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Užsienio reikalų ministerija	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	231 609,9

Šaltinis – Valstybinio audito išvada. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

Diplomatinėse atstovybėse nesilaikoma finansų ministro patvirtintos Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos, nes pagal laikinąsias ir terminuotas darbo sutartis darbo užmokestis mokamas ne iš darbo užmokesčiui numatytų lėšų.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Parengtas Valstybės kontrolės pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo planas.

12. Vidaus reikalų ministerija ir jos valdymo sritis

21 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Vidaus reikalų ministerija	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	382 130,2
<i>Vidaus reikalų ministerijos valdymo sritis</i>					
Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos	Neauditauta	Besąlyginė	Neauditauta	Besąlyginė	180 267,5
Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	598 560,4

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

12.1. Vidaus reikalų ministerija

Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Ministerija) audito rezultatai rodo, kad padaryta pažanga tvarkant apskaitą ir sudarant finansinę atskaitomybę. Šiais metais apie Ministerijos finansinę atskaitomybę ir kitas ataskaitas bei apie valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisėtumą pareikšta besąlyginė nuomonė, tuo tarpu atlikus 2005 m. valstybinį auditą buvo pareikšta sąlyginė nuomonė.

12.2. Policijos departamentas

Kai kurios Policijos departamentui (toliau – Departamentas) pavaldžios įstaigos, tvarkydamos buhalterinę apskaitą ir sudarydamos finansinę atskaitomybę, nesilaikė tai reglamentuojančių teisės aktų ir padarė klaidų, kurios turėjo įtakos 2006 m. suvestinės atskaitomybės duomenims.

Vilniaus miesto vyriausiasis policijos komisariatas (toliau – Vilniaus m. VPK) 2004 m. iš Vilniaus m. savivaldybės perėmė nekilnojamąjį turtą (pastatus), kuris nesivadovaujant tuo metu galiojusios Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos reikalavimais, apskaitytas ir nurodytas finansinėje atskaitomybėje likutine verte. 2006 m. Lietuvos policijos logistikos centrui perduoti du pastatai, kurie taip pat apskaityti ir nurodyti finansinėje atskaitomybėje likutine verte. Tokiu būdu, Departamento finansinėje atskaitomybėje ilgalaikio turto likutis 1,8 mln. Lt nurodytas mažesnis.

Vilniaus m. VPK, nesilaikydamas Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių, transporto išlaikymo faktines išlaidas apskaitė ir nurodė finansinėje atskaitomybėje kartu su gautomis pavedimų ir paramos lėšomis. Todėl Departamento sudarytoje finansinėje atskaitomybėje transporto išlaikymo faktinės išlaidos nurodytos 371,4 tūkst. Lt didesnės.

Departamentui 2006-12-28 pervesta 1 487,6 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų, iš kurių iki metų pabaigos panaudota tik 1,1 tūkst. Lt. Likusieji valstybės biudžeto asignavimai (1 486,5 tūkst. Lt) pervesti į Departamento deponitinę sąskaitą. Asignavimai buvo numatyti mokėti socialinėms išmokoms, tačiau teisės aktai (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija) dėl jų mokėjimo iki šiol nepriimti.

Pažeisdamas Biudžeto sandaros įstatymą, Departamentas nepanaudotų asignavimų 1 486,5 tūkst. Lt iki 2007 m. sausio 10 d. negražino į valstybės biudžetą, o sugražino tik 2007 m. kovo ir balandžio mėnesiais.

Pokyčiai po audito

Policijos generalinis komisaras patvirtino rekomendacijų įgyvendinimo planą.

13. Žemės ūkio ministerija ir jos valdymo sritis

22 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Žemės ūkio ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	2 037 359,5
<i>Žemės ūkio ministerijos valdymo sritis</i>					
Nacionalinė mokėjimo agentūra	Neauditauta	Sąlyginė	Neauditauta	Sąlyginė	45 188,6

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrole.lt>

13.1. Žemės ūkio ministerija

Žemės ūkio ministerijoje (toliau – Ministerija) ir jai pavaldžiose įstaigose nustatyta buhalterinės apskaitos klaidų ir neatitikimų, kurie daro įtaką finansinės atskaitomybės duomenims.

Ministerijos buhalterinėje apskaitoje, nesilaikant valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų ekonominės klasifikacijos kodų, neteisingai nurodyta padarytų 4,2 mln. Lt Specialiosios kaimo rėmimo programos kasinių ir faktinių išlaidų. Todėl pateikti neteisingi duomenys finansinėse ataskaitose.

Ministerija, sudarydama finansinę atskaitomybę, nepakankamą dėmesį skyrė pavaldžių įstaigų finansinių ataskaitų analizei ir neužtikrino finansinės atskaitomybės sudarymo teisingumo.

Ministerijai pavaldi įstaiga Lietuvos valstybinis žuivaisos ir žuvininkystės tyrimų centras apskaitą tvarkė nesivadovaudamas biudžetinių įstaigų apskaitą reglamentuojančiais teisės aktais, ir tai turėjo įtakos Valstybės kontrolės nuomonei apie finansines ataskaitas. Dėl šios įstaigos netinkamo apskaitos tvarkymo buvo pasisakyta ir vertinant 2005 m. finansines ataskaitas.

Pokyčiai audito metu ir po jo

1. Žemės ūkio ministrės įsakymu patvirtintas finansinės ir suvestinės atskaitomybės sudarymo ir pateikimo aprašas. Ministerija apie rekomendacijų įgyvendinimą turi pateikti informaciją iki 2007-10-01.
2. Valstybinis žuivaisos ir žuvininkystės tyrimų centras kai kurias rekomendacijas įgyvendino, o dėl kitų – patvirtintas planas, kuriame numatytas rekomendacijų įgyvendinimo terminas iki 2007 m. gruodžio 28 d.

13.2. Nacionalinė mokėjimo agentūra

Nacionalinė mokėjimo agentūra (toliau – Agentūra), nesilaikydama Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių reikalavimų, Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos, už įsigytą trumpalaikį turtą (kurių įsigijimo vertė mažesnė negu 500 Lt) apmokėjo iš valstybės investicijų programai – turtui įsigyti skirtų lėšų, nors turėjo apmokėti iš asignavimų išlaidoms. Todėl Agentūros finansinėje atskaitomybėje pateikta neteisinga informacija apie ilgalaikį turtą, t. y. jo vertė padidinta 820,8 tūkst. Lt.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Agentūra pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą, kuriame nustatytas įgyvendinamo terminas iki 2007 m. spalio 31 d. Rekomendacijos įgyvendinamos.

14. Apskričių viršininkų administracijos

23 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
1	2	3	4	5	6
Alytaus apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	30 196,7
Kauno apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	81 539,0
Klaipėdos apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	75 255,4
Marijampolės apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	31 673,5
Panevėžio apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	53 584,7
Šiaulių apskrities	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	78 081,9

viršinininko administracija					
Tauragės apskrities viršinininko administracija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	20 269,7
Telšių apskrities viršinininko administracija	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	31 253,9
Utenos apskrities viršinininko administracija	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	42 217,1
Vilniaus apskrities viršinininko administracija	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	109 973,6

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga
<http://www.vkontrolė.lt>

Valstybės kontrolė pažymi daugumos audituotų apskričių viršinininkų administracijų (toliau – Apskričių administracija) vadovų pažangą įgyvendinant audito metu pateiktas rekomendacijas, šalinant nustatytus trūkumus ir tobulinant valstybės biudžeto lėšų planavimo ir naudojimo vidaus kontrolės sistemą bei finansų valdymą.

Apibendrinant trejų metų valstybinių finansinių (teisėtumo) auditų Apskričių administracijose rezultatus, pažymėtina pasiekta pažanga Kauno, Marijampolės ir Tauragės apskričių administracijose, kurioms Valstybės kontrolės auditoriai 2004–2006 m. laikotarpiu neturėjo reikšmingų pastabų ir pateikė besąlygines išvadas. Teigiamas audito poveikis taip pat yra pastebėtas Šiaulių Apskrities administracijoje (2006 m. pareikšta besąlyginė išvada su dalyko pabrėžimo pastraipa).

Alytaus, Vilniaus, Klaipėdos, Panevėžio, Telšių apskričių administracijose negalėjome patvirtinti ar finansinėje atskaitomybėje nurodyti finansinio turto ir finansinio turto fondo likučių duomenys yra teisingi, ar juose nurodyti įnašai į viešųjų įstaigų dalininkų kapitalą, nes nebuvo pateikta dalininkų įnašų vertę patvirtinančių dokumentų ar kitų dokumentų, kuriais remiantis būtų galima nustatyti įnašų dydį.

14.1. Alytaus apskrities viršinininko administracija

Nesilaikydama Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių reikalavimų, viešajai įstaigai Druskininkų vaikų reabilitacijos sanatorijai „Saulutė“ Apskrities administracija, nepasirašiusi biudžeto lėšų naudojimo sutarties, skyrė 275,0 tūkst. Lt biudžeto lėšų programai „Vaikų, moksleivių ir suaugusiųjų ugdymas“ vykdyti.

Pokyčiai po audito

Apskrities viršinininko įsakymu patvirtintas rekomendacijų įgyvendinimo planas, dėl neapskaitytų įnašų į viešąsias įstaigas, kuriame nustatytas įgyvendinimo terminas iki 2007 m. rugsėjo 30 d.

14.2. Panevėžio apskrities viršinininko administracija

Apskrities administracija, pažeisdama teisės aktų reikalavimus, dalį (300 tūkst. Lt) Valstybės politikos įgyvendinimo programai skirtų asignavimų išlaidoms, panaudojo VŠĮ

„Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ ilgalaikiam nematerialiajam turtui (specialiajam planui kurti). Todėl finansinėje atskaitomybėje ir finansinėse ataskaitose pateikti neteisingi duomenys, metų pabaigoje liko neapskaitytas 300 tūkst. Lt vertės ilgalaikis nematerialusis turtas.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Apskritis administracija 2007 m. pirmame ketvirtyje apskaitė ilgalaikį nematerialųjį turtą.

14.3. Utenos apskrities viršininko administracija

Apskritis administracijai pavaldi biudžetinė įstaiga – Visagino pensionatas, vykdydamas investicinį projektą pensionato pastato pagrindiniame korpuse, rangovui sumokėjo iš valstybės biudžeto lėšų daugiau, negu faktiškai atlikta darbų. Todėl finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodyti ilgalaikio materialiojo turto, ilgalaikio turto fondo ir ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likučiai. Be to, negalėjome įvertinti Visagino pensionato darbuotojams sumokėtų 78,8 tūkst. Lt priedų teisėtumo.

Apskritis administracijai pavaldi biudžetinė įstaiga – Zarasų pensionatas naudojami žemės sklypu (Aušros g. 18, Zarasai) nesudariusi sutarties su apskrities viršininku dėl valstybinės žemės naudojimo ir šio žemės sklypo neapskaitė, todėl negalėjome patvirtinti finansinėje atskaitomybėje nurodyto išsinuomoto ilgalaikio turto likučio tikslumo ir teisingumo.

Pavaldžios įstaigos (Zarasų pensionatas, Aulelių vaikų globos namai, Dusetų specialioji mokykla) joms skirtus asignavimus (iš viso 20,9 tūkst. Lt) panaudojo ne programose nustatytiems tikslams įgyvendinti, o valstybės biudžeto asignavimų sąskaita privatiems asmenims buvo suteiktos komunalinės paslaugos.

Pokyčiai po audito

Pateiktas rekomendacijų įgyvendinimo planas, dalis rekomendacijų įgyvendinta, o kitoms nustatytas terminas iki 2008 m. sausio 1d.

14.4. Vilniaus apskrities viršininko administracija

Atsižvelgiant į tai, kad buhalterinėje apskaitoje nenurodytos arba nurodytos neteisingos dalies pastatų, statinių vertės, apskaitos registruose neužregistruoto ilgalaikio turto, nesant patvirtinančių dalies nebaigtos statybos ir ilgalaikio turto kūrimo dokumentų, negalėjome patvirtinti finansinėje atskaitomybėje nurodytų 214 553,5 tūkst.Lt (ilgalaikio materialiojo turto; ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo; ilgalaikio turto fondo) ir 8 380 tūkst. Lt (išsinuomoto ilgalaikio turto) likučių tikslumo ir teisingumo.

Apskritis administracijai pavaldi įstaiga Prūdiškių pensionatas nepateikė finansinėje atskaitomybėje nurodytus likučius pagrindžiančių dokumentų, negalėjome patvirtinti 1 123,3 tūkst. Lt (išlaidų iš biudžeto) ir 1 129,4 tūkst. Lt (kitų fondų) likučių teisingumo.

Apskritis administracija finansinėse ataskaitose nurodė 100,6 tūkst. Lt didesnes prekių ir paslaugų kasines ir faktines išlaidas, nes apmokėjo už kitų įstaigų bei žemėtvarkos skyriaus sunaudotą elektros energiją, vandenį, šildymą, kitas komunalines paslaugas, taip pat už administracijos švietimo centro ir žemėtvarkos skyriaus sunaudotus degalus.

Apskritis administracijai pavaldžios įstaigos, nesivadovaudamos Buhalterinės apskaitos įstatymo ir Biudžeto sandaros įstatymo nuostatomis, 2006 m. skirtus asignavimus panaudojo 2007 metų išlaidoms dengti, nesant faktines išlaidas pagrindžiančių apskaitos dokumentų.

Pokyčiai po audito

Apskritis administracija pateikė informaciją apie priimtas ir numatomas priimti priemones rekomendacijoms įgyvendinti. Pagal rekomendacijų įgyvendinimo planą jos bus įgyvendinamos nuo 2007 m. rugsėjo mėn. iki gruodžio mėn.

15. Prezidento kanceliarija, Seimo kanceliarija, Vyriausybės įstaigos ir kitos valstybės institucijos ir įstaigos

24 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija	Neaudituoja	Sąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	23 025,3
Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija	Neaudituoja	Besąlyginė	Ribotos apimties auditas	Besąlyginė	100 774,1
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	28 938,0
Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	60 105,1
Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	Neaudituoja	Atsisakyta pareikšti nuomonę	Neaudituoja	Atsisakyta pareikšti nuomonę	14 200,0
Draudimo priežiūros komisija prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	3 993,0
Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisija	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	3 678,1

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

15.1. Prezidento kanceliarija

Prezidento kanceliarija, tvarkydama apskaitą ir rengdama metinę finansinę atskaitomybę, nesivadovavo reglamentuojančiais teisės aktais – 2006 m. pabaigoje neuždarė sąskaitos „Kitų lėšų išlaidos“ (8 407,1 tūkst. Lt) ir dėl to balanse nurodė neteisingus 213 ir 232 sąskaitų likučius. Be to, neužtikrino sudarytų sutarčių su AB „Panevėžio statybos trestas“ ir UAB „Projektavimo ir restauravimo institutas“ vykdymo kontrolės ir per 0,6 mln. Lt sumokėjo daugiau, negu buvo numatyta sutartyse.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Ištaisyta 2007 m. I ketvirčio apskaitos registruose ir atskaitomybėje. Prezidento kanceliarijos kanclerio 2007-08-13 įsakymu Nr. 25A-220a patvirtintas Valstybės kontrolės rekomendacijų įgyvendinimo planas

15.2. Seimo kanceliarija

Seimo kanceliarija į depozitinę sąskaitą pervadė ir finansinėje atskaitomybėje parodė 287,2 tūkst. Lt daugiau darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų faktinių išlaidų, negu apskaičiuota valstybės tarnautojams neišmokėto darbo užmokesčio (apskaičiuota 60,2 tūkst. Lt, pervesta į depozitinę sąskaitą 347,4 tūkst. Lt).

Pokyčiai audito metu ir po jo

Seimo kanceliarija 2007 m. vasario 27 d. grąžino į valstybės biudžetą 287,2 tūkst. Lt.

15.3. Kūno kultūros ir sporto departamentas

Kūno kultūros ir sporto departamentas (toliau – Departamentas), išmokėdamas vienkartinės pinigines išmokas valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, nesivadovavo Valstybės tarnybos įstatymu, Vyriausybės nutarimu patvirtintu vienkartinių piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo ir mokėjimo tvarkos aprašu, Vyriausybės nutarimu patvirtinta biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarka ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis.

Departamentas įsigijo ilgalaikį nematerialųjį turtą iš asignavimų, skirtų kitoms paslaugoms, nesivadovaudamas Biudžeto sandaros įstatymo ir valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių nuostatomis.

Departamentui pavaldi įstaiga – Lietuvos olimpinis sporto centras, įsigydamas lizingo būdu lengvuosius automobilius, prisiėmė skolinius įsipareigojimus, nesilaikydamas Biudžeto sandaros įstatymo reikalavimų.

Pokyčiai po audito

Departamento generalinio direktoriaus įsakymu patvirtintas rekomendacijų įgyvendinimo planas. Pakeistas generalinio direktoriaus įsakymas dėl darbo užmokesčio mokėjimo tvarkos, kad būtų užtikrintas vienkartinį piniginių išmokų mokėjimas laikantis teisės aktų reikalavimų. Pavaldžios įstaigos Lietuvos olimpinio sporto centro direktorius įpareigotas įsigyjant ilgalaikį turtą, vadovautis Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis.

15.4. Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas

Departamentas buhalterinę apskaitą tvarkė ir finansinę atskaitomybę pateikė, nesivadovaudamas tai reglamentuojančiais teisės aktais ir taisyklėmis. Atsižvelgiant į tai, kad nėra visų ūkinius įvykius ir ūkines operacijas bei išlaidas pagrindžiančių apskaitos dokumentų, apskaitos registru, negalėjome patvirtinti, kad finansinėje atskaitomybėje pateikti duomenys yra teisingi.

Departamente nustatytos reikšmingos klaidos tvarkant apskaitą, kurios įtakojo, kad buvo atsisakyta pareikšti nuomonę dėl finansinės atskaitomybės:

- Ilgalaikio turto apskaitos registru duomenys neatitinka metinės finansinės atskaitomybės duomenų.
- Investicijų apskaita tvarkoma ne nuo statybų (rekonstrukcijos) pradžios, ne visos patirtos išlaidos nurodytos apskaitos registruose, nepateikti visi finansavimą pagrindžiantys dokumentai.
- Įnašas į bendrąją Baltarusijos ir Lietuvos įmonę „Lietuvių kultūros, švietimo ir informacijos centras“ Gervėčiuose apskaityti pavėluotai ir neteisingu JAV dolerio ir lito kursu.
- Įsigyjamas trumpalaikis turtas nepajamuojamas, o iškart nurašomas į išlaidas, nesurašant turto perdavimo aktų, apskaitos registruose trumpalaikio turto ir trumpalaikio turto fondo duomenys neatitinka pateiktų metinėse ataskaitose.
- Apskaitos registruose nenurodytas atsargų likutis, finansinėse ataskaitose – avansinis socialinio draudimo įmokų mokėjimas iš pavedimų lėšų, netvarkomi pavedimų lėšų, išlaidų iš biudžeto, kitų fondų apskaitos registrai.

Nesant išlaidas patvirtinančių dokumentų (viešųjų įstaigų ir Pelesos lietuvių vidurinės mokyklos – 1775,1 tūkst. Lt) ar pateikus užsienio kalba parengtus dokumentus (gimnazijų 1 356 tūkst. Lt), negalėjome patvirtinti, kad finansinėje ataskaitoje pateikta teisinga faktinių išlaidų suma.

Atsižvelgiant į tai, kad atsiskaitant už Užsienio lietuvių bendruomenių rėmimo programos faktines išlaidas patvirtinantys dokumentai, pateikti užsienio kalba ir užsienio valiuta, negalėjome patvirtinti, ar finansinėse ataskaitose faktinės išlaidos vykdant Departamento programas nurodytos teisingai.

Vadovaujantis Valstybės kontrolės įstatymu⁴⁶ priimtas sprendimas, kuriuo pasiūlyta Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Departamento generalinį direktorių Antaną Petrauską įstatymų nustatyta tvarka traukti tarnybos atsakomybėn. Departamento generalinis direktorius įpareigotas pašalinti sprendime nurodytus pažeidimus ir įstatymų nustatyta tvarka traukti asmenis, atsakingus už pažeidimų padarymą, tarnybos (drausminėn) atsakomybėn.

Nustačius aplaidaus apskaitos tvarkymo požymius, valstybinio audito dokumentai perduoti Generalinei prokuratūrai pagal kompetenciją.

Pokyčiai po audito

Departamento direktoriaus įsakymu patvirtintas rekomendacijų įgyvendinimo planas, kuriame numatyta įvykdymo data nuo 2007-10-01 iki 2008-01-01.

15.5. Narkomanijos prevencijos ir pagalbos organizavimas (veiklos auditas)

Seimo patvirtintoje Nacionalinėje narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programoje (toliau – Programoje) numatytas strateginis tikslas – sustabdyti ir mažinti narkomanijos plitimą, nustatyti ir įgyvendinti pagrindines valstybės politikos gaires ir veiklos kryptis narkomanijos prevencijos ir narkotikų kontrolės srityje, padidinti narkomanijos prevencijos veiksmingumą. Nuo 2004 m. savo veiklą pradėjo Narkotikų kontrolės departamentas prie Vyriausybės (toliau – Departamentas), kuris atsakingas už Programos priemonių koordinavimą.

Valstybės kontrolė atlikusi auditą nustatė:

- Nacionalinėje narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programoje numatyti tikslai ir uždaviniai, siektini rezultatai, tačiau vertinimo kriterijai nenumatyti. Departamento rengiamose ir Vyriausybės tvirtinamose kasmetinėse Programos priemonėse vertinimo kriterijai taip pat nenumatomi, todėl sudėtinga pagrįstai įvertinti, kaip vykdoma Programa ir jos uždaviniai.
- Lietuvoje 2005 m. registruotas 5371 asmuo, turintis priklausomybę nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų. Departamento skelbiami duomenys apie asmenis, sergančius priklausomybe nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų, yra nepakankamai išsamūs ir neatspindi bendro šių asmenų skaičiaus šalyje. Pagal skelbiamus statistinius duomenis per pastaruosius ketverius metus iš visų asmenų, priklausomų nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų, 20–25 proc. sudarytų asmenys, esantys įkalinimo įstaigose.
- Programos 2005 m. priemonės nebuvo pakankamai veiksmingos, kad sumažintų narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimą įkalinimo įstaigose. Kur kas

⁴⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas (2005-12-22 Nr. X-468 redakcija) 17 str. 2 d. ir 18 str. 1 d. 1, 3, 5 ir 7 p.

daugiau lėšų šioms priemonėms įgyvendinti numatyta 2006 m., dar daugiau planuojama skirti 2007 m.

Dėl kylančių socialinių problemų priklausomybės ligomis sergančiųjų sveikatos priežiūra yra valstybės remiama (nemokama) – skiriamos valstybės biudžeto lėšos priklausomybės ligų centrų veiklai, o iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto priklausomybės ligų komplikacijoms gydyti (būtinajai pagalbai) kitose gydymo įstaigose.

Audito ataskaitoje pateikėme priklausomybės ligų sveikatos priežiūros organizavimo, finansavimo modelio ir vertinimo (kontrolės) trūkumus. Šių ligų gydymo paslaugų teikimo koordinavimas šalies mastu nepakankamas. Priklausomybės ligų centrų finansavimas, kai neatsižvelgiama į teikiamų paslaugų kiekį, neskatina gydymo įstaigų gerinti paslaugų prieinamumo ir rezultatyvumo, neleidžia nustatyti, kiek valstybės biudžeto lėšų panaudota ambulatorinėms ar stacionarinėms gydymo paslaugoms, analizuoti ir prognozuoti paslaugų ir lėšų poreikį.

Rekomendacijas pateikėme Vyriausybei, Narkotikų kontrolės departamentui prie Vyriausybės, sveikatos apsaugos ministerijai.

Pokyčiai po audito

Departamentas informavo, kad rengdamas Vyriausybės nutarimo „Dėl Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programos įgyvendinimo 2008 metų priemonių patvirtinimo“ projektą, numatys priemonių vertinimo kriterijus. Likusios rekomendacijos rengiamasi įgyvendinti.

16. Mokslo ir studijų institucijos

25 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
1	2	3	4	5	6
Mykolo Romerio universitetas	Neaudituoja	Sąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	54 656,3
Vilniaus dailės akademija	Neaudituoja	Sąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	16 204,8
Muzikos ir teatro akademija	Neaudituoja	Neigiama	Neaudituoja	Sąlyginė	18 238,7
Vilniaus pedagoginis universitetas	Neaudituoja	Sąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	48 051,1
Kauno medicinos universitetas	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	53 775,8
Kauno technologijos universitetas	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	127 025,3
Lietuvos kūno kultūros akademija	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	14 230,2
Lietuvos veterinarijos	Neaudituoja	Sąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	14 043,3

akademija					
Vytauto Didžiojo universitetas	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	38 359,9
Lietuvos žemės ūkio universitetas	Sąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	43 510,0
Klaipėdos universitetas	Besąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	46 579,7
Šiaulių universitetas	Atsisakyta pareikšti nuomonę	Besąlyginė	Atsisakyta pareikšti nuomonę	Besąlyginė	43 962,5
Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės institutas	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	3 460,5
Lietuvos veterinarijos akademijos Veterinarijos institutas	Neaudituoja	Sąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	786,8

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrolė.lt>

16.1. Mykolo Romerio universitetas

Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas) buhalterinės apskaitos registruose nenurodytos dalies valdomų pastatų ir statinių vertės, todėl negalėjome patvirtinti ar finansinėje atskaitomybėje ilgalaikio turto ir ilgalaikio turto fondo likučiai yra teisingi. Atsižvelgiant į tai, kad atskiriems turto vienetams buvo taikomi neteisingi nusidėvėjimo normatyvai ir daliai valdomų, tačiau neapskaitytų pastatų ir statinių nebuvo skaičiuojamas nusidėvėjimas, negalėjome patvirtinti finansinėje atskaitomybėje ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nusidėvėjimo likučio teisingumo. Universitetas neteisingai apskaitė išpareigojimus biudžetui ir pajamas už komunalines paslaugas, neapskaitė pajamų ir išsiskolinimų už mokslą, metų pabaigoje neteisingai nurašė faktines išlaidas, todėl negalėjome patvirtinti tam tikrų finansinėje atskaitomybėje nurodytų duomenų teisingumo.

Dėl neapskaitytų dalies specialiosios programos išlaidų ir klaidingai apskaitytų nepatirtų šios programos išlaidų bei išmokėtų socialinių išmokų, finansinėse ataskaitose neteisingai nurodytos kasinės ir faktinės išlaidos.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Mykolo Romerio universitetas pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą, kai kurios rekomendacijos įgyvendintos. Gautos pajamos nuo 2007 m. apskaitomos teisingai.

16.2. Vilniaus dailės akademija

Vilniaus dailės akademija (toliau – Akademija) dalies patikėjimo teise valdomų pastatų neapskaitė, kitus pastatus apskaitė neteisinga verte, todėl negalėjome patvirtinti ar finansinėje atskaitomybėje nurodyti ilgalaikio turto, ilgalaikio turto fondo ir ilgalaikio turto nusidėvėjimo likučiai yra teisingi. Finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodyti kitų lėšų ir pavedimų lėšų likučiai, nes neteisingai apskaitytos gautos paramos lėšos.

Dėl neteisingai apskaitytų žemės sklypų negalėjome patvirtinti, kad išsinuomoto turto likutis finansinėje atskaitomybėje yra teisingas.

Akademija gautas pajamas panaudojo įstaigos reikmėms ne pagal specialiąją programą ir neapskaitė išlaidų, todėl finansinėse ataskaitose kasinės ir faktinės išlaidos nurodytos 274,5 tūkst. Lt mažesnės. Neteisingai apskaitytos kitų lėšų ir pavedimų lėšų išlaidos, todėl finansinėse ataskaitose neteisingai nurodytos kasinės ir faktinės išlaidos.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Vilniaus dailės akademija pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą, kai kurios rekomendacijos įgyvendintos. Gautas pajamas pervestos į valstybės biudžetą, sutvarkyta paramos lėšų apskaita. Kitoms rekomendacijoms įgyvendinti terminai numatyti iki 2007 m. ketvirtojo ketvirčio.

16.3. Lietuvos muzikos ir teatro akademija

Lietuvos muzikos ir teatro akademija (toliau – Akademija) neteisingai apskaitė ilgalaikį turtą ir nebaigtos rekonstrukcijos vertę, skaičiuojant nusidėvėjimą taikė neteisingus nusidėvėjimo normatyvus, todėl finansinėje atskaitomybėje nurodė neteisingus ilgalaikio turto, ilgalaikio turto fondo ir ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nusidėvėjimo likučius.

Akademija neteisingai apskaitė išpareigojimus biudžetui, o finansinėse ataskaitose nenurodė dalies išsiskolinimų, todėl finansinėje atskaitomybėje pateikti neteisingi duomenys.

Kadangi nebuvo tvarkoma gautinų ir mokėtinų sumų (išpareigojimų) už mokslą apskaita, o atsargų, pinigų, pavedimų, kitų lėšų ir finansavimo šaltinių apskaita buvo tvarkoma neteisingai, todėl negalėjome patvirtinti šių duomenų, nurodytų finansinėje atskaitomybėje, teisingumo.

Dėl to, kad Akademija netvarkė kompensuotų nuompinigių apskaitos registro, negalėjome patvirtinti finansinėje atskaitomybėje nurodyto kompensuotų nuompinigių likučio teisingumo.

Akademija neapskaitė dalies specialiosios programos padarytų išlaidų, finansinėse ataskaitose nurodė ir kitų įstaigų padarytas išlaidas, todėl negalėjome patvirtinti šiose ataskaitose nurodytų kasinių ir faktinių išlaidų teisingumo.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Lietuvos muzikos ir teatro akademija pateikė informaciją dėl rekomendacijų įgyvendinimo. Joje nurodė, kad 2007 m. finansinėje apskaitoje apskaitė ilgalaikį turtą, po rekonstrukcijos padidino ilgalaikio turto vertę, patvirtino ilgalaikio turto nusidėvėjimo skaičiavimo normatyvus, sutvarkė gautinų ir mokėtinų lėšų, pajamų, pavedimų lėšų, nuompinigių apskaitą.

16.4. Vilniaus pedagoginis universitetas

Negalėjome patvirtinti Vilniaus pedagoginio universiteto (toliau – Universitetas) finansinėje atskaitomybėje nurodytų debetinio išsiskolinimo ir pajamų už teikiamas paslaugas likučių teisingumo, nes pajamos ir išsiskolinimai už mokslą nebuvo apskaityti.

Universitetas dalies specialiosios programos išlaidų neapskaitė ir neteisingai apskaitė šios programos padarytas išlaidas, todėl finansinėse ataskaitose kasinės ir faktinės išlaidos sumažintos

1 630,2 tūkst. Lt. Kasinių ir faktinių išlaidų teisingumo negalėjome patvirtinti ir dėl to, kad Universitetas programoms vykdyti skirtus asignavimus naudojo viešosios įstaigos išlaidoms padengti.

Pokyčiai po audito

Vilniaus pedagoginis universitetas patvirtino rekomendacijų įgyvendinimo terminų ir priemonių planą, pagal kurį kai kurias rekomendacijas numato įgyvendinti iki 2007-12-30.

16.5. Kauno medicinos universitetas

Kauno medicinos universitetas (toliau – Universitetas), nesilaikydamas Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių, struktūrinių padalinių – muziejaus vaistinės ir knygyno – pajamas, gautas už parduotus vaistus ir knygas, apskaitoje registravo neteisingai, t. y. ne gauta pajamų suma. Dėl šios priežasties negalėjome patvirtinti finansinėse ataskaitose nurodytų gautų pajamų, kasinių ir faktinių išlaidų duomenų teisingumo.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Rekomendacijos įgyvendinimo terminas iki 2007-10-15.

16.6. Veterinarijos akademija

Veterinarijos akademija (toliau – Akademija) neužtikrino, kad struktūrinis padalinys Praktinio mokymo ir bandymų centras buhalterinę apskaitą tvarkytų ir finansinę atskaitomybę sudarytų vadovaudamasis Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių ir Valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo, biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatų vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių reikalavimais, kadangi minėtas padalinys apskaitą tvarkė ir finansinę atskaitomybę sudarė pagal įmonių, turinčių juridinio asmens teises, tvarką. Į Akademijos finansinę atskaitomybę nebuvo įtraukti Praktinio mokymo ir bandymų centro finansinių ataskaitų duomenys, todėl ji yra neteisinga.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Rekomendacijos įgyvendinimo terminas iki 2007-10-01.

16.7. Lietuvos žemės ūkio universitetas

Lietuvos žemės ūkio universitetas (toliau – Universitetas) neužtikrino, kad struktūrinis padalinys Mokomasis ūkis apskaitą tvarkytų ir finansinę atskaitomybę sudarytų vadovaudamasis Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių ir Valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo, biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatų vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių reikalavimais. Minėtas padalinys apskaitą tvarkė ir finansinę atskaitomybę sudarė pagal įmonių, turinčių juridinio asmens teises, tvarką. Be to, į Universiteto finansinę atskaitomybę nebuvo įtraukti Mokomojo ūkio finansinių ataskaitų duomenys, todėl ji yra neteisinga.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Universitetas informavo, kad vietoje Mokomojo ūkio struktūrinio padalinio iki 2007-11-01 bus įsteigta viešoji įstaiga „LŽŪU Mokomasis ūkis“.

16.8. Klaipėdos universitetas

Klaipėdos universiteto finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodyti atsiskaitymų su kitais debitoriais ir kreditoriais likučiai.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Duomenys ištaisyti 2007 m. pirmo ketvirčio finansinėje atskaitomybėje

---

16.9. Lietuvos veterinarijos akademijos Veterinarijos institutas

Veterinarijos institutas (toliau – Institutas) visą įsigytą turtą, atsargas, paslaugas apskaitoje registravo be pridėtinės vertės mokesčio. Todėl negalėjome patvirtinti, ar instituto finansinėje atskaitomybėje nurodyti trumpalaikio materialaus turto, medžiagų, maisto produktų ir kitų atsargų, atsiskaitymų su biudžetu ir trumpalaikio materialiojo turto fondo likučiai yra teisingi. Taip pat negalėjome patvirtinti finansinėse ataskaitose įrašytų Prekių ir paslaugų naudojimo ekonominės klasifikacijos straipsnių kasinių ir faktinių išlaidų teisingumo.

Pokyčiai audito metu ir po jo

Rekomendacijų įgyvendinimo terminas iki 2007-10-01.

16.10. Studijų universitetuose organizavimas ir lėšų, skirtų studijoms ir mokslui bei investicijoms, panaudojimas (veiklos auditas)

Aukštosiose mokyklose rengiamų specialistų kvalifikacija turi atitikti darbo rinkos poreikius. Visa tai gali užtikrinti tik efektyvi aukštojo mokslo kokybės sistema, atitinkanti Europos Sąjungos ir kitų šalių gerąją praktiką.

Audito metu vertinome, ar: studijoms skiriamos lėšos atitinka jų poreikį; universitetams skiriamos valstybės biudžeto lėšos siejamos su atitinkamų studijų programų kokybe ir universitetų veiklos rezultatais; priimamų ir planuojamų priimti studentų skaičius derinamas su darbo rinkos reikalavimais ir jos ilgalaikiais pokyčiais; vidinės ir išorinės kokybės sistema atitinka Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatas; universitetų turtas valdomas efektyviai.

Audito metu nustatyta, kad:

- Švietimo ir mokslo ministerija netinkamai formavo ir įgyvendino valstybinę studijų politiką;
- universitetams skiriamos valstybės biudžeto lėšos nesiejamos su dėstomų programų kokybe ir universitetų veiklos vertinimo rezultatais;

- biudžeto asignavimų skyrimas universitetams neatitinka teisinio reglamentavimo. Studijoms skiriama tik apie pusę lėšų, apskaičiuotų pagal Valstybės biudžeto lėšų poreikio nustatymo ir jų skyrimo mokslo ir studijų institucijoms metodiką, todėl universitetai dalį gautų pajamų, kurias galėtų skirti mokslui vystyti, darbuotojų kvalifikacijai kelti, mokslo ir studijų materialinei bazei gerinti ir kt., skiria studijoms finansuoti;
- universitetinių studijų finansavimas nesusijęs su universitetų veiklos vertinimo rezultatais, reitingavimu, kuris taikomas daugelyje pasaulio šalių;
- planuojant priimamų studentų skaičių neatsižvelgiama į darbo rinkos reikalavimus ir pokyčius, nevykdoma ilgalaikių specialistų poreikio tyrimų visos šalies mastu, nėra valstybinės institucijos, kuri šiuos tyrimus koordinuotų;
- esant dabartiniam universitetų tinklui, rengiant vienodos specialybės studentus įvairiuose universitetuose, yra skaidomos tas pačias studijų programas dėstančių dėstytojų jėgos, negalima koncentruotai panaudoti valstybės biudžeto lėšų programų studijų kokybei gerinti; Universitetų materialinė bazė neatitinka šiuolaikinių reikalavimų (apie 90 proc. visų universitetų pastatų reikalingas remontas, labai bloga daugelio bendrabučių būklė, pasenusi laboratorijų įranga ir kt.);
- kai kurie universitetai neefektyviai ir neteisėtai naudoja valstybės biudžeto lėšas ir disponuoja jiems patikėtu turtu.

Švietimo ir mokslo ministerija, skirdama universitetams lėšas programoms (ministerija yra šių programų koordinatore) vykdyti, neužtikrino valstybės biudžeto lėšų naudojimo kontrolės ir kad mokslo ir studijų informacinė sistema būtų sukurta laiku.

Valstybės kontrolė pateikė rekomendacijas Švietimo ir mokslo ministerijai ir universitetams.

Pokyčiai po audito

Vilniaus universitetas pranešė, kad ėmėsi įgyvendinti priemones, kurios užtikrintų efektyvesnį viešųjų pirkimų ir statybos darbų vykdymą.

17. Teisėsaugos institucijos

26 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
Vilniaus m. 3 apylinkės teismas	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	4 113,2
Mažeikių rajono apylinkės teismas	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	1 462,8
Plungės rajono apylinkės teismas	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	1 174,4

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrole.lt>

Audituoti laikotarpiu nebuvo teisėjų atlyginimų dydžio aiškaus reglamentavimo, todėl Valstybės kontrolė negalėjo pasisakyti dėl asignavimų panaudojimo 2006 m. darbo užmokesčiui teisėtumo.

18. Kitos įstaigos ir organizacijos

27 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė				2006 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	dėl finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų		dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams		
	2005 m.	2006 m.	2005 m.	2006 m.	
1	2	3	4	5	6
Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	6 716,2
Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo, aukų rėmimo ir atminimo įamžinimo fondas	Neaudituoja	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	651,8

Šaltinis – Valstybinio audito išvados. Valstybės kontrolės tinklalapis – interneto prieiga <http://www.vkontrole.lt>

III dalis. Rekomendacijų įgyvendinimas

Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. gruodžio mėn. 7 d. priėmė protokolinią nutarimą Nr. 42(246), kuriuo pasiūlė Vyriausybei iki 2007 m. spalio mėn. 1 d. pateikti informaciją apie pasiektą pažangą įgyvendinant Seimo ir Valstybės kontrolės rekomendacijas, pateiktas Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2005 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos.

Atsižvelgiant į tai, kad rekomendacijų įgyvendinimo terminas dar nepasibaigęs, kol kas pateikiame tik įgyvendintas rekomendacijas.

28 lentelė. Informacija apie rekomendacijų įgyvendinimą

Rekomendacija	Įvykdymas
Seimo priimtu protokoliniu nutarimu rekomendacijos Vyriausybei	
1. Rengiant valstybės biudžetą, atsižvelgti į piniginių išteklių poreikį valstybės išdo sąskaitoje, reikalingą atsiskaityti su specialiųjų programų vykdytojais	<p>Parengtas Biudžeto sandaros įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, kuriame siūloma programą, kurių lėšų dalį sudaro Europos Sąjungos finansinė parama ir bendrojo finansavimo lėšos, nepriskirti prie specialiųjų programų ir nustatyti, kad nepanaudota programų asignavimų dalis būtų perkeliama į kitus biudžetinius metus ir naudojama viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas, jeigu nenustatyta kitaip atitinkamų metų valstybės biudžeto įstatyme.</p> <p>Taigi, siūloma reglamentuoti tik ES finansinės paramos lėšoms ir kitai finansinei paramai.</p> <p><i>Siūlymo įgyvendinimas bus stebimas</i></p>
2. Siekiant, kad būtų geriau panaudojami valstybės biudžeto asignavimai, pavesti atitinkamoms valstybės institucijoms tobulinti viešųjų pirkimų procedūrą ir asignavimų poreikio apskaičiavimą reglamentuojančius teisės aktus	<p>Vyriausybė 2007-01-19 nutarimu Nr.50 pavedė VŠĮ Centrinei projektų valdymo agentūrai atlikti centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas. Vyriausybė pavedė Finansų ministerijai iki 2007-09-01 pateikti informaciją apie bandomojo viešųjų pirkimų vykdymo per centrinę perkančiąją organizaciją projekto įgyvendinimo rezultatus. Ūkio ministerija 2007-05-25 raštu pranešė Vyriausybės kanceliarijai, kad prireikus teiks viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pakeitimo projektus.</p> <p><i>Siūlymo įgyvendinimas bus stebimas</i></p>
3. Siekiant reglamentuoti darbo užmokesčio mokėjimą mokslo ir studijų institucijų darbuotojams ne iš darbo užmokesčiui skirtų asignavimų, pavesti atitinkamoms ministerijoms peržiūrėti ir patobulinti teisės aktus, reglamentuojančius mokslo ir studijų institucijų veiklą	<p>Vyriausybė 2007-04-04 nutarimu Nr. 337 „Dėl mokslo ir studijų institucijų vadovų, jų pavaduotojų, akademinėjų padalinių vadovų, jų pavaduotojų, mokslinių sekretorių, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų darbo apmokėjimo sąlygų aprašo patvirtinimo“ patvirtino darbo apmokėjimo sąlygas užmokesčio nustatymo tvarką.</p> <p><i>Siūlymas įgyvendintas</i></p>
4. Nustatyti, kad savivaldybės teiktų ne tik finansines ataskaitas Finansų ministerijai dėl išlaidų valstybinėms funkcijoms atlikti, bet ir atsiskaitytų valstybės institucijoms, kurioje atitinkamas valstybės funkcijas, už valstybinių (perduotų savivaldybėms) funkcijų įgyvendinimą, atitinkama nuostata papildyti 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą	<p>2007 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 3 str. 3 d. įpareigotos savivaldybės atsiskaityti atitinkamoms valstybės (perduotas savivaldybėms) funkcijas kurioje atitinkamoms institucijoms už šių funkcijų atlikimą šių institucijų nustatyta tvarka.</p> <p><i>Siūlymas įgyvendintas</i></p>

<p>5. Stiprinti institucijų ir įstaigų vadovų atsakomybę už finansų kontrolę valdant valstybės turtą, naudojant valstybės lėšas ir organizuojant jų naudojimo išankstinę kontrolę ir prireikus priimti ar patobulinti teisės aktus</p>	<p>Finansų ministro įsakymais patvirtintos valstybės biudžeto asignavimų poreikio prognozių pateikimo, naudojant valstybės biudžeto, apskaitos ir mokėjimų sistemą, taisyklės, valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių nauja redakcija ir kt. Pagal valstybinio audito rezultatus, vidaus kontrolės būklė valstybės institucijose ir įstaigose pagerėjo. Tačiau vidaus kontrolės procedūros ne visuomet yra veiksmingos ir turi būti tobulinamos.</p> <p><i>Siūlymo įgyvendinimas stebimas</i></p>
<p>6. Pavesti asignavimų valdytojams daugiau dėmesio skirti programinio biudžeto rengimui ir įgyvendinimui, orientuojantis į programose numatomus pasiekti ir pasiektus rezultatus ir jų poveikį šalies ekonomikai, verslui, gyventojams</p>	<p>Vyriausybė 2007-06-11 priėmė nutarimą Nr. 194 dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo. Metodikose aiškiau reglamentuotas strategijos rengimas, unifikuojama strategijos struktūra.</p> <p><i>Siūlymo įgyvendinimas stebimas</i></p>
<p>7. Pateikti Seimui informaciją apie pasiektą pažangą įgyvendinant Valstybės kontrolės rekomendacijas, pateiktas Valstybės kontrolės išvadosse dėl Lietuvos Respublikos 2005 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos ir 2005 m. valstybės skolos ataskaitos</p>	<p>Iki 2007 m. spalio 1 d.</p>
<p>Valstybės kontrolės rekomendacijos pateiktos Vyriausybei Išvadoje dėl 2005 m. Apyskaitos</p>	
<p>Nustatyti Vyriausybės rezervo lėšų naudojimo prioritetus tik toms priemonėms ir reikmėms, kurių negalima numatyti tvirtinant metų valstybės biudžetą.</p>	<p><i>Siūlymas neįgyvendintas</i></p>

Išvadą ir Išvados priedą parengė:

Valstybės kontrolės 6-ojo audito departamento direktorė Jolita Korzunienė, direktoriaus pavaduotojas Remigijus Pužauskas, vyriausioji valstybinė auditorė Aldona Meiluvienė, valstybinė auditorė Giedrė Stalauškienė.